

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Analýza sociálního a ekonomického
rozvoje města Letohrad**

**Vypracovala: Gabriela Chalupníková
Vedoucí práce: Ing. Jakub Husák, Ph. D.**

© 2013 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Chalupníková Gabriela

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Analýza sociálního a ekonomického rozvoje města Letohrad

Anglický název

Analysis of Social and Economic Development of Letohrad

Cíle práce

Cílem práce je analyzovat a zhodnotit sociální a ekonomický rozvoj obce Letohrad se zaměřením na problematiku demografického vývoje a struktury obyvatel a využití rozpočtu jako nástroje rozvoje obce.

Metodika

Z pohledu metodiky bude při zpracování práce využito především studia dokumentů odborné povahy, sekundární analýzy dat s využitím dat zejména Českého statistického úřadu. Dále bude v empirické části využito také primárního sběru dat pomocí polostandardizovaných rozhovorů s hlavními aktéry rozvoje.

Harmonogram zpracování

Úvod + Cíl a metodika: 06/2012

Teoretická část: 11/2012

Empirická část: 01/2013 - 02/2013

Závěry (1. verze zkompleťované práce): 03/2013

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

demografická struktura, obec, rozpočet obce, regionální rozvoj

Doporučené zdroje informací

- 1.KOL. AUT. 2008: Úvod do regionálních věd a veřejné správy. Plzeň, Aleš Čeněk
 - 2.MATES, P., WOKOUN, R. et al. 2001: Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy. Praha, Prospektrum
 - 3.BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. 2002: Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Praha, Karolinum
 - 4.JANEČKOVÁ L., VAŠTIKOVÁ M. 1999: Marketing měst a obcí. Praha, Grada Publishing
 - 5.PEKOVÁ J., PILNÝ J. 2002: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha, ASPI Publishing
 - 6.KOL. AUT. 2008: Řízení obcí I. Praha, Professional Publishing
 - 7.KOL. AUT. 2008: Řízení obcí II. Praha, Professional Publishing
 - 8.BERAN, V 2005: Management udržitelného rozvoje regionů, sídel a obcí. Praha, Academia
 - 9.WOKOUN, R. a kol. 2008: Regionální rozvoj. Praha, Linde
 - 10.Materiály města Letohrad
- Další literatura bude doporučena v průběhu zpracování diplomové práce.
-

Vedoucí práce

Husák Jakub, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2013

prof. PhDr. Ing. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

V Praze dne 10.12.2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci Analýza sociálního a ekonomického rozvoje města Letohrad jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. 3. 2013

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Ing. Jakobovi Husákovi Ph. D. za odborné vedení a za cenné připomínky, které mi během vypracování diplomové práce poskytl. Také bych chtěla poděkovat mé rodině za podporu.

**Analýza sociálního a ekonomického rozvoje
města Letohrad**

**Analysis of Social and Economic Development
of Letohrad**

Souhrn

Tato bakalářská práce pojednává o sociálním a ekonomickém rozvoji města Letohrad. Právě oblast sociálního a ekonomického rozvoje patří k jedné z nejdůležitějších oblastí rozvoje lidského života.

První část práce je věnována rešerši, tedy vysvětlení nejdůležitějších pojmů k dané problematice a k pochopení empirické části. Vysvětlen bude územní rozvoj, především regionální, a také rozvoj z ekonomického a sociálního hlediska. Také budou představeny základní dokumenty regionální politiky a pojem demografie. Poté se rešerše zaměří na fungování obce (působnost, orgány, rozpočet). Poté rešerše poskytne definici nezaměstnanosti či objasnění pojmu míra nezaměstnanosti.

Následuje část práce, která obecně charakterizuje město Letohrad, a poté analytická část, která se zaměří na strukturu obyvatel dle věku, rozpočet, ekonomickou aktivitu a nezaměstnanost. Dále práce poskytne analýzu sociálních služeb a jejich institucí. Také je zde kapitola o vzdělávání a vzdělanosti. Je zde provedena i analýza domácností a novodobého rozvoje bydlení, analýza dopravní situace ve městě, životního prostředí, zdravotnictví, kultury a cestovního ruchu, ubytování a sportu a volného času ve městě. Ze všech těchto analýz je v závěru práce provedena SWOT analýza, ze které jsou stanoveny závěry a doporučení pro rozvoj obec.

Klíčová slova

Regionální rozvoj, ekonomický rozvoj, sociální rozvoj, demografická struktura, sociální služby, veřejná správa, obec, rozpočet obce, nezaměstnanost.

Summary

This thesis deals with social and economic development of the city of Letohrad. It is undoubted the social and economic development constitutes one of the most important aspects of human development.

The first part of the thesis is dedicated to the search of the most important terms linked with this subject and it is necessary for the understanding of the empirical part. The territorial development, mainly regional, is explained and also the development from economic and social points of view. The basic documents of regional policy and the term of demography are introduced, too. Then the research focused on the functioning of the municipality (effect, administrative bodies, and budget). After that this research provides the definition of unemployment or clarification of the term of unemployment rate.

The following part of the work generally characterizes the town Letohrad, and then the analytical part focuses on the structure of the population according to age, budget, economic activity and unemployment. Next part of the work provides an analysis of social services and their institutions. There is also a chapter about training and education. There are also performed the analysis of households and modern housing development, the analysis of the traffic situation in the town, the environment, health service, culture and tourism, accommodation, sport and leisure activities here. In the conclusion of this thesis is made SWOT analysis from which conclusions and recommendations are determined for the development of the locality.

Key words

Regional development, economic development, social development, demographic structure, social services, public service, municipality, budget of municipality, unemployment

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíl práce a metodika	13
3	Literární rešerše	15
3.1	Územní rozvoj	15
3.1.1	Regionální rozvoj	15
3.1.2	Ekonomický rozvoj	16
3.1.3	Sociální rozvoj	16
3.2	Regionální politika	19
3.2.1	Podpora regionálního rozvoje	20
3.2.2	Strategie regionálního rozvoje ČR	22
3.3	Demografie	24
3.3.1	Pojem demografie	24
3.3.2	Struktura obyvatel dle věku	25
3.3.3	Struktura obyvatel dle pohlaví	27
3.4	Veřejná správa	28
3.4.1	Subjekty a organizace veřejné správy	29
3.4.2	Územní samospráva	29
3.5	Obec	30
3.5.1	Působnost obce	31
3.5.2	Orgány obce	33
3.6	Rozpočet obce	35
3.6.1	Příjmy obce	36
3.6.2	Výdaje obce	39
3.7	Nezaměstnanost	40
3.7.1	Definice nezaměstnanosti	40
3.7.2	Míra nezaměstnanosti	41
3.7.3	Druhy nezaměstnanosti	42
4	Základní charakteristika města Letohrad	44
4.1	Historický koncept města	44
4.2	Územní začlenění města	45
5	Analýza města Letohrad v sociálně-ekonomických oblastech	47

5.1	Struktura obyvatel	47
5.1.1	Struktura obyvatel dle věku	47
5.1.2	Detailnější struktura obyvatel dle věku v roce 2011 a porovnání s Českou republikou.....	51
5.1.3	Přírůstky obyvatel	53
5.2	Rozpočet obce Letohrad.....	56
5.2.1	Příjmy rozpočtu obce	56
5.2.2	Výdaje rozpočtu obce	60
5.2.3	Saldo rozpočtu	63
5.3	Ekonomická aktivita a nezaměstnanost	64
5.3.1	Ekonomická aktivita	64
5.3.2	Nezaměstnanost	66
5.3.2.1	Míra nezaměstnanosti.....	66
5.3.2.2	Největší zaměstnavatel.....	69
5.4	Vybavenost města sociálními službami	71
5.4.1	Sociální služby.....	71
5.4.2	Organizace sociálních služeb.....	74
5.5	Vzdělanost a vzdělávání ve městě Letohrad	76
5.5.1	Vzdělanostní struktura obyvatel	77
5.5.2	Školství	78
5.5.3	Vzdělávání na Městském úřadě Letohrad.....	81
5.6	Analýza domácností a současného rozvoje bydlení v Letohradě.....	82
5.6.1	Hospodařící domácnosti a obyvatelstvo dle rodinného stavu.....	82
5.6.2	Novodobá bytová výstavba v Letohradě	85
5.7	Doprava	87
5.7.1	Stav komunikací	87
5.7.2	Autobusová a vlaková doprava.....	88
5.7.3	Obyvatelé vyjíždějící do zaměstnání	89
5.8	Životní prostředí.....	91
5.8.1	Stanovisko místostarosty obce.....	91
5.8.2	Nakládání s odpady.....	92
5.9	Další vybavenost města a možnost aktivit v něm	94

5.9.1	Zdravotnictví.....	94
5.9.2	Kultura a cestovní ruch.....	94
5.9.3	Ubytování.....	95
5.9.4	Sport a volný čas.....	96
5.10	SWOT analýza.....	97
5.10.1	Výsledky SWOT analýzy.....	100
6	Závěr.....	101
7	Seznam použitých zdrojů.....	104
8	Seznam tabulek a grafů.....	110
9	Přílohy.....	111

1 Úvod

Obec je základní jednotkou státu. Pro fungování celého státu je nezbytné, aby právě jeho nejmenší části, tedy obce, byly dobře organizovány a spravovány. Jeden z nejdůležitějších aspektů státní správy a samosprávy je zajistit vyvážený sociální a ekonomický rozvoj obce, což je stanovisko, které je zaštitěno i ve Strategii regionálního rozvoje ČR (viz níže v textu této DP). Právě na nejnižších úrovních má být prováděn vyvážený sociální a ekonomický rozvoj, a tím má být zajištěn tento rozvoj i na státní úrovni, potažmo na úrovni Evropské unie.

Pro tuto práci byla vybrána obec Letohrad, na které bude prováděna analýza sociálního a ekonomického rozvoje. V této obci přímo nežiji, ale bydlím necelých 10 km odsud. Často toto město navštěvuji a je mi velmi blízké, jelikož zde mám část své rodiny. Město oplývá velkou atraktivitou, je zde mnoho příležitostí k trávení volného času a spousta historických památek. Město je poměrně malé (kolem 6500 obyvatel), a přesto zde můžeme nalézt nadnárodní firmu, která dává práci mnoha obyvatelům města Letohrad. Proto bude velice zajímavé a přínosné tuto lokalitu prozkoumat z ekonomické a sociální stránky a navrhnout nové možnosti, které by město mohlo nabídnout.

Obsah této diplomové práce bude následovný. Nejprve budou vymezeny cíle a stanovena metodika, pomocí které budou cíle naplňovány. Poté bude následovat literární rešerše, kde budou objasněny pojmy, které jsou nezbytné pro pochopení dané problematiky, a s nimiž bude operováno v empirické části. Například pojmy územní rozvoj, demografie, nezaměstnanost nebo rozpočet obce, který je nástrojem rozvoje obce. O samotném městě Letohrad bude pojednávat až následující část, která uvede základní charakteristiku této obce. Dále bude následovat empirická část vztažená k Letohradu a jeho sociální a ekonomické analýze. Na základně této části bude v závěru práce vypracována SWOT analýza. Práce bude zakončena závěry a doporučeními, které budou z provedených analýz vyplývat.

2 Cíl práce a metodika

Cílem práce je analyzovat a zhodnotit sociální a ekonomický rozvoj obce Letohrad. Protože správně vytvářený rozvoj v těchto dvou oblastech na území každé obce, je důležitý pro ekonomický a sociální rozvoj v celé zemi. Obec doposud nemá k dispozici takto ucelený dokument, který by zachycoval tyto dvě oblasti rozvoje obce. Cílem je tedy tento dokument poskytnout prostřednictvím této práce a díky analýze navrhnout pro obec možnosti, jak zlepšit sociální a ekonomický rozvoj v Letohradě.

Cílem práce je nejprve v literární rešerši představit hlavní pojmy, které se týkají tématu práce. Tyto pojmy sledují zejména témata, o kterých bude pojednávat empirická část diplomové práce. Především jsou zde vysvětlena témata jako je ekonomický a sociální rozvoj, regionální rozvoj a jeho politika, dále je zde objasněn pojem demografie, který se především zaměří na strukturu obyvatel, která se objeví v analytické části práce. Dále je stručně objasněn pojem veřejná správa a s ní související pojmy jako jsou obec a rozpočet obce. V poslední části rešerše je pojednáno o nezaměstnanosti.

Další část práce si klade za cíl představit základní charakteristiky města Letohrad. Poslední část práce je tvořena analýzou města Letohrad v sociálně-ekonomických oblastech. Jejím cílem je především analyzovat strukturu obyvatel, rozpočet obce, ekonomickou aktivitu a nezaměstnanost, subjekty sociálních služeb, školství, bytovou situaci, dopravu, životní prostředí, zdravotnictví, kulturu, cestovní ruch a možnost sportu a volnočasových aktivit, které město nabízí. Tato analýza směřuje k vytvoření SWOT analýzy v závěru práce. Z těchto vytvořených analýz je pak cílem vyvodit závěry a doporučení pro další rozvoj obce Letohrad.

Metodika práce se bude lišit dle jednotlivých částí. Práce bude postupovat od teoretických východisek až po praxi. Pro objasnění teoretických pojmů v rešerši, bude použita technika studia dokumentů odborné literatury, která se týká jednotlivých sledovaných oblastí. Kde to bude vhodné, budou jednotlivé pojmy objasňovány pomocí více zdrojů, tedy z literatury různých autorů. Pro další cíl, který se týká představení základní charakteristiky města Letohrad, bude čerpáno z patřičné literatury a z příslušných internetových stránek.

Technika pro údaje, které budou zjišťovány v praktické části, bude sekundární analýza dat. To znamená, že bude čerpáno z údajů, které již někdo vytvořil (tabulky, statistiky, apod.). V tomto směru bude nápomocen především Český statistický úřad. Dále budou využity internetové stránky obce a příslušných organizací, kterými se bude práce zabývat, a také jiné než internetové zdroje, které poskytne obec. Další technikou bude sběr dat pomocí osobních konzultací s pověřenými osobami. Na základě zjištěných dat v praktické části bude vytvořena SWOT analýza, z které budou stanoveny výsledky.

3 Literární rešerše

3.1 Územní rozvoj

Územním rozvojem je v této kapitole myšlen rozvoj na území regionů a obcí. Nejprve bude objasněn pojem regionální rozvoj, a poté rozvoj ekonomický a sociální.

3.1.1 Regionální rozvoj

Nejprve bude charakterizován region. Region je územní celek, vymezený pomocí administrativních hranic krajů, okresů, obcí nebo sdružení obcí, jehož rozvoj je podporován podle zákona č. 248/2000 Sb.¹

„Pojmem regionální rozvoj rozumíme růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování popřípadě zmírňování regionálních disparit. Regionálními disparitami se rozumí rozdíly v úrovni hospodářského, environmentálního a sociálního rozvoje regionů v míře, která je celospolečensky uznána za nežádoucí. Za regionální disparity nelze např. považovat rozdíly vyplývající z rozmanitosti podmínek jednotlivých regionů a z nich vyplývající rozdíly v kvalitě života např. v městských nebo venkovských oblastech, kde se výhody a nevýhody navzájem vyvažují.“²

Základním nástrojem regionálního rozvoje je regionální plánování, což je zvláštní případ strategického plánování, tj. syntetický proces zahrnující výběr cílů, úkolů a činností potřebných k dosažení regionálního plánování. Základní etapy regionálního plánování jsou analýza, strategie, programy a realizace.³

¹ Zákon o podpoře regionálního rozvoje (Zákon č. 248/2000 Sb.). [online]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>> [cit. 2012-11-03]

² Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013. *MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ*. [online]. [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>

³ HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistka, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 1. vydání. Praha: Reprografické studio PEF ČZU v Praze, 2005. s. 83

Program rozvoje regionu si klade za cíl diagnostikovat území, identifikovat rozvojové předpoklady a problémy, vypracovat strategii rozvoje regionu (jako celku a jeho správních částí - municipalit). Dále poskytovat náměty na projekty k podpoře sociálního a hospodářského rozvoje regionu a jeho částí (mikroregionů a jejich rozvojových center). To vše musí respektovat principy trvale udržitelného rozvoje.⁴ „*Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“⁵

3.1.2 Ekonomický rozvoj

Lokální ekonomický rozvoj (dále jen LER) „*je definován jako proces, při kterém komunální samospráva nebo organizace založené obcí stimulují podnikatelské aktivity a rozvoj zaměstnanosti v obci. Hlavním cílem LER je stimulovat vznik pracovních příležitostí v odvětvích, která jsou pro obec nezbytná nebo perspektivní a jsou založena na bázi existujících pracovních, přírodních a institucionálních zdrojů. Koncepce LER vznikla koncem 70. let v USA a od 80. let je uplatňována i v řadě evropských zemí. Ústředním rysem lokálně založeného rozvoje je důraz na „endogenní“ rozvojovou politiku využívající potenciál místních zdrojů a těsné propojení veřejného a privátního sektoru při realizaci této politiky.*“⁶

3.1.3 Sociální rozvoj

Ministerstvo vnitra pro místní rozvoj zřídilo v roce 1994 organizační složku nazvanou Ústav územního rozvoje (ÚÚR), který působí v oborech územního plánování, regionální politiky, bydlení a bytové politiky, programů územního rozvoje regionů a obcí České republiky a cestovního ruchu.⁷

⁴ HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistka, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Vydání 1. Praha: Reprografické studio PEF ČZU v Praze, 2005. s 83

⁵ Zákon o životním prostředí (Zákon č. 17/1992 Sb.). Dostupné z:
<http://www.eis.cz/dokumenty/44_5_0_12005-10-29_18-25-54.htm> [cit. 2012-09-10]

⁶ MATES, Pavel, WOKOUN, René. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1 vydání. Praha: Prospektum, 2001. s. 60

⁷ O Ústavu územního rozvoje. *Ústav územního rozvoje* [online]. c 2001 - 2012 [cit. 2012-09-12]. Dostupné z: <<http://www.uur.cz/>>

ÚÚR má ve svém programu sociální rozvoj. Základní složkou tohoto rozvoje je odstranění chudoby, vytváření produktivní zaměstnanosti a sociální integrace. Dále podpora spravedlivosti lidských sídel, které jsou životaschopné a stabilní. To neodlučitelně souvisí s vymýcením chudoby. Odstranění chudoby je podporováno i mezinárodním společenstvím. Tento jev má různé podoby, včetně nepřiměřeného bydlení nebo bezdomovectví. Odstranění chudoby v zemi vyžaduje správnou makroekonomickou politiku, která je zaměřena na vytváření pracovních příležitostí, rovnoprávné a univerzální přístupy k ekonomickým příležitostem, vzdělání a na osvětu, jež posílí trvalou udržitelnost zdrojů obživy. Tato správná makroekonomická politika k odstranění chudoby musí vycházet ze svobodně zvoleného zaměstnání a práce, a také ze základní sociální služby, včetně zdravotnických zařízení. Dalšími prvky k vymýcení chudoby je politika zaměřená na snížení nerovnoprávnosti, na zajištění přístupu ke zdrojům, na rozšiřování příležitostí, zajištění přístupu k zaměstnání a příjmům. Sociální rozvoj je dále zaměřen na rozvoj venkova, včetně opatření na zlepšení ekonomických, sociálních a ekologických podmínek ve venkovských oblastech. Také je nutno poskytnout sociální ochranu těm, kteří se nemohou sami uživit, včetně uznání potřeb a dovedností žen, rozvíjení lidských zdrojů, zlepšování infrastruktury a komunikačních zařízení včetně zlepšování jejich přístupnosti. Dále je třeba podporovat domácí politiku, která se zaměřuje na uspokojení základních potřeb všech obyvatel. Neexistuje však žádný jednotný způsob, který by se dal aplikovat na vymýcení chudoby.⁸

Aby se zvýšil rovnoprávný přístup ke službám v lidských sídlech a aby se zlepšilo přiměřené a spravedlivé poskytování těchto služeb, by státní správa a samospráva na všech příslušných úrovních, včetně místních, měla realizovat následující kroky:

- a) Formulovat a realizovat politiku rozvoje lidských sídel, zajišťující rovnoprávný přístup k základním službám a k udržování jejich úrovně, včetně těch, které se týkají poskytování jisté výživy, zdravé pitné vody a hygienických služeb, vzdělání, zaměstnání a obživy, základních zdravotnických služeb, přiměřeného bydlení, přístupu k volným a zeleným plochám. Současně je nezbytné dávat přednost právům a potřebám žen a dětí, které často nesou největší břímě chudoby.

⁸ Sociální rozvoj. *Ústav územního rozvoje* [online]. c 2001-2012 [cit. 2012-09-12]. Dostupné z: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=214>>

- b) V případě potřeby přerozdělovat veřejné zdroje a tím posílit místní řízení infrastruktury a služeb. Zvýšit participaci soukromého sektoru a místních obyvatel, včetně lidí žijících v chudobě, zdravotně postižených osob, žen, původních obyvatel a členů znevýhodněných skupin obyvatelstva při identifikaci potřeb veřejných služeb, v oblasti prostorového plánování a navrhování a při poskytování a údržbě městské infrastruktury i volných a zelených ploch.

Vážné překážky pro rozvoj lidských sídel představuje městská a venkovská chudoba a nezaměstnanost. Státní správa a samospráva na všech odpovídajících úrovních, včetně místních, by měla k potlačení chudoby ve spolupráci se všemi důležitými zainteresovanými stranami, včetně organizací, pracovníků a zaměstnavatelů, rozvíjet tyto činnosti:

a) Vytvářet produktivní pracovní příležitosti přinášející dostatečný příjem pro dosažení přiměřené životní úrovně, a zároveň zajišťovat stejné pracovní příležitosti a mzdové podmínky pro ženy. Dále podporovat vznik pracovních příležitostí v blízkosti bydliště nebo doma, zejména pro osoby zdravotně postižené a ženy žijící v chudobě.

b) Chránit základní práva a zájmy pracovníků a usilovat o zajištění kvalitních pracovních míst. Z tohoto důvodu podporovat respektování důležitých konvencí Mezinárodní organizace práce, včetně úmluv týkajících se zákazu nucené práce a práce dětí, práva na kolektivní smlouvu, včetně zásad a principů nediskriminace, svobody sdružování a práva sdružovat se v organizacích.

c) Zlepšit politiku snižující riziko poškození zdraví, které zapříčinilo znečištění prostředí a poskytovat neoficiálnímu sektoru a všem pracovníkům dostupné informace o zvyšování bezpečnosti práce a snižování zdravotního rizika.

d) Podporovat takové investice a metody, které jsou efektivní a současně vytvářejí pracovní místa. Prostřednictvím nich poskytovat, udržovat a rehabilitovat infrastrukturu a služby v sídlech.

e) Podporovat smluvní vztahy a vytvářet takové podmínky, které za předpokladu potřeby usnadní účast místního soukromého sektoru, včetně malých firem a investorů. Dle místních podmínek podporovat také účast komunálního a neoficiálního sektoru v poskytování základních veřejných služeb a statků.

f) Zajistit, aby lidé, kteří žijí v chudobě, měli přístup k produktivním zdrojům, tj. k půdě, úvěrům, vzdělání a školení, technologiím, poznatkům a informacím, stejně jako přístup k veřejným službám. Dále zajistit těmto lidem příležitost účastnit se rozhodování v politické oblasti a tvořit předpisy, které by jim umožnily mít prospěch z pracovních a ekonomických příležitostí.⁹

3.2 Regionální politika

V první polovině devadesátých let nehrála regionální politika tak významnou roli. V popředí stály spíše transformační problémy na úrovni celého státu, a také nebyly tak velké rozdíly v meziregionální socioekonomické diferenciaci. Nárůsty problémů s touto diferenciací se začínají formovat až v druhé polovině 90. let, což lze pozorovat např. na vývoji regionální míry nezaměstnanosti. Postupující procesy demokratizace a decentralizace, a také potřeba vytvořit systém regionální politiky ve vazbě na proces přípravy na strukturální fondy Evropské unie, vedly k potřebě vytvořit koncepci regionálního rozvoje v České republice.

Legislativní, systémový a institucionální rámec regionální politiky byl vytvořen souborem zákonů v roce 2000. Zásadními zákony pro regionální politiky jsou zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Velmi zásadním současným dokumentem je i Strategie regionálního rozvoje na roky 2007-2013.¹⁰

⁹ Sociální rozvoj. *Ústav územního rozvoje* [online]. c 2001-2012 [cit. 2012-09-13]. Dostupné z: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=214>>

¹⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. s. 148-149

3.2.1 Podpora regionálního rozvoje

Podpora regionálního rozvoje je zakotvena v zákoně č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. Nejnovější aktualizace tohoto zákona proběhla roku 2010. „*Tento zákon stanoví podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje, s tím související působnost správních úřadů, krajů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti.*“¹¹

Podpora regionálního rozvoje je poskytována Evropskou unií (EU) nebo státem. EU při výběru regionů zasluhujících si podporu dodržuje určitý postup. Nejprve se v daném regionu musí stanovit stávající negativní socioekonomické faktory. Následně se odhaduje stav těchto faktorů ve střednědobém horizontu, tj. za 5 let. Dále se ohodnotí výhody ve zkoumaném regionu (tzv. rozvojová hodnota regionu). Jako poslední se na základě získaných údajů a při zvážení nákladů a výnosů hodnotí, zda region dostane podporu.

Hlavními kritérii, která EU používá při výběru regionů zasluhujících si podporu, jsou příjem na obyvatele, populační vývoj a migrace. Méně používanými kritérii jsou míra nezaměstnanosti, počet pracovních míst na 1000 obyvatel, podíl zemědělství na ekonomických aktivitách, periferní poloha, vzdálenost od velkých měst a další.¹²

Podporu státem zajišťuje Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), které v rámci regionálního rozvoje spolupracuje s ostatními dotčenými správními úřady a kraji. Na základě průběžné analýzy hospodářského a sociálního rozvoje státu MMR navrhuje regiony, jimž je třeba poskytnout podporu. A to s ohledem na vyvážený rozvoj státu a vyrovnání rozdílů mezi úrovněmi jednotlivých regionů. Dle těchto kritérií MMR podle novelizace Strategie regionálního rozvoje na roky 2007 - 2013 navrhuje vymezení těchto státem podporovaných regionů takto:

¹¹ Zákon o podpoře regionálního rozvoje (Zákon č. 248/2000 Sb.) [online]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>> [cit. 2012-09-15]

¹² HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistka, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 1. vydání, Praha: Reprografické studio PEF ČZU v Praze. 2005. 85 s.

a) Regiony se soustředěnou podporou státu

1. Strukturálně postižené regiony. Vyznačují se hlubokými strukturálními změnami a masivním růstem nezaměstnanosti, což je způsobeno nevhodnou kvalifikační strukturou nabídkové strany na trhu práce, odpovídající minulé struktuře hospodářství, neadekvátní technickou a podnikatelskou infrastrukturou apod. Efektivní podpora je v tomto případě směřována do vzdělání, celoživotního učení a školení. Dále na přilákání nových podnikatelských aktivit a do technické infrastruktury vyššího řádu.
2. Hospodářsky slabé regiony. Tyto regiony se vyznačují nízkou ekonomickou výkonností, spojenou s nízkými mzdami, vysokou nezaměstnaností, slabou ekonomickou aktivitou, nerozvinutou technickou infrastrukturou a nepříznivou geografickou polohou. Efektivní podpora je zde směřována zejména do investic do vzdělání, rozvoje malého a středního podnikání a také do výstavby technické infrastruktury, zejména informační, dopravní apod.
3. Regiony s vysoce nadprůměrnou nezaměstnaností. Tyto regiony jsou zpravidla charakterizovány kombinací nedostatků z obou předchozích typů. Efektivní podpora je v tomto případě zejména směřována na technickou a základní sociální infrastrukturu, místní malé a střední podnikání a služby a na opatření rozvoje venkova a městských oblastí.

b) Ostatní regiony

Podpora těchto regionů státem je žádoucí z jiných důvodů. Jsou jimi například pohraniční regiony, bývalé vojenské prostory, regiony se silně narušeným či poškozeným životním prostředím, regiony postižené živelními pohromami, regiony s méně příznivými podmínkami pro rozvoj zemědělské výroby, regiony s vyšší průměrnou mírou nezaměstnanosti, než je průměrná úroveň v České republice.

Regiony se soustředěnou podporou státu se určují pomocí jednotných ukazatelů, jejichž sada je jednotná pro všechny typy problémových regionů. Těmito ukazateli jsou:

- souhrnné hodnocení situace na trhu práce (nezaměstnanosti) zahrnující míru nezaměstnanosti, počet uchazečů na jedno volné pracovní místo a dlouhodobou nezaměstnanost,
- daňové příjmy na 1 obyvatele,
- počet podnikatelů na 1000 obyvatel,
- kupní síla obyvatel.¹³

3.2.2 Strategie regionálního rozvoje ČR

Strategie regionálního rozvoje České republiky (dále jen SRR ČR) je základním dokumentem politiky regionálního rozvoje podle § 5 zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje. SRR ČR se stala první koncepcí na úseku regionálního rozvoje, která byla přijata vládou v roce 2000. Byl tak vytvořen základní rámec formování regionální politiky České republiky a to komplementárně s regionální politikou Evropské unie.

Ke dni 17. 5. 2006 byla vládou schválena Strategie regionální politiky ČR na roky 2007 - 2013. Tento dokument má za cíl implikovat nová nařízení Evropské unie, a to v oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti do strategie, priorit a opatření regionální politiky České republiky. Aktualizovaná verze SRR ČR vychází ze "Strategie udržitelného rozvoje České republiky" a ze "Strategie hospodářského růstu". Dále SRR ČR naváže v oblasti politiky soudržnosti na její základní programové dokumenty na národní úrovni "Národní rozvojový plán" a "Národní strategický referenční rámec".¹⁴

Obsahem § 5 Strategie regionálního rozvoje, zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje je:

¹³ Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013. *MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ*. [online]. [cit. 2012-09-20]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>

¹⁴ Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013. *MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ*. [online]. [cit. 2012-09-20]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>

„(1) Strategie regionálního rozvoje obsahuje zejména analýzu stavu regionálního rozvoje, charakteristiku slabých a silných stránek v rozvoji jednotlivých krajů a okresů, strategické cíle regionálního rozvoje v České republice, vymezení státem podporovaných regionů a doporučení dotčeným ústředním správním úřadům a krajům pro zaměření rozvoje odvětví spadajících do jejich působnosti.

(2) Ministerstvo při vypracování návrhu strategie regionálního rozvoje využívá zejména statistické údaje, příslušné územně plánovací podklady a územně plánovací dokumentaci podle zvláštního právního předpisu, limity využití území a zásady jeho organizace, principy ochrany a tvorby životního prostředí a programy rozvoje územního obvodu krajů.

(3) Strategii regionálního rozvoje schvaluje na návrh Ministerstva vláda.“¹⁵

Z přijaté strategie vyplývá, že „v horizontu do roku 2013, chce být Česká republika aktivní, ekonomicky výkonnou a konkurenceschopnou zemí s kvalitním životním prostředím, která v souladu s principy udržitelného rozvoje dosahuje ve všech základních kritériích (úroveň znalostní ekonomiky, HDP na obyvatele, zaměstnanost, sociální zabezpečení ap.) standardů Evropské unie a zabezpečuje zvyšování kvality života svých obyvatel.

Příčemž

- budou výrazně zmírněny regionální disparity a poroste počet regionů soudržnosti dosahujících svojí ekonomickou silou a dynamikou růstu průměru EU,
- bude zajištěn alespoň minimální rozvojový potenciál ve všech mikroregionech v oblasti infrastruktury a dalších složek utvářejících podmínky života jejich obyvatel,
- zvýší se podíl aktivní a inovativní populace v regionech.“¹⁶

¹⁵ Zákon o podpoře regionálního rozvoje (Zákon č. 248/2000 Sb.). [online]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>> [cit. 2012-09-20]

¹⁶ Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013. *MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ*. [online]. [cit. 2012-09-20]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>

3.3 Demografie

Demografie je jednou z vědních disciplín, která je důležitá pro sociální a ekonomický rozvoj území. Nyní bude definován pojem této disciplíny, a poté budou vysvětleny termíny věková struktura populace a struktura dle pohlaví, které s demografií neodmyslitelně souvisejí. Věková struktura populace pak bude předmětem analýzy v praktické části práce.

3.3.1 Pojem demografie

Slovo demografie pochází z řeckého jazyka a je to složenina dvou řeckých slov - *démos* (lid) a *grafein* (psát). Mohlo by se tedy v češtině používat slovo lidopis (obdobně jako zeměpis, dějepis), avšak toto slovo se nepoužívá, jelikož se termín demografie objevil až po národním obrození, kde právě byla obliba všechny cizí slova počestit. Poprvé se termín demografie objevil již v roce 1855, kdy ho použil A. Guillard. Tento termín se od konce 19. století prosazuje ve všech světových jazycích a většinou se pojmy, které ho měly nahradit, tedy neujaly.

Demografie jako popis lidu však není zcela přesně vysvětlené tohoto slova, přesněji se demografie charakterizuje jako studium lidské populace. Termín populace se používá ve dvou významech. Jednak populací rozumíme obyvatelstvo určitého území (např. populace Prahy, Itálie, světa), a také skupinu osob, v jejímž rámci dochází k reprodukci obyvatelstva. Pro tuto kapitolu je stěžejní druhá definice. Populaci zkoumá mnoho vědních disciplín, ale demografie je zaměřena právě na proces reprodukce obyvatelstva. Demografie pracuje při studiu populačního vývoje s geografíí obyvatelstva. Populační vývoj je totiž výsledkem nejen přirozené měny obyvatelstva, ale i migrace.^{17 18}

Lidská populace znamená, že člověk reprodukuje jednak nové jedince rozením a staráním se o zachování druhu, což je vztah tzv. přirozený, a jednak člověk reprodukuje práci materiální předpoklady svojí existence i celé populace, respektive společnosti, tj. tzv. vztah společenský. Existence společnosti modifikuje a doplňuje proces reprodukce lidské

¹⁷ KOLEKTIV AUTORŮ. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství a sociologický ústav AV ČR, 1993. s. 9

¹⁸ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2005. 7 s.

společnosti. Z toho je tedy patrné, že demografie stojí na rozhraní přírodních a společenských věd.¹⁹

Ryzím jádrem demografie je zkoumání procesů porodnosti, úmrtnosti, potratovosti, sňatečnosti a rozvodovosti. Hledá u těchto procesů obecné pravidelnosti a zákonitosti demografické reprodukce, a na druhé straně specifické jevy u konkrétních populací. Demografie též zkoumá strukturu populace z hlediska věku a pohlaví.²⁰

3.3.2 Struktura obyvatel dle věku

Tato struktura populace vyplývá z předchozí úrovně demografických a geodemografických procesů a zároveň představuje počáteční základ budoucího demografického vývoje. Populace se dle schopnosti reprodukce dělí na tři základní skupiny, tj. generace na obyvatele od 0 do 15 let – I. biologická generace (dětská složka), 15 do 49 let – II. biologická generace (reprodukční složka) a 50 a více let – III. biologická generace (post-reprodukční složka). Hranice 50 let tedy vymezuje u žen více méně věk, kdy již nejsou schopny plodit potomky, u mužů tomu tak není, avšak mužů, kteří zplodí potomka po 50. roce není mnoho. Reprodukční složka tvoří dle demografa Gustafa Sundbarga v každé populaci zhruba 50% (tento sto let starý poznatek platí v zásadě dodnes), tudíž se podle objemu I. a III. generace v populaci rozlišují tři typy věkových struktur. Tyto typy zachycuje následující obrázek, kde na svislé ose je uveden věk a vodorovná osa zachycuje počty obyvatelstva.^{21 22}

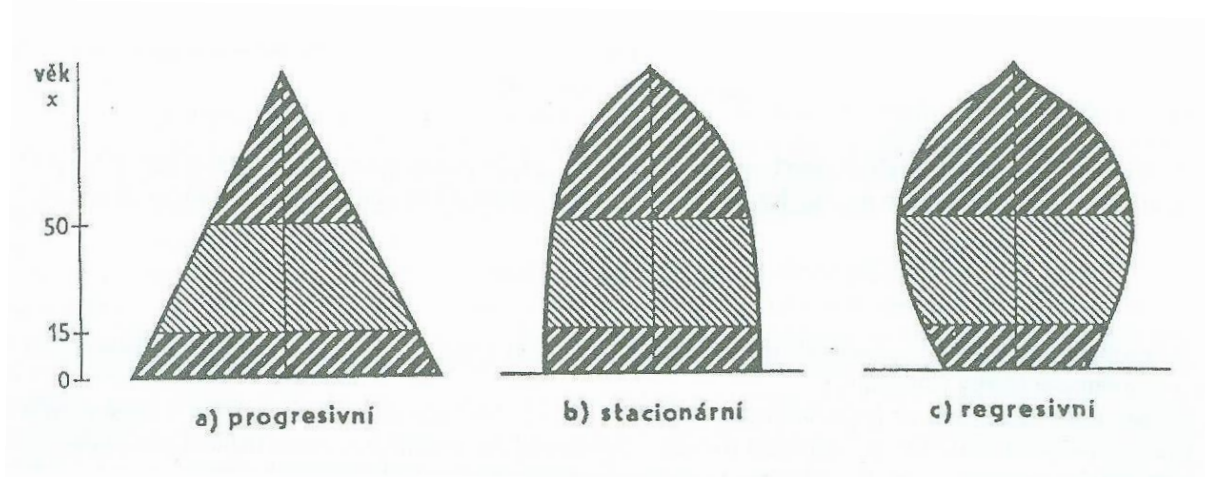
¹⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství a sociologický ústav AV ČR, 1993. s. 10

²⁰ KOLEKTIV AUTORŮ. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství a sociologický ústav AV ČR, 1993. s. 11,14

²¹ KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. Praha: Karolinum, 2001. s. 17-18

²² KOLEKTIV AUTORŮ. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství a sociologický ústav AV ČR, 1993. s. 96-97

Obrázek č. 1: Populační typy věkových struktur

Zdroj: KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. Praha: Karolinum, 2001, 18 s.

První typ věkové struktury je nazván *progresivní*. Zde je nejvíce zastoupena věková kategorie do 15 ti let. Tyto populace mají tedy převahu mladých lidí a počet narozených zde roste. Populace je proto rostoucí (progresivní). Vysoký počet plodnosti u těchto struktur populace však bývá často doprovázen i značnou intenzitou úmrtností. Progresivní typ populace je obvyklý v rozvojových zemích. Tvar prvního obrázku má tedy širokou základnu, jako projev vysoké plodnosti a pokračuje do špičky, která je výsledkem vysoké úmrtnosti.

Druhý typ struktury populace je označován jako *stacionární*. Tento typ se vyznačuje téměř vyrovnanou složkou I. a II. biologické generace. Je to výsledek déletrvajícího poklesu porodnosti, kdy tento pokles zapříčiní, že narození pouze nahrazují obyvatelstvo v reprodukčním věku. Počet narozených a zemřelých obyvatel je u tohoto typu populace stabilní. Jsou to tedy populace stagnující (stacionární). Takovýto typ populace byl například na dnešním území České republiky v 70. letech.

Poslední typ věkové struktury se nazývá *regresivní*. Tento typ populace se vyznačuje převahou starších osob nad mladými, tedy umírá více osob, než se narodí. III. biologická generace zde převažuje nad I. Populace v tomto typu věkových struktur ubývá (regresivní typ). Do tohoto typu populace patří většina evropské populace, včetně české.²³

24

²³ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2005. s. 96-97

²⁴ KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. Praha: Karolinum, 2001. s. 18

V českých zemích tedy obyvatelstvo stárne, ale tento trend platí i pro většinu Evropy. „Prarodičů“ je u nás již dvakrát tolik co „dětí“. Ke stárnutí populace může docházet dvojitým způsobem. Jednak tím, že se snižuje úmrtnost (absolutní stárnutí), čili se zvyšuje prarodičovská generace, a jednak snižováním porodnosti (relativní stárnutí). Tyto dva procesy většinou probíhají současně, popřípadě s nevelkým časovým odstupem.²⁵

3.3.3 Struktura obyvatel dle pohlaví

Struktura obyvatel dle pohlaví se řadí mezi základní demografické struktury obyvatelstva. Hlavními ukazateli pro tuto strukturu jsou ukazatel maskulinity (feminity) a index maskulinity (feminity). Ukazatel maskulinity (uma) udává, kolik procent mužů je v dané populaci. Vypočítá se jako podíl mužů (P_m) v populaci (P). Obdobně by se mohl vypočítat ukazatel feminity, kdyby se za počet mužů (P_m) dal počet žen ($P_ž$).

$$uma = \frac{P_m}{P} * 100$$

Dalšími ukazateli jsou index maskulinity (ima) a index feminity. Index maskulinity (feminity) udává, kolik mužů (žen) připadá na jednu ženu (jednoho muže). Vypočítá se jako podíl počtu mužů (P_m) a žen ($P_ž$). Opačným podílem bychom získali index feminity. Tento index se může počítat v procentech, čili se výsledná hodnota vynásobí 100, a pak znamená, kolik mužů připadá na 100 žen. Může se počítat i v promilích, pak by se podíl násobil číslem 1000 a výsledná hodnota by znamenala, kolik mužů připadne na 1000 žen.

$$ima = \frac{P_m}{P_ž} * 100$$

Obecně se rodí více chlapců než dívek, a také úmrtnost mužů a žen se liší. Ve vyspělých zemích je větší intenzita úmrtnosti mužů, tedy ženy umírají většinou ve vyšším věku. Z toho plyne, že poměr mužů a žen v populaci se s přibývajícím věkem mění ve prospěch žen. V podmínkách například Indie toto však neplatí, zde ženy žijí v nepříznivých podmínkách a jejich úmrtnost je vyšší než u mužů. Vliv na zastoupení žen a mužů v populaci má i migrace (nejčastěji migrace za prací). Příkladem můžou být Arabské emiráty, kde je index maskulinity přes 200.

²⁵ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2005. s. 98-99

V České republice byl index maskulinity k 1. 1. 2012 $96,5 \left(\frac{5158210}{5347235} * 100 = 96,5 \right)$. Tedy na 100 žen připadlo 96,5 mužů. Analýza z roku 2003 vypočítala tento index na 94,9 (94,9 mužů na 100 žen). Index byl vypočítán pro každou věkovou skupinu a bylo zjištěno, že do věku 45 let je v České republice více mužů než žen, a poté začínají převažovat ženy nad muži a ve věku 80 let připadá na 1 ženu už pouze 0,5 muže. Toto potvrzuje obecný trend ve vyspělých zemích, že ženy se dožívají vyššího věku. Díky tomu je v celé populaci České republiky procentuálně více žen než mužů $\left(\frac{P_{\text{ž}}}{P} * 100 = \frac{5347235}{10505445} * 100 = 50,9\% \right)^{26}$.

27 28

3.4 Veřejná správa

Veřejná správa je správou ve veřejných záležitostech, je uskutečňována ve veřejném zájmu, jakožto součást výkonné moci, na rozdíl od soukromé správy, která je vykonávána soukromými subjekty a v soukromém zájmu. Veřejná správa je organizovaná činnost. Zahrnuje státní správu (s dominantním postavením) a samosprávu. Pozitivní definice veřejné správy není víceméně možná, proto je definována řadou negativních definic, které zní: správa je okruh činností, které nejsou zákonodárstvím, soudnictvím ani vládou a jsou vykonávány orgány, které nejsou orgány moci zákonodárné, soudní ani vládní. Orgány veřejné správy mohou svoji činnost vykonávat pouze na základě zákonů a v jejich mezích. Zde je velká odlišnost od správy soukromé, kde její subjekty mohou činit vše, co není zákonem zakázáno, tím pádem může působit i v oblastech neregulovaných právem, avšak nesmí vyvíjet činnosti, které jsou v rozporu s právem.^{29 30}

²⁶ Počet obyvatel v oblastech, krajích a okresech České republiky k 1. 1. 2012. *Český statistický úřad* [online]. c 2013 [cit. 2013-03-23]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/t/00002BD91C/\\$File/13011201.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/t/00002BD91C/$File/13011201.pdf)>

²⁷ KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2005. s. 99

²⁸ KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. Praha: Karolinum, 2001. s. 17

²⁹ MATES, Pavel, WOKOUN, René. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Prospektum, 2001. s. 134-135

³⁰ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 94

3.4.1 Subjekty a organizace veřejné správy

Subjektem veřejné správy je v první řadě stát (státní správa), který je zastoupený státními orgány (úřady) a organizacemi. Státní organizace jsou přímými vykonavateli veřejné správy, ostatní odvozeně. Druhým subjektem veřejné správy je územní samospráva, která vykonává veřejnou správu odvozeně. Při uplatnění smíšeného modelu vykonává územní samospráva i některé úkony státní správy v takzvané přenesené působnosti. Územní samospráva (obce, kraje) však nejčastěji vykonává vlastní samosprávu, kterou vykonávají buď přímo občané, nebo občané nepřímou, a to prostřednictvím volených zástupců. Subjektem veřejné správy mohou být i jiné subjekty, které nepatří do předešlých dvou skupin. Mohou to být například profesní komory (např. Komora daňových poradců apod.), veřejné fondy, veřejnoprávní vysoké školy apod.

Organizacemi veřejné správy jsou prezident (s významnou pravomocí vyhlašovat volby), vláda (ta nese odpovědnost za výkon státní správy, což zahrnuje i výkon státní správy přenesené na územní samosprávu, v mezích zákona), ostatní orgány státní správy, vojenské újezdy (specifické organizace výkonu státní správy v obcích, kde probíhá výcvik armády, na které se nevztahuje zákon o obcích a jsou spravovány tzv. újezdními úřady), orgány územní samosprávy (na úrovni obcí a krajů) a ostatní organizace ve veřejné správě.³¹

Výše uvedené je pouze orientační a nezachází do větších podrobností. Pro tuto práci bude stěžejní blíže charakterizovat územní samosprávu, potažmo obec.

3.4.2 Územní samospráva

Územní samospráva, jako jeden ze dvou subsystémů veřejné správy, je realizace práva občanů na vlastní samosprávu, právo na spravování určitého území, které je svou velikostí menší než stát. Správa území je stanovena ústavou a příslušnými zákony. Samospráva je tedy obstarávání svých záležitostí v mezích zákona. Tyto záležitosti tak spravuje někdo jiný než stát, tj. nestátní subjekt.³²

³¹ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 94-97

³² Tamtéž, s. 108

V moderní ústavnosti se vyvinulo právo územního společenství občanů na samosprávu, především na základním stupni, kterým je obec, a také na úrovni vyšších územních správních celků. S posilováním územní samosprávy (zejm. postavení obcí), která probíhá ve vyspělých zemích (v ČR od roku 1990), je úzce spjata i prohlubování demokracie. Samospráva dále umožňuje občanům mít právo se podílet na řízení svých veřejných záležitostí, což je jedním z nejdůležitějších principů demokracie a principů budování občanské společnosti. Decentralizace veřejné správy respektuje princip subsidiarity. Princip subsidiarity znamená přenesení rozhodovacích pravomocí na co nejnižší úroveň, která je co nejbližší k občanovi. Současnost je nakloněna čím dál více k decentralizaci kompetencí v zajišťování veřejných statků, aby občan mohl snáze vyjádřit, o jaké statky má zájem, a také aby mohl lépe kontrolovat veřejný sektor v činnostech, jakými jsou hospodaření s majetkem a finančními prostředky. Z těchto východisek vyplývá nutnost vytvořit předpoklady pro občanskou kontrolu. Těmito předpoklady je například přístup občana k informacím (např. informovanost o hospodaření s rozpočtem).^{33 34}

3.5 Obec

Obec představuje základní článek územní samosprávy v České republice. Dlouhodobě probíhající decentralizace kompetencí a odpovědnosti za zabezpečování stále více druhů statků pro obyvatelstvo, které přecházejí za státu na územní samosprávu, je příčinou stále významnějšího postavení obcí ve veřejné správě.³⁵

Jak již bylo řečeno, obec je základním územně samosprávním celkem. Je to územní jednotka státu a územní společenství občanů, které má právo na samosprávu. Obec je charakteristická svými základními třemi znaky, které ji vymezují. Je jimi území (vymezeno hranicí území obce), občané a samospráva veřejných záležitostí v hranicích obce. Dále obec vlastní svůj majetek, s nímž sama hospodaří, a také disponuje vlastním rozpočtem.

³³ MATES, Pavel, WOKOUN, René. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 3. vydání. Praha: Prospektum, 2001. s. 124

³⁴ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 109-110

³⁵ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 119

V právních vztazích veřejného a soukromého práva vystupuje vlastním jménem a na svoji odpovědnost, která z těchto vztahů vyplývá. Dále je nositelem veřejných úkonů, pečuje o potřeby svých občanů, chrání veřejné zájmy, které jsou zakotveny v zákonech a právních předpisech. Také pečuje o všestranný rozvoj území obce.^{36 37 38}

Obec, která má více jak 3 000 obyvatel se může stát městem, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny (po vyjádření vlády), na návrh obce. Dále status města mají obce, které již byly městem před 12. listopadem 2000, pokud o tento status požádaly předsedu Poslanecké sněmovny. Totéž platí i pro udělení statusu městys pro obce, které tento status užívaly před 17. květnem 1954. Obce se také mohou slučovat či oddělovat, dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb.³⁹

3.5.1 Působnost obce

Důležitými funkcemi, které obec zastává a jsou vymezeny zákonem, je jednak vlastní samospráva, tj. samostatná působnost obce, a dále přenesená funkce, tj. přenesená působnost obce. Do samostatné působnosti obce patří především záležitosti, které spadají do vyhrazené pravomoci zastupitelstva a rady obce a záležitosti svěřené do samostatné působnosti zákonem. Dále se sem řadí spravování záležitostí, které jsou v zájmu obce a jejich občanů, pokud tyto záležitosti nejsou svěřeny zákonem krajům nebo pokud nejde o výkon přenesené působnosti. Obec se v samostatné působnosti má zasloužit o vytvoření podmínek pro rozvoj sociální péče a o uspokojování potřeb svých občanů, zde má jít o péči, která je v souladu s místními zvyklostmi a předpoklady (opět se nejedná o záležitosti, které zákon svěřil krajům anebo jestliže se jedná o výkon státní správy). Do samostatné působnosti obce spadají konkrétně tyto záležitosti: spolupráce s jinými obcemi, zřízení obecní policie, hospodaření obce (včetně tvorby rozpočtu a závěrečného účtu, nakládání s peněžními fondy obce), vydávání obecně závazných vyhlášek obce apod. Obec se při

³⁶ Zákon o obcích. (Zákon č. 128/2000 Sb.). [online]. Dostupné z: <<http://www.sbirkazakonu.info/zakon-o-obcich-obecni-zrizeni/>> [cit. 2012-09-24]

³⁷ MATES, Pavel, WOKOUN, René. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Prospektum, 2001. s. 75-76

³⁸ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 119

³⁹ Zákon o obcích. (Zákon č. 128/2000 Sb.). [online]. Dostupné z: <<http://www.sbirkazakonu.info/zakon-o-obcich-obecni-zrizeni/>> [cit. 2012-09-24]

výkonu samostatné působnosti řídí při vydávání obecně závazných vyhlášek zákonem a v ostatních záležitostech také jinými právními předpisy vydanými na základě zákona.

Další funkce obce je tedy přenesená. Přenesená působnost obce (v rámci výkonu státní správy), kterou vykonávají výkonné orgány obce, znamená, že jsou tyto orgány obce ve výkonu těchto činností podřízeny a kontrolovány orgány státní správy a v přenesené působnosti i krajským úřadem. Jde o výkon státní správy obcí na území obce ve věcech stanovených zákonem a jinými právními předpisy a orgány obce jsou povinny tyto úkoly zajistit. Na tyto záležitosti, v přenesené působnosti, dostává obec příspěvky ze státního rozpočtu. Obec v přenesené působnosti vydává nařízení obce, projednává přestupky, chrání přírodu a ovzduší, rozhoduje o místních a účelových komunikacích, vykonává státní památkovou péči u národních kulturních památek apod.

Dále může mít obec i rozšířenou přenesenou působnost. Tu mají zpravidla větší obce, na které byla přenesena část pravomocí, které dříve patřily do pravomocí okresních úřadů. Tyto obce obsluhují zároveň několik obcí ve svém okolí. Tyto obce působí například v těchto oblastech: evidence obyvatel, vydávání řidičských průkazů, živnostenský úřad, péče o staré a zdravotně postižené občany, dávky a sociální služby apod.^{40 41}

Úkoly, funkce a postavení obce je zakotveno jednak v zákoně o obcích, a také v Ústavě České republiky. Obec je veřejnoprávní korporací, což znamená, že je právnickou osobou veřejného práva. Rozkládá se na jednom nebo několika katastrálních územích, podle nichž se člení na části katastrálního území. Obce se mohou slučovat nebo rozdělovat, o tomto seskupování či rozdělování rozhodují výsledky konaného referenda. Tento proces je zaštitěn v zákonu o obcích. Z územního hlediska je obec začleněna do správního obvodu okresu a do územního obvodu vyššího územního samostatného celku, tj. kraje. Do kraje tady spadá pouze z hlediska územního, ne z hlediska samostatné působnosti, obec je suverénní a kraji nepodléhá.⁴²

⁴⁰ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 119-120

⁴¹ PAVEL Jan, CÍSAŘOVÁ Eliška. *Průvodce komunálními rozpočty*. Praha: Transparace international, 2008. s. 20 - 21

⁴² PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 120

3.5.2 Orgány obce

Orgány obce tvoří starosta obce a jeho zástupci (místostarostové), zastupitelstvo a rada obce, výbory a komise obce. Dále pak obecní úřad v čele s tajemníkem, odbory a odděleními obecního úřadu.

Představitelem obce je starosta (ve velkých městech primátor) a zastupuje obec navenek. Starostu i místostarostu (ve velkých městech se tento post označuje jako náměstek primátora) volí a odvolává zastupitelstvo obce, a oba jsou zastupitelstvu také odpovědní. Starosta jmenuje a odvolává tajemníka obce se souhlasem okresního úřadu. Pokud funkce tajemníka není v obci zřízena, jeho úkoly plní starosta, tedy i úkoly v přenesené působnosti. Starosta řídí a kontroluje veškeré pracovníky obecního úřadu a vykonává funkci statutárního orgánu zaměstnavatele. Jeho činností je mimo jiné připravovat, svolávat a řídit schůze zastupitelstva a rady obce. Dále je odpovědný za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, nestanoví-li zastupitelstvo jinak. Také odpovídá za informovanost veřejnosti o činnostech obce a zajišťuje další úkony samostatné působnosti obce.

Zastupitelstvo obce je voleno dle všeobecného, rovného, přímého a tajného hlasovacího práva. Počet členů stanoví dosavadní zastupitelstvo v rámci rozpětí stanoveného zákonem o obcích. Rozpětí je závislé na počtu obyvatel v dané obci a velikosti územního obvodu.⁴³ Tento orgán má hlavní pravomoci v samostatné působnosti obce. Má pravomoc rozhodovat o všech samosprávních záležitostech, výjimka těch, které patří do rozhodovací pravomoci kraje, jakožto vyššího územně samosprávného celku. Jejich zvolení se koná v komunálních volbách na dobu čtyř let. Jednání zastupitelstva jsou veřejně přístupná a musí se konat nejméně čtyřikrát do roka. Zastupitelstvo jedná tedy především ve věcech spadajících do samostatné působnosti obce. V této působnosti zastupitelstvo rozhoduje a schvaluje o záležitostech, jakými jsou rozpočet obce, závěrečný účet obce za uplynulé rozpočtové období, rozpočtový výhled, rozpočtová opatření, program rozvoje územního obvodu obce, poskytování půjček, smlouvy o poskytnutí dotace. Dále v samostatné působnosti zastupitelstvo zřizuje obecní (městskou) policii, vydává obecně závazné vyhlášky, rozhoduje o majetkových záležitostech (např. nabití a

⁴³ Do 500 obyvatel: 5-9 členů; 501-3000 obyvatel: 7-15 členů; 3001-10000 obyvatel: 11-25 členů; 10 001-50 000 obyvatel: 15-35 členů; 50 001-150 000 obyvatel: 25-45 členů; nad 150 000 obyvatel: 35-55 členů. Ve městských částech statutárních měst, které mají nad 30 000 obyvatel, je počet členů odlišný.

převod nemovitostí, zastavení movitých věcí nebo práv) apod. V přenesené působnosti zastupitelstvo schvaluje územně plánovací dokumentaci. Ze svého středu zastupitelstvo volí radu obce.

Rada obce je výkonný orgán obce. Má pravomoci v samostatné působnosti, ve kterých podléhá zastupitelstvu a v přenesené působnosti rozhoduje jen, stanoví-li to zákon. Počet členů zastupitelstva je vždy lichý a může nabýt 5 – 11 členů, přičemž nesmí přesáhnout jednu třetinu počtu členů zastupitelstva. Pokud je méně než 15 členů zastupitelstva, rada není zvolena vůbec. Radu tvoří starosta, místostarosta/místostarostové a ostatní členové rady (ve velkých městech je místo starosty primátor, jeho náměstci a ostatní členové). Jednání rady, na rozdíl od zastupitelstva, nejsou veřejně přístupná. V rámci přenesené působnosti rada vydává nařízení obce.^{44 45}

Dalšími orgány obce jsou komise a výbory. Výbory jsou iniciativní a kontrolní orgány zastupitelstva. Výbory dostávají úkoly od zastupitelstva, počet členů daného výboru musí být lichý a předsedou výboru musí být člen zastupitelstva obce. Počet zřízených výborů závisí na rozhodnutí zastupitelstva obce. Vždy však musí být dle zákona založen finanční a kontrolní výbor. Finanční kontroluje hospodaření s majetkem obce a plní další úkoly, kterými jej pověří zastupitelstvo. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce, dodržování právních předpisů. Jestli-že v obci žije alespoň 10% obyvatel, kteří se hlásí k národnosti jiné než české, potom musí zastupitelstvo zřídit krom předchozích dvou výborů, ještě výbor pro národnostní menšiny. Rozhodnutí výboru je platné, pokud k němu vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech členů výboru (tedy nikoliv jen přítomní členové).

Komise jsou v obci zřizovány jako iniciativní a poradní orgány rady obce a předkládají jí své návrhy a náměty. To činí komise v rámci samostatné působnosti obce. Komise však může vykonávat činnosti i v přenesené působnosti na svěřeném úseku činnosti, a to když jí starosta svěří výkon státní správy, po předchozím projednání s ředitelem krajského úřadu. V této činnosti pak je komise odpovědná a podřízena starostovi obce. Zřízení komise závisí na rozhodnutí rady obce a je zcela na ní, jaké komise

⁴⁴ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 126 - 129

⁴⁵ MATES, Pavel, WOKOUN, René. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Prospektum, 2001. s. 110, 111, 140, 183

a na jak dlouho si zřídí, tedy není povinné zřizovat komise ze zákona. Komise se usnáší většinou hlasů svých členů stejně jako výbor obce.

Posledním orgánem obce je obecní úřad. Je tvořen starostou, místostarostou (i dvěma), tajemníkem (pokud je zřízen) a zaměstnanci obecního úřadu. V rámci samostatné působnosti vykonává úřad úkoly, které jsou mu uloženy zastupitelstvem nebo radou obce, a pomáhá v činnostech výborům a komisím. V přenesené působnosti vykonává obecní úřad státní správu, která není svěřená do působnosti zastupitelstva, rady a zvláštních orgánů obce, popřípadě komisi. Úřad se dělí na odbory a oddělení (např. finanční odbor, odbor školství a vzdělávání, odbor životního prostředí). Jejich vedoucí jmenuje a odvolává rada na návrh tajemníka obce. Totéž platí i o platech zaměstnanců odborů a oddělení, které schvaluje také rada na návrh tajemníka obce. Pokud je zřízen tajemník obce, pak řídí celý administrativní aparát obecního úřadu (zajišťuje úkoly v přenesené působnosti, řídí a kontroluje pracovníky úřadu apod.). Řídícím článkem obecního úřadu je starosta, kterému pomáhá místostarosta (místostarostové), a pokud je zřízen, tak i tajemník.^{46 47 48}

3.6 Rozpočet obce

Rozpočet obce je decentralizovaný peněžní fond, v němž se soustřeďují různé druhy příjmů, rozdělují se a používají na financování veřejných statků. Je tedy základem finančního hospodaření obce. Financují se jím veřejné statky obce, a také slouží jako nástroj k prosazení obecní politiky. To znamená, že rozpočet obce je nástrojem realizace koncepce místní územní samosprávy i nástrojem k prosazení lokálních (regionálních) zájmů a preferencí obyvatel žijících na daném území obce. Prostřednictvím obecního rozpočtu se též financují úkoly, které jsou v samostatné i přenesené působnosti obce.

Charakterizovat rozpočet lze i jako bilanci, která bilancuje příjmy a výdaje obce za rozpočtové období (1 rok). Dlouhodobým cílem hospodaření obce by měl být vyrovnaný

⁴⁶ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 129-131

⁴⁷ MATES, Pavel, WOKOUN, René. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Prospektum, 2001. s. 46, 78

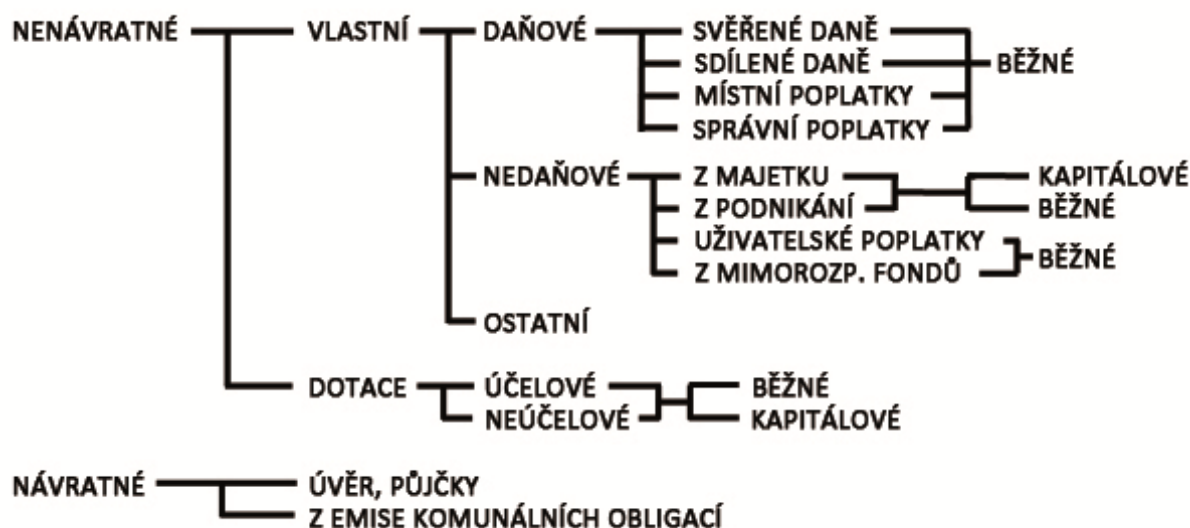
⁴⁸ Orgány zastupitelstva obce a rady obce. *Epavo.cz* [online]. c 1999 - 2013 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/organy-zastupitelstva-obce-a-rady-obce-63392.html>>

rozpočet, kdy se příjmy mají rovnat výdajům. Nebo má být rozpočet alespoň přebytkový, kdy by příjmy převyšovaly výdaje, a začala by se tvořit rezerva. Dlouhodobě schodkový rozpočet, kdy výdaje převyšují příjmy, se musí vyrovnat z rezerv vytvořených v minulých letech. Pokud tyto rezervy nejsou z minulosti vytvořené, rozpočet se musí vyrovnat z návratných finančních prostředků. To vede k zadluženosti a pravděpodobně i k vážným problémům se splácením dluhu (včetně úroků) v dalších letech.^{49 50}

3.6.1 Příjmy obce

Nejlépe budou příjmy obce znázorněny v následující tabulce, a pak budou jednotlivé složky příjmů rozpočtu stručně popsány.

Obrázek číslo 2: Dělení příjmů rozpočtu obce

Zdroj: PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 267

Vlastní daňové příjmy nenávratné jsou následující. *Svěřené daně* jsou stanovené celostátně jednotným způsobem, jsou vybírány přímo obcí a výnos z nich patří obci (např. daň z nemovitostí, za staveb na území obce). *Sdílené daně* jsou podílem na státních daních. Daně vybírané od státu jsou přerozdělovány předem stanoveným pevným procentem dle

⁴⁹ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření obcí a rozpočet*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1997. s. 108-127

⁵⁰ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 262

zákona mezi rozpočty územních celků (tedy i obcí). Mezi svěřené daně patří daň z přidané hodnoty a daň z příjmů fyzických a právnických osob. Dle zákona obec může vybírat *místní poplatky*. Přesné znění výčtu místních poplatků, které obec může sama vybírat, je uvedeno v zákoně o místních poplatcích. Příkladem je poplatek ze psů, poplatek za lázeňský a rekreačních pobyt, poplatek za užívání veřejného prostranství (např. umístění dočasných staveb, umístění skládek) apod. Posledním daňovým vlastním příjmem jsou *správní poplatky*. Jsou to poplatky, které by měly krýt náklady spojené s poskytováním správních úkonů občanům a organizacím, které jsou zajišťovány v přenesené působnosti obce. Výše správních poplatků je stanovena zákonem. Poplatky za úkony orgánů obce plynou do rozpočtu obce. Těmito poplatky jsou např. veterinární povolení, pobyty cizinců apod. Tyto čtyři typy daňových příjmů jsou běžné příjmy obce. To znamená, že jde o položky, které se většinou každý rok opakují (i vícekrát za rok), a slouží k zajištění provozních potřeb.

Vlastní nenávratné nedaňové příjmy zahrnují *příjmy z majetku*, respektive příjmy z prodeje (kapitálový příjem) a pronájmu (běžný příjem) majetku. Majetkem jsou myšleny především stavby (pozemní, vodní nádrže apod.) a pozemky (veřejné komunikace, lesní a zemědělské pozemky apod.). Dalšími nedaňovými příjmy obce jsou *příjmy z vlastního podnikání* (kapitálové příjmy). Zahrnují zisk z municipálních pozemků, příjmy z finančního podnikání a zisk z podílu na zisku podniků s majetkovou účastí obce. Nejrizikovější je pro obec finanční investování, což je nejčastěji obchodování s cennými papíry. Dále se do nedaňových příjmů řadí *uživatelské poplatky*, které obec vybírá za smíšené veřejné statky (např. vodné, stočné, odvoz odpadu). Příjem z těchto poplatků je vlastním příjmem rozpočtu obce a rozhoduje o něm sama obec. Patří mezi běžný příjem obce. Posledním typem vlastních nedaňových příjmů jsou *příjmy z mimorozpočtových fondů*. Jsou to příjmy, které plynou do rozpočtu obce z fondu rezerv a jiných účelových peněžních fondů obce. Tyto příjmy obec zahrnuje do svého rozpočtu především při schodku hospodaření.

Ostatními vlastními příjmy jsou např. dary, veřejné sbírky, a také příjmy ze sdružování prostředků. To je např. sdružení prostředků několika obcí, kterými se financují veřejné potřeby, na které by samotná jedna obec neměla prostředky (např. čistička odpadních vod). Toto sdružování vede k vyšší efektivnosti.

Obce jsou finančně nesoběstačné a potřebují dodatečné finanční prostředky z rozpočtové soustavy, především ze státního rozpočtu (popř. ze strukturálních fondů EU, z Národního fondu, státních finančních aktiv). Dotace tvoří významnou část příjmů obcí. Dotace obecního rozpočtu, které plynou od státu, se dělí na účelové běžné, účelové kapitálové, neúčelové běžné a neúčelové kapitálové. *Účelové běžné dotace* slouží na financování služeb, které jsou zajišťovány na základě přenesené působnosti. Jedná se o upřednostňované veřejné statky (např. základní školství). Tento typ dotací dále slouží k zajištění standardní úrovně veřejných statků, pokud obec nemá sama prostředky na jejich financování. *Kapitálové účelové dotace* mají nepravidelný charakter v rámci času a mezi obcemi. Jsou poskytovány obcím na úhradu části konkrétní investice. Příkladem takovéto dotace jsou peníze na výstavbu škol, silnic apod. Účelová dotace je vázána na splnění podmínek použití, nevyužité dotace se zpravidla vracejí do státního rozpočtu. *Neúčelové dotace* nejsou předem určeny na konkrétní účel a za předem vymezených podmínek. Patří sem i dotace na vyrovnání schodku hospodaření obce. Municipality mohou s těmito penězi nakládat, jako by to byly vlastní příjmy obce. Použití neúčelových dotací je pouze omezeno tím, zda jsou použity na financování běžných (neinvestičních) či kapitálových (investičních) výdajů. Prostředky, které obec z neúčelových dotací nevyčerpá, nemusí vracet. To, jakou výši neúčelové dotace obec dostane ze státního rozpočtu, je určeno souborem kritérií (počet obyvatel, počet obydlí, rozloha, průměrný příjem na obyvatele, délka silniční sítě, zadluženost apod.). Dotace schválené rozpočtovým zákonem jsou stabilním příjmem pro obce, protože musejí být obcím poskytnuty i v případě, že dojde k nesplnění příjmů státního rozpočtu. Státem poskytované dotace jsou poskytovány schválením rozpočtového zákona, z kapitoly všeobecná pokladní správa státního rozpočtu a ze státních účelových fondů.

Některé příjmy obce (i daňové) jsou na účet obce připisovány až v průběhu rozpočtového období, proto se mohou obce dostat zpočátku roku, i v jeho průběhu, do obtížné finanční situace. Pokud obec nemá vytvořené své rezervy, musí využít úvěr a platit z něho úroky. Úvěry, půjčky a příjmy z emise komunálních obligací (cenných papírů) se nazývají *návratné příjmy*. Obec může využít krátkodobého, střednědobého, nebo dlouhodobého úvěru. Odlišují se od sebe dobou splatnosti, která je od jednoho roku, přes

4-5 let až po 10-15 let. Návrtné příjmy jsou z hlediska rozpočtové skladby zahrnutý ve třídě financování.^{51 52 53 54}

3.6.2 Výdaje obce

V rozpočtové soustavě se využívá rozpočtová zásada jednotnosti rozpočtu. To znamená, že není v praxi vnitřní účelová vazba mezi určitým druhem příjmů (např. daně) a určitým druhem výdaje rozpočtu. Strukturu výdajů a jejich objem ovlivňuje především rozpočtové omezení ze strany příjmů, především v případě politiky vyrovnaného rozpočtu obce.

Výdaje se člení na plánované a neplánované (nedají se naplánovat). Plánované lze poměrně přesně předem určit. Např. výdaje na vlastní správu, výdaje na financování provozu školy apod. Jejich objem a strukturu lze zvažovat s ohledem na rozpočtové omezení dané plánovatelnými příjmy. Lze plánovat, ve které sféře se může ušetřit a ve které nikoliv. U neplánovaných výdajů lze jejich vznik a výši jen obtížně odhadnout. Patří sem například sankce za porušení rozpočtových pravidel, výdaje způsobené nahodilými událostmi, např. škody způsobené živelnými katastrofami. Na neplánované výdaje má obec své rezervní fondy.

Dalším dělením výdajů je na běžné a kapitálové. Běžnými se financují běžné, pravidelně se opakující potřeby v daném rozpočtovém roce. Někdy jsou tyto výdaje označovány jako neinvestiční nebo provozní. Jedná se především o výdaje organizací, které jsou zřízeny obcí pro zajištění veřejných statků pro občany obce (např. příspěvkové organizace). Kapitálové výdaje slouží k financování potřeb, které mají dlouhodobý a zejména investiční charakter. Tyto potřeby přesahují jedno rozpočtové období a jsou zpravidla jednorázové a pravidelně se neopakují.

⁵¹ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření obcí a rozpočet*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1997. 147 – 195 s.

⁵² ŽEHROVÁ, Jana , PFEIFEROVÁ, Daniela. *Finance municipalit*. 2. vydání. Praha: ČZU, PEF, 2012. s. 41 – 115

⁵³ PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*, 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 272 - 273

⁵⁴ Zákon o místních poplatcích (Zákon č. 565/1990 Sb.). [online]. Dostupné z: <http://i.info.cz/urs-att/p_565-90-108075210413437.htm> [cit. 2013-03-02]

Také se výdaje člení na nenávratné a návratné povahy. Nenávratné výdaje jsou ty, které jsou nenávratně vydány, např. na zabezpečení veřejných statků, na zaplacení daní, zaplacení úroků apod. Za návratné výdaje jsou považovány ty, které jsou investovány za účelem, aby se zhodnotily. S těmito prostředky se počítá, že se v budoucnu navýší a budou plynout zpět do rozpočtu obce.⁵⁵

3.7 Nezaměstnanost

Nezaměstnanost není zdaleka pouze ekonomický problém, ale odráží se i ve sféře mimoekonomické, především v psychosociální. Tato kapitola se však bude zabývat nezaměstnaností z ekonomického hlediska.⁵⁶

3.7.1 Definice nezaměstnanosti

Nyní bude uvedena definice nezaměstnanosti dle Eurostatu. *„Podle definice Eurostatu se za nezaměstnané považují všechny osoby patnáctileté a starší (bez horní věkové hranice), které ve sledovaném období souběžně splňovaly dále uvedené tři základní podmínky:*

- 1. byly bez práce, to znamená, že nebyly ani v placeném zaměstnání ani nebyly sebezaměstnané;*
- 2. hledaly aktivně práci. Formou aktivního hledání práce se rozumí registrace u úřadu práce nebo u soukromé zprostředkovatelny práce, dále hledání práce přímo v podnicích, využívání inzerce, podnikání kroků pro založení vlastní firmy, podání žádosti o pracovní povolení a licence nebo hledání zaměstnání jiným způsobem;*

⁵⁵ PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření obcí a rozpočet*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1997. s. 195-204

⁵⁶ JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 135

3. byly připraveny k nástupu do práce, tj. během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo sebezaměstnání.

Pokud osoby nesplňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní.“⁵⁷

3.7.2 Míra nezaměstnanosti

Pro vypočítání míry nezaměstnanosti je nutné nejprve klasifikovat určité kategorie obyvatelstva. Nezaměstnanost se týká obyvatelstva v produktivním věku. Do skupiny lidí v produktivním věku spadají lidé ve věku od ukončení povinné školní docházky do odchodu do penze. Z této skupiny obyvatel, v produktivním věku, lze vyčlenit další podmnožiny. Jsou jimi zaměstnaní, kteří představují obyvatelstvo pracující na plný nebo částečný úvazek a nezaměstnaní, kteří zaměstnání nemají, ale aktivně ho hledají. V českých podmínkách znamená aktivně hledat zaměstnání, být evidován na úřadě práce a pravidelně (obvykle dvakrát do měsíce) se tam hlásit a být schopen nastoupit v co nejkratší lhůtě na uvolněné pracovní místo. Dohromady tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní ekonomicky aktivní obyvatelstvo (pracovní sílu).

Zbývající část obyvatel v produktivním věku je označována jako ekonomicky neaktivní obyvatelstvo, zahrnující lidi, kteří nemají zaměstnání, ani ho z různých důvodů nehledají. Patří sem především studenti; lidé v domácnosti, kteří pečují o malé děti nebo o handicapované členy rodiny; zdravotně postižení, kterým zdravotní stav neumožňuje pracovat; lidé, kteří se dlouho snažili najít práci, avšak nenašli ji, a tím pádem ztratili naději na nalezení pracovního místa a také lidé, kteří si zvolili alternativní způsob života (bez práce).⁵⁸

Míra nezaměstnanosti se vždy určuje v dané zemi a na určité období. Je to poměr nezaměstnaných osob U k pracovní síle L (ekonomicky aktivní obyvatelstvo). Pracovní síla představuje zaměstnané osoby E a nezaměstnané osoby U , kteří práci aktivně hledají. Tato míra se nejčastěji násobí stem, a tudíž se udává v procentech.

⁵⁷ BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 189

⁵⁸ JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 135

Míra nezaměstnanosti u , je vyjádřena tímto vztahem⁵⁹: $u = \frac{U}{E+U} = \frac{U}{L}$

3.7.3 Druhy nezaměstnanosti

a) Frikční nezaměstnanost

Předpokladem je, že trh práce i rozsah jsou neustále v pohybu. Lidé opouštějí svá pracovní místa a hledají si nové zaměstnání. Avšak z důvodu nedostatku informací o volných pracovních místech trvá určitý čas, než novou práci získají. Tento čas je označován jako frikční nezaměstnanost. Lidé mohou práci ztratit z důvodu likvidace firmy. Mohou i dobrovolně opustit své pracovní místo, nejčastěji z důvodu hledání lépe placené práce, změny bydliště a podobně. Nezaměstnanost lidí, kteří hledají své první zaměstnání, se také označuje jako frikční. Tento druh nezaměstnanosti však není považován za závažný. Předpokládá se totiž, že lidé po určité době naleznou zaměstnání nové (popř. první).

b) Strukturální nezaměstnanost

Vyskytuje se v případě nesouladu kvalifikační struktury, tj. práce na trhu nabízené a poptávané. Na trhu práce může být například přebytek horníků z důvodu vytěžení dolu, nebo naopak nedostatek zdravotních sester. Jako příčinu těchto jevů lze uvést změny struktury ekonomiky, kdy dochází k útlumu například hutního, těžebního, textilního nebo sklářského průmyslu. Další příčinou strukturální nezaměstnanosti může být technický pokrok, kdy rozvoj automatizovaných nebo robotizovaných pracovišť znamená nahrazení lidské síly „prací“ strojů. Strukturální nezaměstnanost je považována za nejzávažnější z hlediska dopadu na ekonomiku a sociální sféru. Je tomu tak proto, že je velmi obtížné sladit dostupná pracovní místa s kvalifikačními předpoklady uchazečů o zaměstnání. U frikční i strukturální nezaměstnanosti hovoříme jako o dobrovolné nezaměstnanosti, avšak u cyklické jde o nezaměstnanost nedobrovolnou.

⁵⁹ BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 189

c) Cyklická nezaměstnanost

Je spjata s cyklickým poklesem výkonu ekonomiky. V období hospodářských poklesů (v recesi) narůstá a při růstu výkonnosti ekonomiky (při expanzi) je potlačována. Tato nezaměstnanost také souvisí s poklesem celkové poptávky v ekonomice.

d) Sezonní nezaměstnanost

Projevuje se více či méně pravidelnými výkyvy v průběhu roku. Vyskytuje se v těch odvětvích ekonomiky, která jsou silně ovlivňována ročním obdobím. Je tedy výsledkem sezonního výkyvu poptávky po práci. Jako příklad lze uvést poptávku po práci v zemědělství. Zemědělci v zimě nemají tolik práce na poli jako v ostatních ročních obdobích. Sezonní nezaměstnanost řadíme do frikční nezaměstnanosti.^{60 61 62}

⁶⁰ BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. s. 190, 191

⁶¹ BUCHTOVÁ, Božena a kol. *Nezaměstnanost: psychologický, ekonomický a sociální problém*. vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2002. s. 66, 67

⁶² JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 140

4 Základní charakteristika města Letohrad

4.1 Historický koncept města

Město Letohrad vzniklo v roce 1950 sloučením čtyř samostatných obcí - Kyšperka, Orlice, Rotneka a Kunčic. Dříve se tedy město jmenovalo Kyšperk. Označení Kyšperk pochází z německého názvu místního hradu „Geiersberg“, o kterém se první zmínky objevují ve Zbraslavské kronice, která je z roku 1308. Jiná hypotéza vypovídá, že první zmínky pocházejí taktéž z roku 1308, avšak v jiné souvislosti. Přídomky „ze Žampachu“ (vesnice v nedalekém okolí Žampach) a „z Kyšperka“ se objevují ve zprávě v souvislosti s pleněním klášterních majetků na panství lanšperském Petrem ze Žampachu, Jenišem z Kyšperka a dalšími pány. Poslední zmínka o hradu je z roku 1419. Samotné město se připomíná v roce 1513, ale zřejmě vzniklo v podhradí již dříve. Ke konci 16. století jsou zmínky i o pivovaru v Kyšperku. V roce 1615 pak jsou první zmínky o místní škole. Rychlý rozvoj obec zaznamenává v 17. století za rodu Vitanovských z Vlčkovic. Významným hrabětem tohoto rodu byl Hynek Jetřich Vitanovský. Ten zbavil město za peněžitou náhradu roboty, založil špitál a nechal přestavět původní renesanční tvrz z roku 1554 na raně barokní zámek 1680-1685 (současný stav zámku viz příloha č. 1). Nechal také v blízkosti zámku postavit barokní zámeckou kapli. Ta se v roce 1726 stala farním kostelem.^{63 64}

Obec se pyšní i zámeckým přírodním krajinářským parkem z let 1820-1830, bylo zde vysazeno mnoho druhů cizokrajných rostlin. Park prošel později úpravou v románském stylu.⁶⁵

V 19. století se ve městě rozmohla výroba domácích fosforových sirek, kterou je možno si připomenout v místním muzeu. Sírkařství v Kyšperku bylo jedno z prvních na území českých zemí. Počátkem 20. století však výroba sirek začala upadat.⁶⁶

Po prusko – rakouské válce, v roce 1866, poražené Rakousko dle mírové smlouvy nechalo postavit železniční trať z Mittelwalde (polské město) přes Kyšperk do Ústí nad

⁶³ AUTORSKÝ KOLEKTIV. *Město Kyšperk/Letohrad 1308-2008*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2008. s. 8, 27

⁶⁴ Historie města. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2011 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/historie-4>>

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ AUTORSKÝ KOLEKTIV. *Město Kyšperk/Letohrad 1308-2008*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2008. s. 152

Orlicí. Také bylo rozhodnuto o stavbě tratě z Chlumce nad Cidlinou přes Hradec Králové do Kyšperka. Kyšperk se tudíž stal křižovatkou železničních tratí. Od 19. století se také začíná rozmáhat textilní průmysl.

Město zaznamenalo velký rozvoj i po první světové válce. Byla zavedena elektrifikace města (1924) a moderní vodovody. Také byla zahájena rozsáhlá výstavba nových ulic a čtvrtí. V roce 1904 byla k nové obecní škole přistavěna škola měšťanská s prostornou tělocvičnou. V roce 1932 byla otevřena nová moderní stavba židovské pokračovací školy (nyní střední průmyslová škola).

Po druhé světové válce zaznamenal růst i elektrotechnický průmysl. Začala zde fungovat firma OEZ, výroba pojistek a jističů. OEZ se dnes stal největším zaměstnavatelem města Letohrad. Rozsáhlý letohradský textilní průmysl však začal po roce 1989 značně upadat, a s ním se dostaly do útlumu i jiné obory, například České dráhy, které musely snižovat své stavy. Naopak došlo ke vzniku stavebních a dalších firem. V 80. letech došlo k otevření nové základní školy. I průmyslová škola zaznamenala změnu a to v podobě přístavby, kdy zde byl zřízen i internát. Dále byla postavena i přístavba základní školy v ulici Komenského.

Od 80. let 19. století také probíhá rekonstrukce historického jádra Letohradu a od roku 1984 rekonstrukce zámku. Od roku 1994 byl zastupitelstvem schválen program Regenerace města památkové zóny. Do této památkové zóny spadá 13 ulic v centru města, náměstí, dále hřbitov a barokní Kaple sv. Jana Nepomuckého.⁶⁷

4.2 Územní začlenění města

Město Letohrad leží ve východní části České republiky (viz příloha č. 2). Vzniklo roku 1950 sloučením čtyř dříve samostatných obcí, města Kyšperk a vsí Orlice, Kunčice a Rotnek. Letohrad spadá pod Pardubický kraj a jeho okresem je Ústí nad Orlicí. Město je zasazeno do podhůří Orlických hor, nedaleko polských hranic. Protéká jím, od Jablonného

⁶⁷ Historie města. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2011 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/historie-4>>

nad Orlicí, řeka Tichá Orlice, která se dále vine lučním údolím směrem k Dolní Dobrouči a Ústí nad Orlicí. Průměrná nadmořská výška dosahuje 372 m. n. m. a katastrální výměra činí 2 409 ha. Na svém obvodu je obklopeno kopci Hradisko (483 m. n. m.), Kopečkem s dominantou Svatojánské kaple (456 m. n. m.), na kunčické straně výšinou Herklíce (483 m. n. m.) a na orlické straně se tyčí Masnice (531 m. n. m.). Počet obyvatel k 31. 12. 2011 činil 6 322.

Území můžeme vymežit i z hlediska využitelnosti půdy. Nalezneme zde 1307 ha zemědělské půdy, která zahrnuje půdu ornou, zahrádky a trávy. Lesní pozemky jsou zde zastoupeny na 776 ha, vodní plochy na 20 ha a zastavěné plochy činí 60 ha.

Do správního obvodu pověřeného obecním úřadem Letohrad spadá obec Žampach, Nekoř, Šedivec a Písečná. Nejbližší velká města se nacházejí západně od Letohradu. Jsou jimi města Pardubice a Hradec Králové, vzdálená od Letohradu okolo 70 km. Obec má také partnerská města v zahraničí - Hausen am Albis ve Švýcarsku a Niemcza v Polsku. ⁶⁸

⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹

⁶⁸ AUTORSKÝ KOLEKTIV. *Město Kyšperk/Letohrad 1308-2008*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2008. 5 s.

⁶⁹ ČSÚ. *Český statistický úřad* [online]. c 2013 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/>>

⁷⁰ Město ve faktech. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <http://www.letohrad.eu/?nadpis=Vc%F8cjne_zakazky&ids=964>

⁷¹ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

5 Analýza města Letohrad v sociálně-ekonomických oblastech

5.1 Struktura obyvatel

Nejdůležitějším prvkem regionálního rozvoje jsou lidé. Proto je na místě identifikovat jejich strukturu v obci. Tato kapitola tedy poskytne informace o struktuře obyvatel Letohradu dle věku. Údaje budou analyzovány od roku 2001 do roku 2011, vždy k 31. prosinci. Také zde bude detailnější popis věkové struktury obyvatel Letohradu za rok 2011, pro potřebu srovnání bude tato analýza provedena i za Českou republiku.

5.1.1 Struktura obyvatel dle věku

Jako stěžejní ukazatel každé ekonomiky, tedy i ekonomiky města Letohrad, je bezpochyby struktura obyvatel dle věku. Největším problémem současné doby, co se týče věkové struktury obyvatel, spočívá v tom, že obyvatelstvo stárne a je čím dál tím více lidí nad 65 let, lidí, kteří již nejsou ekonomicky aktivní. Nyní bude analyzována věková struktura obyvatel v Letohradě v horizontu deseti let, tedy od roku 2001 do roku 2011 a bude zjišťováno, jestli se tento trend stárnoucího obyvatelstva projevuje i ve městě Letohrad.

Tabulka 1: Počet obyvatel dle věku od roku 2001 do roku 2011

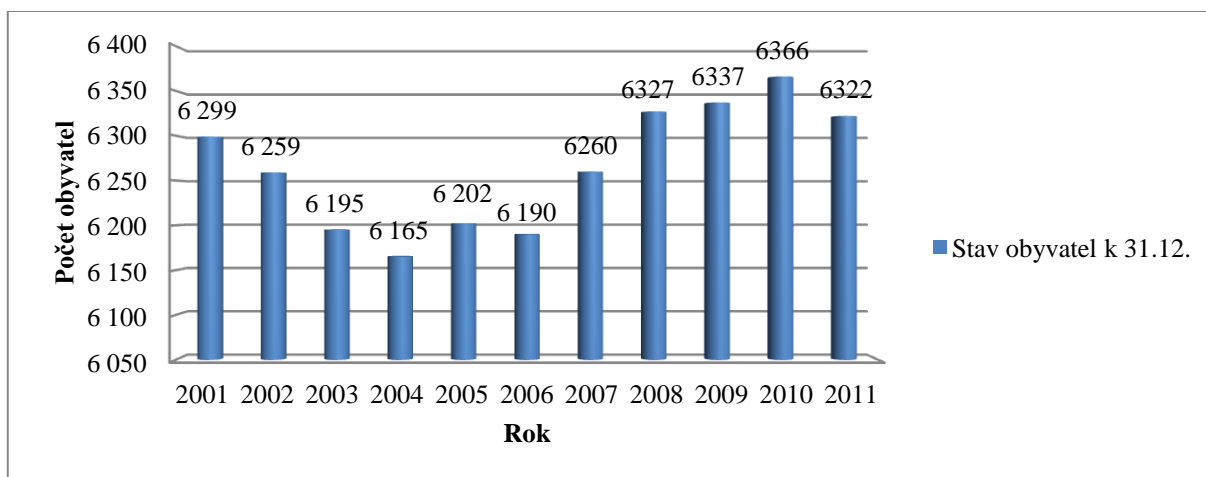
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Stav obyvatel k 31.12.	6 299	6 259	6 195	6 165	6 202	6 190	6 260	6 327	6 337	6 366	6 322	
v tom ve věku	0-14	1 145	1 098	1 057	1 017	1 007	961	948	929	911	945	925
	15-64	4 404	4 389	4 369	4 381	4 404	4 416	4 470	4 524	4 520	4 481	4 428
	65+	750	772	769	767	791	813	842	874	906	940	969

Zdroj: ČSÚ, 2013; vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že II. biologická generace má v průběhu sledovaných let podobné hodnoty. Avšak je zde vidět velký rozdíl I. a III. biologické generace. Pokud bude uvažováno, že v roce 2001 byl počet obyvatel I. věkové generace 100%, pak z toho činilo III. věkové generace pouze 65 %. Avšak I. biologická generace neustále v průběhu let

klesá a III. generace stoupá (viz graf 2 níže). V roce 2011, pokud bude I. biologická generace brána jako 100%, tak nejstarší věkové generace bude 105 %, tedy dokonce předběhla nejmladší věkovou skupinu obyvatel.

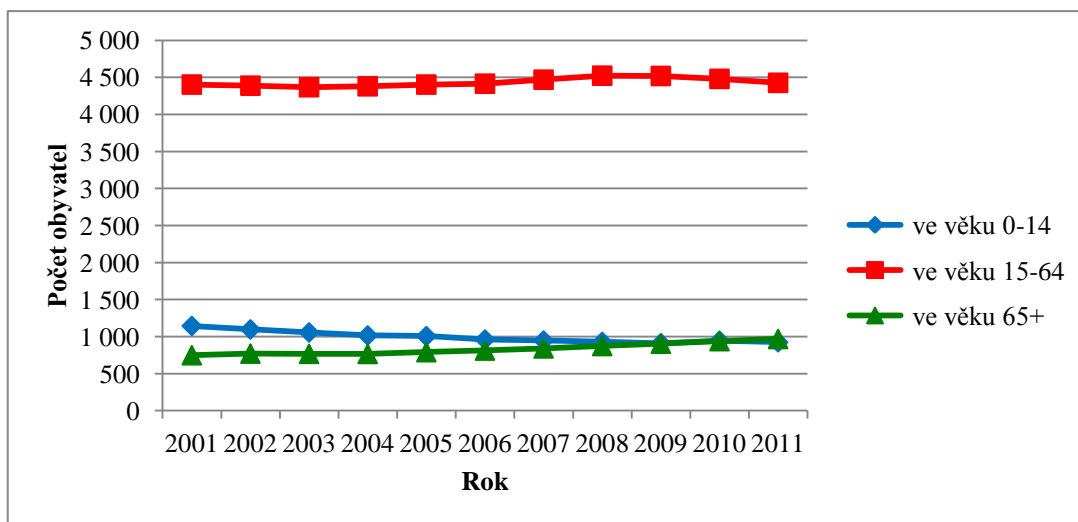
Graf 1: Celkový počet obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011

Zdroj: ČSÚ, 2013; vlastní zpracování

Průměrný celkový počet obyvatel je v obci Letohrad kolem 6 250 obyvatel. Od roku 2001 do roku 2011 má graf počtu obyvatel nepravidelný průběh. Od roku 2001 do roku 2004 vykazuje počet obyvatel postupnou klesající tendenci. Poté mírně roste a opět klesá. Od roku 2006 pak počet obyvatel postupně rostl až do roku 2010, kdy vykazoval nejvyšší počet, tj. 6 366 obyvatel. Tedy více než o 100 obyvatel více, než je průměrná hodnota za sledované roky (6 250 obyvatel). V roce 2011 byl patrný opět pokles obyvatelstva.

Graf 2: Počet obyvatel dle věku od roku 2001 do roku 2011

Zdroj: ČSÚ, 2013; vlastní zpracování

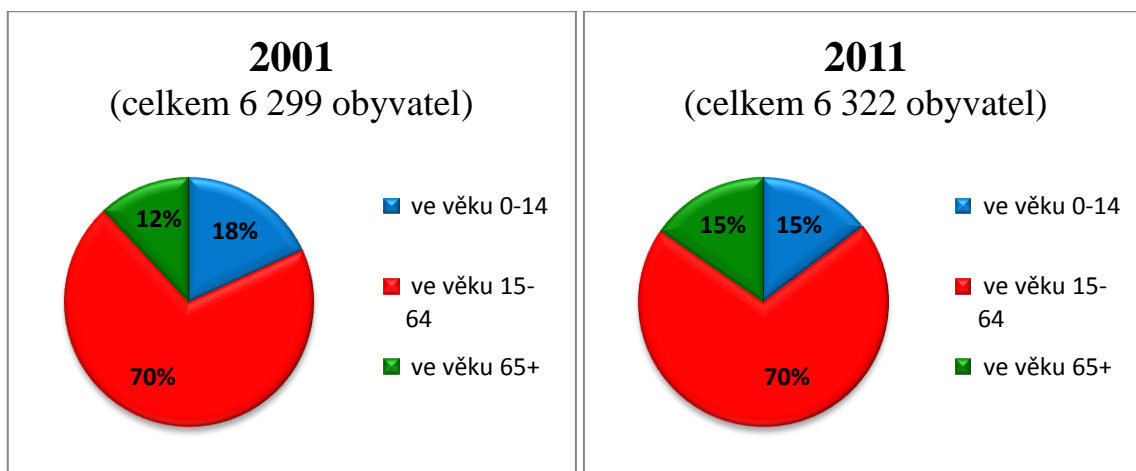
Z tohoto grafu je patrné to, co již bylo zmíněno, tedy že nejvíce obyvatel je ve věku od 15 do 65 let. Graf této věkové skupiny od roku 2001 do roku 2011 je téměř konstantní (okolo 4 390). V roce 2007 je zde zaznamenán mírný nárůst a v roce 2008 a 2009 dokonce překročil počet obyvatel v této věkové struktuře 4 500 obyvatel. Tento nárůst však není tak velký, protože se jedná o čísla v řádech tisíců. V roce 2010 tento počet začíná opět klesat.

V I. biologické generaci je patrný negativní vývoj. Výslednice nejmladší věkové skupiny na grafu má tvar téměř lineární klesající funkce, tedy od roku 2001 do 2011 postupně klesá. Může se předpokládat, že pokud by tento trend nezadržitelně pokračovat, bude mít v budoucnu neblahý dopad na ekonomiku města Letohrad. Bylo by čím dál méně lidí v produktivním věku.

Na druhé straně věkového spektra, tedy na III. biologické, lze pozorovat přesně opačný trend, než ve vývoji nejmladší věkové skupiny. Až na výjimku roku 2004, kdy oproti roku 2003 počet obyvatel starších 65 let velice nepatrně klesl, v ostatních letech od roku 2001 do roku 2011 počet nejstarších obyvatel přibývá.

Nyní bude znázorněn stav počtu obyvatel dle věku v roce 2001 a v roce 2011, tedy jaké změny proběhly ve složení věkové struktuře obyvatel v Letohradě v procentuálním vyjádření za sledovaných deset let.

Graf 3, Graf 4: Procentuální vyjádření stavu počtu obyvatel dle věkových generací v roce 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování z tabulky 1

Rozložení věkových skupin v Letohradě zaznamenává v roce 2001 a 2011 stejný podíl obyvatelstva ve střední věkové kategorii.

V nejmladší věkové skupině pak za sledované roky procentuální vyjádření těchto obyvatel na celkovém počtu obyvatel k daným rokům, klesl, a to o 3 %. V absolutních číslech tedy klesl o (1 145 - 925) 220 obyvatel. Pokud bude počet I. biologické generace v roce 2001 (1 145 obyvatel) brán jako 100 %, tak z toho 220 obyvatel bude činit necelých 20 % (přesněji 19,21 %). Tedy pokles nejmladší věkové skupiny o 20 %. Tedy pouze 80 % nejmladší věkové generace v roce 2011 oproti roku 2001.

Ve věkové skupině 65 a více let je zaznamenáno, že procentuální zastoupení nejstarších obyvatel, z celkového počtu obyvatel v jednotlivých letech, se v roce 2011 oproti roku 2001 zvýšilo o 3 %. Lze tedy pozorovat opačný vývoj než u předcházející věkové skupiny. V absolutních číslech pak přibylo v roce 2011 oproti 2001 v nejstarší věkové skupině 219 obyvatel (969 - 750). To znamená navýšení o 29,2 % (219 ze 750). Tedy nárůst téměř na 130 % v roce 2011 oproti roku 2001.

Tato situace je alarmující. Čím dál tím více ubývá nejmladší věkové generace a ještě rychleji přibývá nejstarší věkové generace. Dokonce rok 2011 byl prvním rokem, kdy počet obyvatel III. biologické generace převýšil počet obyvatel I. věkové generace. Populace tedy stárne, a proto by obec měla do budoucna počítat s tím, jak zajistí důstojný

život nejstarších obyvatel. Znamenalo by to tedy vystavět zařízení s pečovatelskou službou či domovy důchodců. Pokud tento vývoj bude pokračovat, bude v budoucnu velký počet lidí v důchodovém věku a snižující se počet obyvatel v produktivním věku. Tato situace v Letohradě je shodná se situací, která se vyskytuje na celém území České republiky, a pokud se bude nepříznivý vývoj prohlubovat, musel by být řešen především prostřednictvím státních zásahů.

5.1.2 Detailnější struktura obyvatel dle věku v roce 2011 a porovnání s Českou republikou

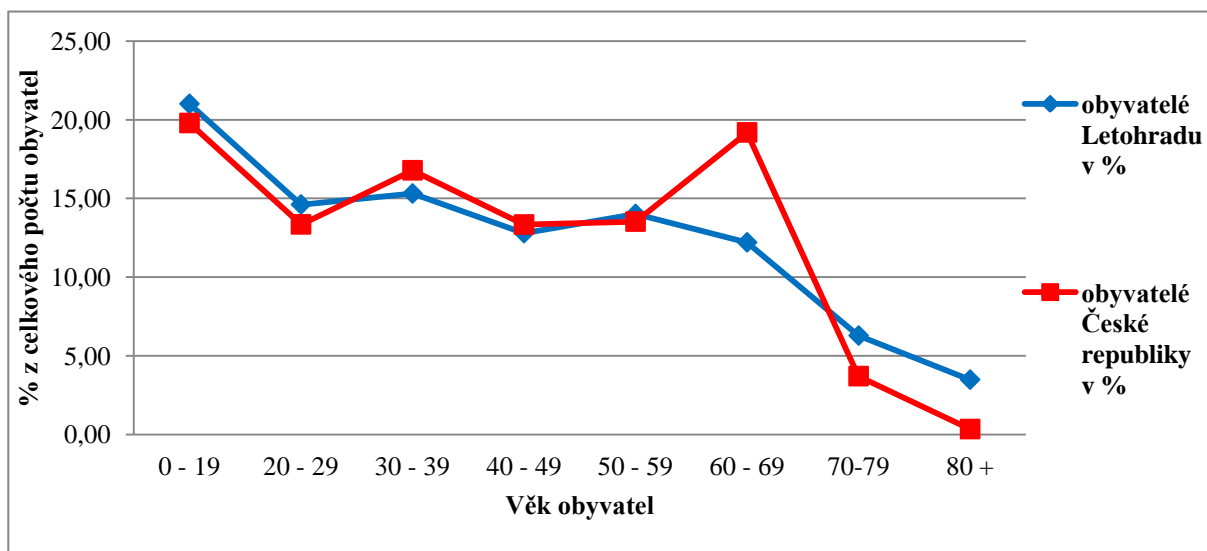
Dle Sčítání lidí, domů a bytů (dále jen SLDB) v roce 2011 byly zjištěny počty obyvatel v osmi věkových kategoriích v rozpětí po dvaceti letech (poslední kategorie je však 80 a více let). Pro účely následujícího zkoumání bylo vybráno obyvatelstvo Letohradu a celé České republiky. Aby tyto dva územní celky mohly být porovnávány dle počtu obyvatel ve věkových kategoriích, byly absolutní číselné hodnoty počtu obyvatel dle věku převedeny na procenta. Cílem je tedy porovnat jak se liší věková struktura obyvatel v Letohradě od věkové struktury za průměr v České republice. Výsledky v procentech jsou zachyceny v následující tabulce (celá tabulka i s absolutními čísly viz příloha č. 3) a grafu.

Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel dle věkových kategorií v roce 2011 za Letohrad a Českou republiku v procentech

Počet obyvatel dle věku v %	0 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70-79	80 +
Letohrad	21	14,61	15,31	12,79	14,01	12,2	6,28	3,48
Česká republika	19,78	13,35	16,78	13,34	13,52	19,19	3,71	0,34

Zdroj: SLDB 2011, vlastní výpočet a zpracování

Graf 5: Vývoj počtu obyvatel dle věkových kategorií v roce 2011 za Letohrad a Českou republiku v %

Zdroj: SLDB 2011, zpracováno dle tabulky číslo 2

Procentuální zastoupení věkových kategorií na území Letohradu a celé České republiky se až do věku 59 let výrazně neliší. Obě křivky mají své maximum ve věkové kategorii 0-19 let, což je pozitivní zjištění (dosahují kolem 20 % obyvatel v této věkové kategorii). Letohrad je dokonce mírně nadprůměrný, než je průměr za Českou republiku. Zastoupení obyvatel ve věkových skupinách 20-29, 30-39, 40-49 a 50-59 let se za obě území pohybuje okolo 15 %.

První výrazný rozdíl nastává ve věkové skupině 60-69 let. V tomto věku žije v Letohradě 12,2 % obyvatel, zatímco za Českou republiku průměrně 19,19 %. Česká republika má tedy oproti Letohradu v tomto věku téměř dvojnásobné procentuální zastoupení obyvatel. V letech obyvatel 70-79 a 80 a více má větší procentuální zastoupení obyvatel Letohrad, v první z těchto skupin o 2,5 % více (téměř 2 krát více obyvatel) a ve druhé dokonce více než o 3 %. Tyto 3 % představují to, že v Letohradě je v procentuálním vyjádření desetinásobně větší zastoupení obyvatel ve věkové skupině 80 a více let (3,48 %:0,34 % = 10,24).

V tom, že v Letohradě je procentuálně více obyvatel nad 70 let však netřeba hledat oproti průměru za Českou republiku v budoucnu problém. Jelikož věkové skupiny 60 – 69 let je za Českou republiku výrazně vyšší procentuální zastoupení a až tito lidé zestárnou, může se předpokládat, že dokonce naopak může být více obyvatel starších 70 let průměrně

v České republice. Z této situace však opět vyplývá, že se staršími obyvateli se musí počítat, a již v současné době by se město Letohrad mělo potýkat se zajištěním služeb pro své nejstarší občany, kteří jsou mnohdy na poskytování sociálních služeb v obci závislí.

5.1.3 Přírůstky obyvatel

Počet obyvatel se odvíjí od počtu narozených, zemřelých, přistěhovaných a vystěhovaných obyvatel. Přírůstky obyvatel nejlépe zachytí následující tabulky.

Tabulka 3: Počet narozených a zemřelých obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Narození	50	63	56	55	77	66	58	68	66	80	72
Zemřelí	42	46	62	50	45	46	48	49	49	44	61
Přirozený přírůstek	8	17	-6	5	32	20	10	19	17	36	11

Zdroj: ČSÚ, 2013

Průměrný počet narozených za jedenáct sledovaných let je průměrně za rok 65 dětí. Výrazně vyšší počet narozených dětí zaznamenal rok 2005, 2010 a 2011. V roce 2010 počet narozených dětí dokonce činil 80. Počet narozených dětí má spíše vzestupnou tendenci, dokazuje to i fakt, že v roce 2011 se oproti roku 2001 narodilo o 22 dětí více. V roce 2013 a 2014 lze očekávat vyšší počet dětí, které nastoupí do mateřských škol.

Průměr v počtu zemřelých za sledované roky je 49, což je o 16 méně, než průměrně narozených dětí. Přirozený přírůstek nabývá krom roku 2003 vždy kladných hodnot. Průměrně se za sledované roky pohybuje kolem 15 obyvatel. V roce 2010 činil přirozený přírůstek dokonce 36 obyvatel.

Tabulka 4: Počet vystěhovaných a přistěhovaných obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Přistěhovalí	109	63	100	98	125	121	177	169	116	114	116
Vystěhovalí	101	120	158	133	120	153	117	121	123	121	158
Přírůstek migrace	8	-57	-58	-35	5	-32	60	48	-7	-7	-42

Zdroj: ČSÚ, 2013

Přistěhovalých obyvatel v Letohradu je v průměru za sledované roky 119. Nejméně lidí se do města přistěhovalo za sledovaná období v roce 2002 (63 obyvatel). Naopak nejvíce přistěhovalých zaznamenaly roky 2007 (177 obyvatel) a 2008 (169 obyvatel). Nejvíce vystěhovalých pak bylo v roce 2003 a 2011 (shodně 158 obyvatel). Také v roce 2006 proběhlo vystěhování většího počtu obyvatel (153 obyvatel). Přírůstek migrace je z jedenácti sledovaných let v pěti z nich výrazně záporný (2002, 2003, 2004, 2006 a 2011), ve čtyřech je téměř vyrovnaný a ve dvou letech je přirozený přírůstek výrazně kladný (2007, 2008). S vysokým počtem přistěhovalých obyvatel v letech 2007 a 2008 má jistě spojitost bytová výstavba, která v tomto období proběhla. Dne 29. června 2006 proběhla kolaudace nových bytových domů se 14 bytovými jednotkami (samotné nastěhování mohlo proběhnout až v roce 2007). 10. ledna 2007 proběhla kolaudace dalšího bytového domu s 16 bytovými jednotkami a 9. října 2008 proběhla kolaudace dalších 16 bytových jednotek v dalším z nových bytových domů. Celkem za toto období tedy proběhla kolaudace 36 bytových jednotek.⁷²

Tabulka 5: Celkový přírůstek obyvatel v letohradě od roku 2001 do roku 2011

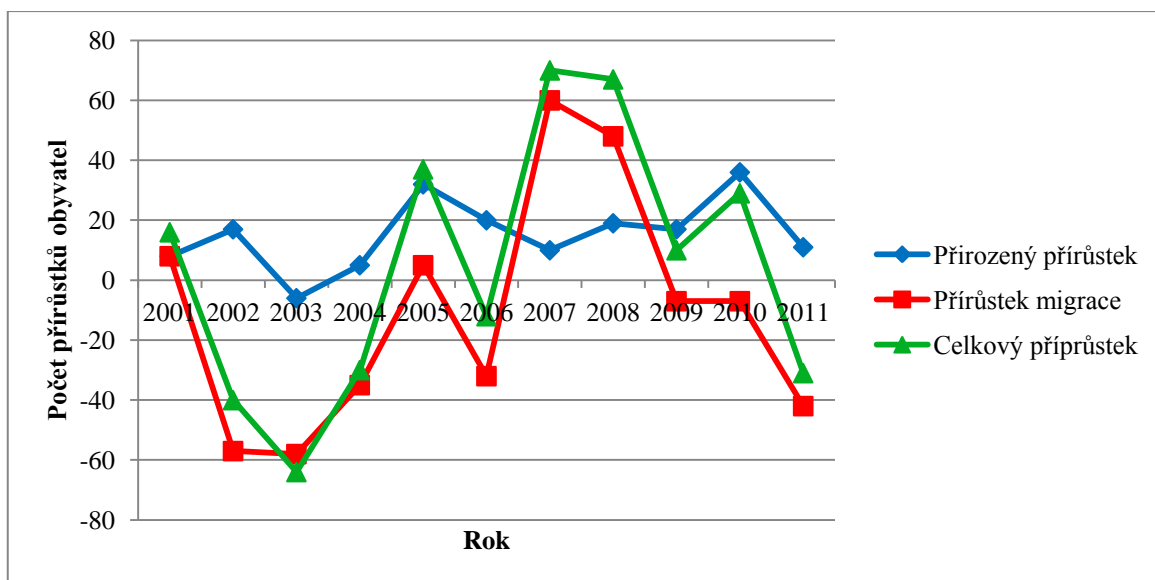
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Přirozený přírůstek	8	17	-6	5	32	20	10	19	17	36	11
Přírůstek migrace	8	-57	-58	-35	5	-32	60	48	-7	-7	-42
Celkový přírůstek	16	-40	-64	-30	37	-12	70	67	10	29	-31

Zdroj: ČSÚ, 2013

Tabulka 5 ukazuje celkový přírůstek obyvatel, který je výsledkem součtu přirozeného přírůstku a přírůstku migrace. Pro lepší znázornění je tabulka vynesena v následujícím grafu.

⁷² Odbor výstavby a ŽP Letohrad, *Rejstřík staveb uvedených do užívání*. Letohrad, 2013

Graf 6: Celkový přírůstek obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011

Zdroj: ČSÚ, 2013

Z grafu je patrné, že přirozený přírůstek má jemnější výkyvy, je tomu tak proto, že narození i zemřelí činí řádově kolem 60 obyvatel, kdežto počty přistěhovalých i vystěhovalých se pohybují často i hodně přes 100 obyvatel (nejvíce bylo přistěhovalých v roce 2007 – 177 obyvatel). Celkový přírůstek obyvatel pak také více kopíruje křivku přírůstku migrace. Největší výkyvy celkového přírůstku jsou v roce 2002 a 2003, což je způsobeno především velkým počtem vystěhovalých obyvatel. Naopak v roce 2007 a 2008 došlo k největšímu celkovému přírůstku díky velkému počtu přistěhovalých obyvatel, což již bylo analyzováno výše. Za povšimnutí stojí rok 2005 a 2010, kde se odehrála u obou roků podobná situace. Celkový přírůstek zde naopak kopíruje přirozený přírůstek. Je tomu tak proto, že saldo migrace bylo v obou těchto letech přibližně vyrovnané (kolem bodu 0 na ose y), avšak přirozený přírůstek byl díky velkému počtu narozených dětí kladný. V těchto dvou letech byl zaznamenán vůbec největší počet narozených dětí, a tak dokázal ovlivnit i křivku celkového přírůstku.

5.2 Rozpočet obce Letohrad

V této kapitole budou poskytnuty informace o hospodaření obce Letohrad. Bude sledováno pět posledních ročních zúčtovacích období. Pro rok 2012 doposud nebyl vytvořen závěrečný účet, proto bude analyzován rok 2007 až 2011. Nejprve budou analyzovány příjmy obce, poté výdaje a nakonec schodek hospodaření, tedy rozdíl mezi příjmy a výdaji rozpočtu obce.

5.2.1 Příjmy rozpočtu obce

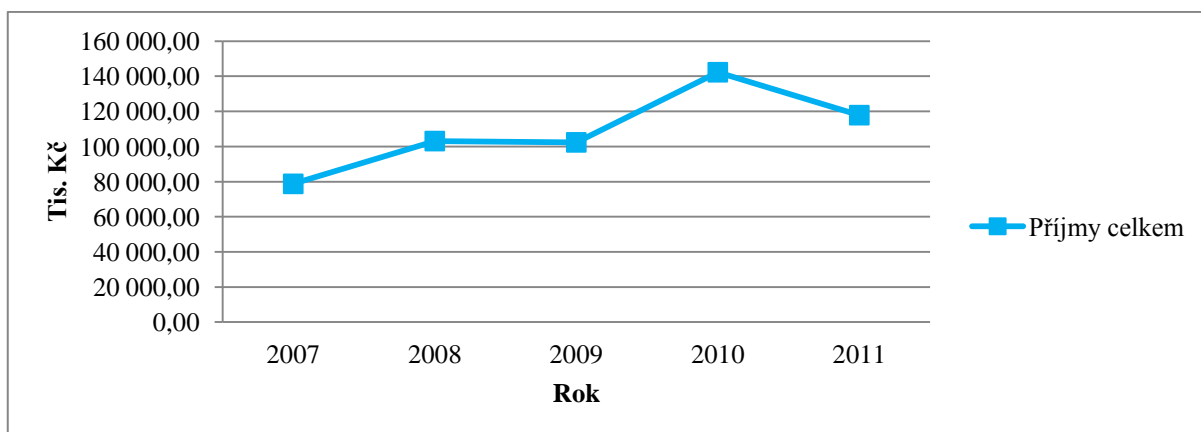
Nejprve je nutno vyčíslit, kolik činí jednotlivé položky příjmu obce. Do tohoto příjmu (později ani do výdaje) nebylo zahrnuto financování (návrátne příjmy/výdaje obce).

Tabulka 6: Vývoj příjmů obce Letohrad v letech 2007-2011

Příjmy obce Letohrad (v tis. Kč)	2007	2008	2009	2010	2011
Daňové příjmy	52 479,61	57 509,40	54 507,33	52 176,32	54 264,89
Nedaňové příjmy	6 054,83	8 838,46	5 846,56	6 696,89	8 303,31
Kapitálové příjmy	8 056,01	12 081,70	2 921,94	7 903,85	2 037,10
Přijaté dotace	12 193,22	24 721,39	39 129,43	76 563,11	53 304,45
Příjmy celkem	78 783,67	103 150,95	102 405,26	142 340,17	117 909,75

Zdroj: Hospodaření. *Město Letohrad* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Hrsprda%F8cni&ids=53>>; vlastní zpracování

Graf 7: Vývoj celkových příjmů obce Letohrad v letech 2007-2011

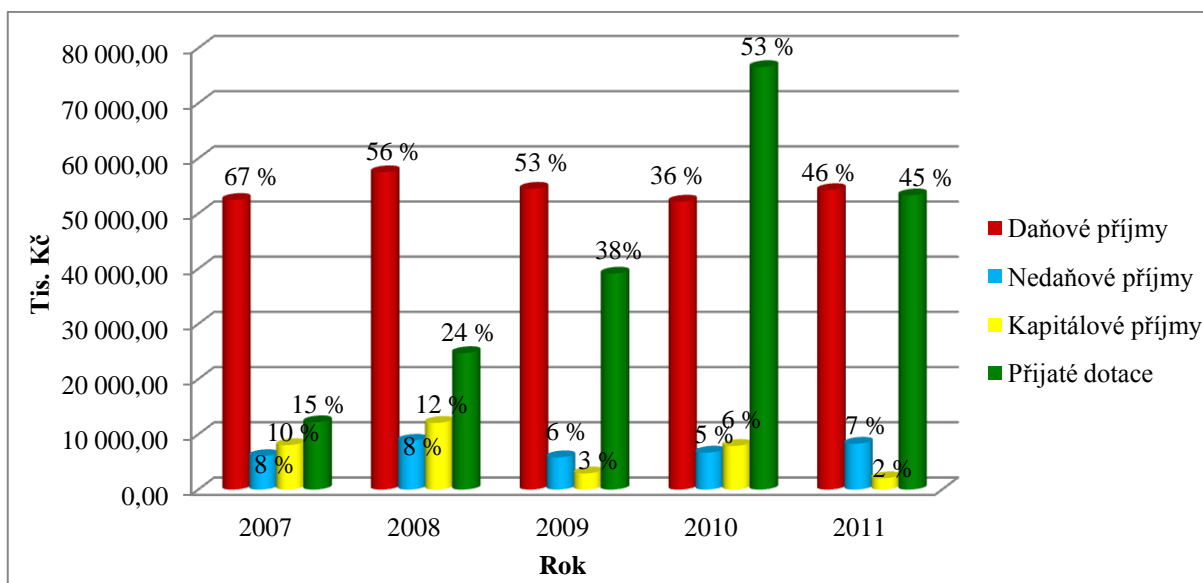

Zdroj: vlastní zpracování z tabulky 6

Z grafu je patrné, že vývoj celkových příjmů se za sledovaných pět let pohybuje okolo 100 mil. Kč. Nejmenší příjmy zaznamenal rok 2007 (79 mil. Kč) a naopak největší rok 2010 (142 mil. Kč), což je téměř dvojnásobek příjmů, než jaký byl v roce 2007. Skok na grafu 7 v roce 2010 je výsledkem toho, že v tomto roce mělo město velké příjmy v podobě dotací. Přijaté dotace se ten rok podílely na celkových příjmech z 53 %. I na nejnižší hodnotě příjmů za sledované období, tedy v roce 2007, se podepsaly dotace, které byly v tomto roce velice nízké, nejnižší za sledovaná období, činily pouhých 15 % z celkových příjmů roku 2007.

Tento stav je patrný na následujícím grafu, který názorně ukazuje, jakou mírou se podílely jednotlivé příjmy na celkových příjmech obce. Na grafu je také znázorněno procentuální vyjádření jednotlivých druhů příjmů, kterým se podílejí na celkových příjmech za jednotlivé sledované roky.

Graf 8: Vývoj příjmů obce Letohrad dle druhů v letech 2007-2011

Zdroj: Hospodaření. *Město Letohrad* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Hrsprda%F8cni&ids=53>; vlastní zpracování>

Zde je dobře patrné, že všechny druhy příjmů, krom dotací, velice málo kolísají a drží si zhruba podobný stav za sledované roky. Avšak přijaté dotace hodně kolísají, a tedy jak již bylo zmíněno, mají největší vliv na průběh křivky celkových příjmů obce.

Nejvíce se na celkových příjmech podílejí za daná období příjmy daňové, s výjimkou roku 2010, kdy je převýšily přijaté dotace. Největší podíl na dotacích měly v roce 2010 investiční přijaté transfery od regionálních rad, a také investiční přijaté transfery ze státních fondů. V tomto roce přijaté dotace dokonce převyšovaly 76 mil. Kč (53 % z celkových příjmů roku 2010). Dotace byly poskytnuty na výstavbu nového Městského úřadu v Letohradě (z EU dotace necelých 50 mil. Kč, celkem 57 mi. Kč). V srpnu 2010 došlo k otevření této budovy. Touto výstavbou se usnadnil, zkvalitnil a zefektivnil výkon místní správy a samosprávy.⁷³

Daňové příjmy jsou tedy za sledovaná období přibližně stejné a pohybují se kolem 54 mil. Kč (v průměru za pět sledovaných let se na celkových příjmech podílejí z 51 %). Avšak procentuální podíly těchto příjmů v jednotlivých letech, se liší více. Nejmenší

⁷³ Letohrad má novou radnici. *Český rozhlas Pardubice* [online]. c 1997 - 2013 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/pardubice/zpravodajstvi/_zprava/778018>

procentuální podíl daňových příjmů z celkových příjmů připadl na rok 2010 (36 %), kdy velké procento z celkových příjmů připadlo na příjmy z dotací. Naopak největší podíl na celkových příjmech měly daňové příjmy v roce 2007 (67 %). Avšak vyjádřeno v korunách, byly nejvyšší daňové příjmy v roce 2008, tj. přes 57 mil. Kč (o 6 mil. Kč více než průměr za všechny sledované roky). I když se procentuální vyjádření daňových příjmů v roce 2007 a 2010 značně liší, v absolutních číslech tyto dva roky zaujímají ve sledovaném období nejnižší stav, shodně oba něco přes 52 mil. Kč.

Jak již vyplynulo z předešlého rozboru, přijaté dotace mají velice různou hodnotu ve sledovaných letech. Tyto příjmy od roku 2007 do roku 2010 postupně rostly a z 12 mil. Kč se vyšplhaly až přes 76 mil. Kč. V roce 2011 poté klesly k hodnotě 53 mil. Kč. Tento vývoj je obdobný, co do procentuálního vyjádření přijatých dotací na celkových příjmech v jednotlivých letech. Je tomu tak proto, že zbylé tři druhy dotací za pět sledovaných let příliš nekolísají.

Nedaňové a kapitálové příjmy zaujímají v průběhu sledovaných let malý procentuální podíl na celkových příjmech. Každý z těchto příjmů zaujímá v průběhu let do 10 % z celkových příjmů, výjimka roku 2008, kdy se kapitálové příjmy podílely na celkových příjmech toho roku 12 %. Nedaňové příjmy od roku 2007 do roku 2011 kolísají kolem 7 mil. Kč a jejich průběh není pravidelný. Kapitálové příjmy kolísají okolo 6,5 mil. Kč a mají také nepravidelný průběh za pět let. Na pozici nejnižšího druhu příjmu z celkových příjmů se za jednotlivé roky nepravidelně střídají nedaňové a kapitálové příjmy.

V Letohradě se v roce 2011 podílela největší mírou na daňových příjmech daň z přidané hodnoty (přes 22 mil. Kč, tj. 41 % z celkových daňových příjmů) a daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků (přes 10 mil. Kč, tj. necelých 20 % z celkových daňových příjmů). Na nedaňových příjmech se nejvíce podílely příjmy z poskytování služeb a výrobků (přes 3,5 mil. Kč, tj. 43 % z celkových nedaňových příjmů). Kapitálové příjmy nejvíce tvořily pouze dva příjmy a to příjem z příspěvků na pořízení dlouhodobého majetku (65 %) a příjmy z prodeje pozemků (35 %). Dotace v roce

2011 byly městu poskytnuty především ze státního rozpočtu (téměř 90 % z celkových dotací).^{74 75}

5.2.2 Výdaje rozpočtu obce

Následující tabulka ukazuje výdaje města od roku 2007 do roku 2011 bez financování.

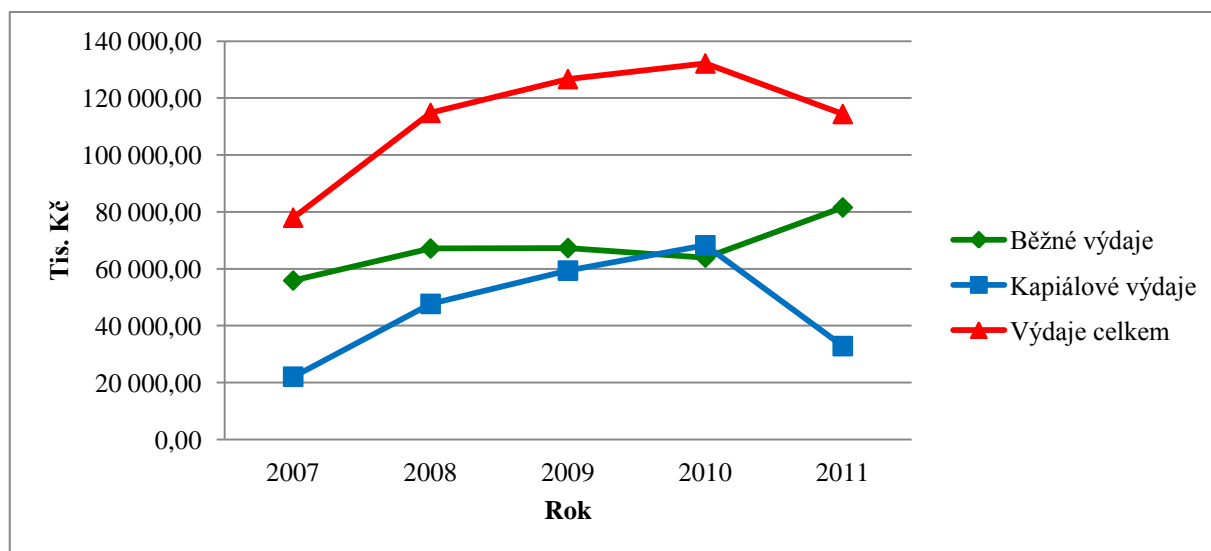
Tabulka 7: Vývoj výdajů obce Letohrad v letech 2007-2011

Výdaje obce Letohrad (v tis. Kč)	2007	2008	2009	2010	2011
Běžné výdaje	55 897,39	67 139,83	67 322,36	63 932,72	81 579,95
Kapitálové výdaje	22 092,61	47 683,96	59 386,42	68 264,90	32 854,87
Výdaje celkem	77 990,00	114 823,79	126 708,78	132 197,62	114 434,82

Zdroj: Hospodaření. *Město Letohrad* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Hrsprda%F8cni&ids=53>; vlastní zpracování>

Pro lepší přehlednost je z tabulky sestaven tento graf.

Graf 9: Vývoj výdajů obce Letohrad v letech 2007-2011

Zdroj: Hospodaření. *Město Letohrad* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Hrsprda%F8cni&ids=53>; vlastní zpracování>

⁷⁴ MĚSTO LETOHRAD: *Závěrečný účet města Letohrad za rok 2011* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4273.pdf>>

⁷⁵ Finanční úřad Letohrad, *Vyhodnocení rozpočtu rok 2007 – 2011*. Letohrad 2013

Běžné výdaje byly nejnižší za první sledovaný rok (2007) a činily více než 55 mil. Kč. Poté se následující tři roky držely mezi 60 a 70 mil. Kč. Poslední sledovaný rok (2011) běžné výdaje výrazně narostly, a to těsně nad hranici 80 mil. Kč. V podrobném výpisu běžných výdajů bylo zjištěno, že nejvyšší výdaje města jsou za každý ze sledovaných roků spojeny s výdaji na činnost místní správy (výjimka roku 2011, viz následující odstavec), v průběhu let 2007-2010 se pohybovaly od 13 do 17 mil. Kč, tedy v průměru okolo 14,5 mil. Kč. Ostatní druhy běžných výdajů se pohybovaly každý rok maximálně v jednotkách milionů. Výdaje na činnost místní správy činily tedy kolem 20 % z celkových výdajů, což je velká část, jelikož každý sledovaný rok mají běžné výdaje okolo 50 různých druhů výdajů.

V roce 2011 došlo v souvislosti s běžnými výdaji k výraznému navýšení, které názorně zaznamenává graf 9. Tento rok převýšily výdaje na správní činnost převody vlastním fondům v rozpočtové územní úrovni. Tyto převody činily 21,6 mil Kč, což je podstatně větší výdaj, než který byl v tomtéž roce vynaložen na správní činnost, která činila 13,8 mil. Kč.

Vyjma roku 2010, kdy kapitálové výdaje převýšily běžné, v každém ze sledovaných let běžné výdaje převýšily kapitálové.

Křivka kapitálových výdajů na grafu 9 postupně od roku 2007, kdy kapitálové výdaje činily přes 22 mil. Kč, rostla. V roce 2010 zaznamenala svůj vrchol a činila přes 68 mil. Kč, což je oproti roku 2007 trojnásobek. V roce 2011 se kapitálové výdaje výrazně snížily, a to více než o polovinu oproti roku 2010. Nejvíce se tedy rok 2011 blíží svoji hodnotnou kapitálových výdajů prvnímu ze sledovaných let, roku 2007.

Nyní bude dle jednotlivých let uvedeno, na co byly kapitálové výdaje použity nejvíce. Za každé období je přibližně dvacet druhů kapitálových výdajů.

Rok 2007 přinesl nejvyšší výdaje v podobě investic do silnic (přes 36 % z celkových kapitálových výdajů toho roku, tj. přes 8 mil. Kč). V tom roce v Letohradě proběhla rozsáhlá rekonstrukce komunikace Dolní cesta, a také úpravy a údržby na místních komunikacích.

V roce 2008 bylo také hodně investováno na položku Silnice. Bylo to dokonce více než v roce 2007, přes 11,7 mil Kč (téměř 25 % z celkových kapitálových výdajů v roce 2008). Tyto vyčerpané finance se vztahují především na výstavbu nové silnice II/360 Šedivská (téměř 8 mil. Kč), tato komunikace si žádala kompletní přestavbu, jelikož byla nevyhovující, a docházelo zde k častým dopravním nehodám. Největší výdajovou kapitálovou položkou bylo však v roce 2008 Bytové hospodaření (32 % z celkových kapitálových příjmů, tj. přes 15 mil. Kč). Tyto finance byly konkrétně vynaloženy na nástavbu bytů č. p. 656 a 657, kde vznikly nové byty, a také na rekonstrukci domu v části Letohradu Kunčice č. p. 164.

Rok 2009 přinesl největší kapitálovou investici v podobě ostatních záležitostí pozemních komunikací (56 % z celkových výdaj toho roku, tj. přes 33 mil. Kč). Tato záležitost měla výdaj vyšší, než byly celkové výdaje v roce 2007 a 2011, tedy byla to velice významná položka rozpočtu. Konkrétně byly tyto výdaje vynaloženy na integrovaný systém nákladní dopravy a práce spojené s rekonstrukcí přednádraží.

V roce 2010 připadlo rapidně nejvíce kapitálových výdajů na činnost místní správy, tj. 80,5 % z celkových kapitálových výdajů toho roku. V absolutním čísle na činnost místní správy připadlo téměř 55 mil. Kč. Což je číslo, které převyšuje celkové příjmy v roce 2007, 2008 i 2011. Tento fakt může za to, že v roce 2010 byly celkové výdaje nejvyšší za sledovaných pět let, a v tom roce dokonce i převýšily běžné výdaje, které v ostatních letech byly vždy vyšší, než výdaje kapitálové. Tyto vysoké výdaje na činnost místní správy má na svědomí výstavba nového Městského úřadu v Letohradě (o tom bylo již pojednáno v souvislosti s dotacemi).

V roce 2011 byl největší kapitálovou položkou výdaj na bytové hospodaření (23 % z celkových kapitálových výdajů), poté výdaje na komunální služby a územní rozvoj (22 % z celkových kapitálových výdajů), také výdaje na ostatní záležitosti bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje (20 % z celkových kapitálových výdajů). Tyto tři položky činily každá okolo 7 mil. Kč a dohromady činily 65 % z celkových kapitálových výdajů (téměř 33 mil. Kč).⁷⁶

Na výdajích obce je vidět, že se město zaslouhuje o svůj rozvoj.

⁷⁶ Finanční úřad Letohrad, *Vyhodnocení rozpočtu rok 2007 – 2011*. V Letohradě 2013

5.2.3 Saldo rozpočtu

Nyní bude vypočteno saldo rozpočtu (příjmy - výdaje) za jednotlivé sledované roky. Tímto výpočtem bude stanoveno, zda je rozpočet obce schodkový (rozdíl příjmů a výdajů bude záporné číslo) či v přebytku (rozdíl příjmů a výdajů bude kladné číslo).

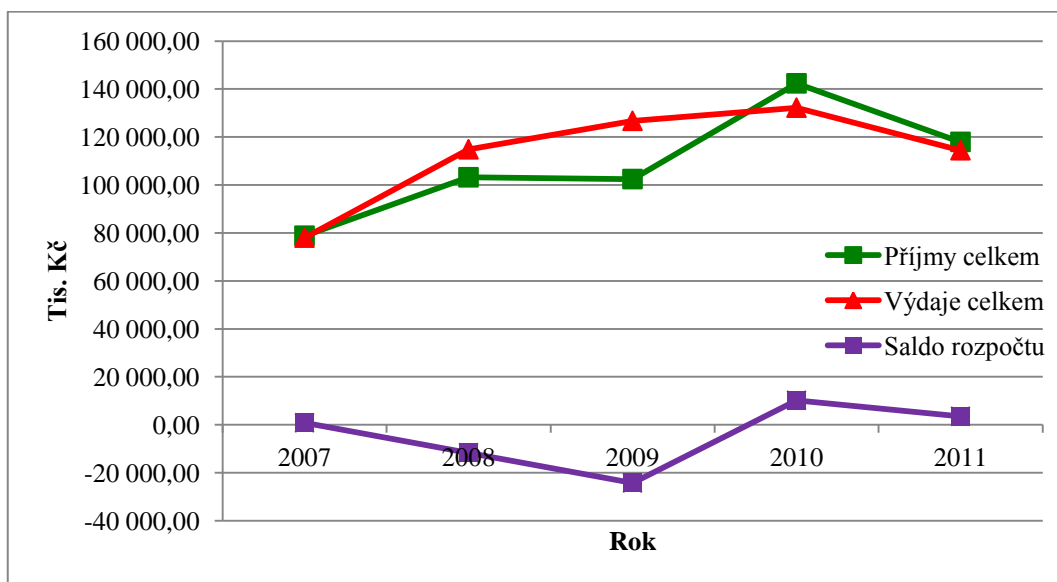
Tabulka 8: Vývoj salda rozpočtu obce Letohrad v letech 2007-2011

Rozpočet obce Letohrad (v tis. Kč)	2007	2008	2009	2010	2011
Příjmy celkem	78 783,67	103 150,95	102 405,26	142 340,17	117 909,75
Výdaje celkem	77 990,00	114 823,79	126 708,78	132 197,62	114 434,82
Saldo rozpočtu	793,67	-11 672,84	-24 303,52	10 142,55	3 474,93

Zdroj: Hospodaření. *Město Letohrad* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Hrsprda%F8cni&ids=53>; vlastní zpracování>

Z tabulky je patrné, že objem příjmů i výdajů byl v roce 2007 nejnižší za sledované roky (každý zvlášť kolem 78 mil. Kč). Největší objem příjmů i výdajů byl v roce 2010 (příjmy 142 mil Kč, výdaje 132 mil. Kč). Pro lepší znázornění budou údaje z tabulky přeneseny do grafu.

Graf 10: Vývoj salda rozpočtu obce Letohrad v letech 2007-2011

Zdroj: Hospodaření. *Město Letohrad* [online]. 2006-2012 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Hrsprda%F8cni&ids=53>; vlastní zpracování>

V roce 2007 bylo saldo rozpočtu kladné (793 tis. Kč) a za sledované roky nejvyváženější. Tedy příjmy se nerovnalý výdajům o necelý milion Kč. V roce 2008 a 2009 pak byl rozpočet záporný. Za rok 2008 -11 673 tis Kč a za rok 2009 -24 304 tis. Kč. Následující zkoumaná období byl pak rozpočet opět přebytkový. V roce 2010 přebytek činil dokonce 10 143 tis. Kč. V roce 2011 pak byl oproti předchozím třem letům více vyrovnaný, byl v přebytku 3 475 tis. Kč. Lze tedy shrnout, že největší přebytek byl v roce 2010 a největší schodek v roce 2009, tedy v předcházejícím roku největšího přebytku. Rozpětí mezi těmito dvěma roky je 34 446 tis. Kč.

Hospodaření obce lze z výše uvedeného hodnotit kladně. Je zde vidět četná výstavba ve prospěch regionálního rozvoje (městský úřad, rekonstrukce přednádraží, silnice). Finance na tento rozvoj město dostává především z dotací (na finančně náročné projekty), které město umí hojně využívat, a tím nedochází k zadlužování obce. V roce 2010 se ve vysokých příjmech rozpočtu zrcadlí právě příjem financí v podobě dotací. Z rozpočtu lze vyčíst i velké investice do bydlení pro obyvatele Letohradu, což také přispívá k rozvoji města.

5.3 Ekonomická aktivita a nezaměstnanost

Tato kapitola se zabývá nejprve ekonomickou aktivitou obyvatelstva Letohradu a s ní související nezaměstnaností. Nezaměstnanost v Letohradě bude dále analyzována dle míry nezaměstnanosti. V návaznosti na nezaměstnanost bude představen největší zaměstnavatel v Letohradě.

5.3.1 Ekonomická aktivita

Jedním z nejdůležitějších ukazatelů při analýze nezaměstnanosti každé obce, tedy i obce Letohrad, je ekonomická aktivita obyvatelstva. Co tento výraz znamená a její výpočet je uveden v literární rešerši této práce. Cílem v této části práce je porovnat ekonomickou aktivitu obyvatelstva v Letohradě za rok 2001 a 2011. Údaje k těmto dvěma rokům jsou

převzaty ze Sčítání lidí, domů a bytů, které bylo právě v těchto dvou obdobích naposledy prováděno.

Tabulka 9: Porovnání ekonomické aktivity v Letohradě v roce 2001 a 2011

		2001	2001 v %	2011	2011 v %	
Obyvatelstvo celkem		6 283	100	6318	100	
Ekonomicky aktivní celkem		3 070	48,86	3 127	49,49	
v tom	zaměstnaní	2 929	95,41	2 926	93,57	
	z toho	pracující důchodci	69	2,36	94	3,21
		ženy na mat. dovolené	60	2,05	62	2,12
	nezaměstnaní	141	4,59	201	6,43	
Ekonomicky neaktivní celkem		3 198	50,9	2 956	46,79	
z toho	nepřipravení důchodci	1 254	39	1 384	46,82	
	žáci, studenti, učni	1 362	42,59	1 001	33,86	

Zdroj: SLDB 2001 a SLDB 2011, vlastní zpracování

Od roku 2001 do roku 2011 vzrostlo procento ekonomicky aktivních (dále jen EA) obyvatel a zároveň se snížilo procento ekonomicky neaktivních (dále jen EN) obyvatel. Rozdíl mezi EA a EN obyvateli v roce 2001 činil 128 (2,04 % z celkového počtu obyvatel v roce 2011) obyvatel ve prospěch EN obyvatel. Zatímco v roce 2011 byl tento rozdíl 171 (2,70% z celkového počtu obyvatel v roce 2011) ve prospěch EA obyvatel, což je pozitivní vývoj pro ekonomiku města Letohrad. Avšak zaměstnanost EA obyvatel se snížila z 95,41% na 93,57, tedy klesla o 1,84 %. V absolutních číslech se v Letohradě od roku 2001 do roku 2011 zvýšil počet pracujících důchodců o 25 obyvatel (v procentech zanedbatelné navýšení). Podíl zaměstnaných žen na mateřské dovolené na EA obyvatelstvu za oba sledované roky zůstal téměř beze změn.

V roce 2011 byl oproti roku 2001 zaznamenán přírůstek EA obyvatelstva o 57 obyvatel, což je zřejmě zapříčiněno jednak tím, že v roce 2011 vzrostl i celkový počet obyvatelstva v Letohradě (o 35 obyvatel), a také tím, že se část EN obyvatel přesunula v roce 2011 oproti roku 2001 do skupiny EA obyvatel. Největší změnu zaznamenala v roce 2011 oproti roku 2001 skupina EN – žáci, studenti, učni. Této skupiny v roce 2011 ubylo o 361 (v roce 2011 se podílela tato skupina na EN obyvatelstvu z 33,86 % a v roce 2001 z 42,59 %, což je cca 10% rozdíl). To by mohlo znamenat, že právě tito žáci, studenti a učni se stali EA obyvatelstvem Letohradu.

V EA obyvatelstvu v roce 2011 oproti roku 2001 přibylo nezaměstnaných obyvatel. Zatímco v roce 2001 činilo jejich procento 4,56 % z EA obyvatel, v roce 2011 se podílelo na EA obyvatelstvu již 6,43 % (rozdíl tedy 1,87 %).

Výše uvedená tabulka také potvrzuje jev, který byl zjištěn v kapitole o struktuře obyvatelstva dle věku, a tedy že obyvatelstvo Letohradu stárne. Ukazuje to vyšší počet pracujících důchodců (o 25), a také vyšší počet nepracujících důchodců (o 130 více) v roce 2011 oproti roku 2001, tedy celkově přibylo důchodců v Letohradě o 155. To neustále ukazuje na zvyšující se nároky obyvatelstva Letohradu (seniorů) o sociální péči.

5.3.2 Nezaměstnanost

Posledními dostupnými informacemi o nezaměstnanosti v Letohradě na webu Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) pocházejí z 31. 12. 2011. K tomu datu žilo ve městě 211 uchazečů o zaměstnání a 201 uchazečů o zaměstnání dosažitelných.⁷⁷ Nezaměstnaných více než 12 měsíců bylo 75 obyvatel. Nejnovější údaj o počtu uchazečů na jedno pracovní místo je na webu ČSÚ uveden pouze k 31. 12. 2010 a činí 4,4 uchazeče na jedno pracovní místo. Nezaměstnanost v Letohradě lépe ukáže míra nezaměstnanosti, která bude pro lepší zhodnocení porovnána s různými územními celky.

5.3.2.1 Míra nezaměstnanosti

Následující tabulka ukazuje vývoj míry nezaměstnanosti od roku 2008 do roku 2011, vždy k 31.12 jednotlivých let. Je zde zachycena míra nezaměstnanosti města Letohrad a dvou dalších měst. Jedno z nich je město Žamberk, které je od Letohradu vzdálené do 10 km a má jen o trochu méně obyvatel než Letohrad (k 31. 12. 2011

⁷⁷ „Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.“ (zdroj: Metainformace k ukazateli. Veřejná databáze ČSÚ [online]. c 2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=6245>)

Žamberk: 6 095 obyvatel, Letohrad: 6 322 obyvatel). Druhým městem, s kterým bude Letohrad v míře nezaměstnanosti porovnáván, je město Ústí nad Orlicí (14 582 obyvatel), které je ve vzdálenosti cca 13 km od Letohradu a je jeho okresním městem. Dále bude míra nezaměstnanosti ve městě Letohrad porovnávána ještě s dalšími dvěma územními celky, tj. s okresem (okr. Ústí nad Orlicí) a krajem (Pardubický kraj) města Letohrad.

„Podle oficiální metodiky se míra registrované nezaměstnanosti na úrovni ČR, krajů a okresů počítá na základě výsledků výběrového šetření pracovních sil. Míra nezaměstnanosti v obcích, mikroregionech, ORP a POU se z důvodu nedostupnosti dat o zaměstnaných na úrovni těchto územních celků počítá na základě ekonomicky aktivního obyvatelstva.“⁷⁸

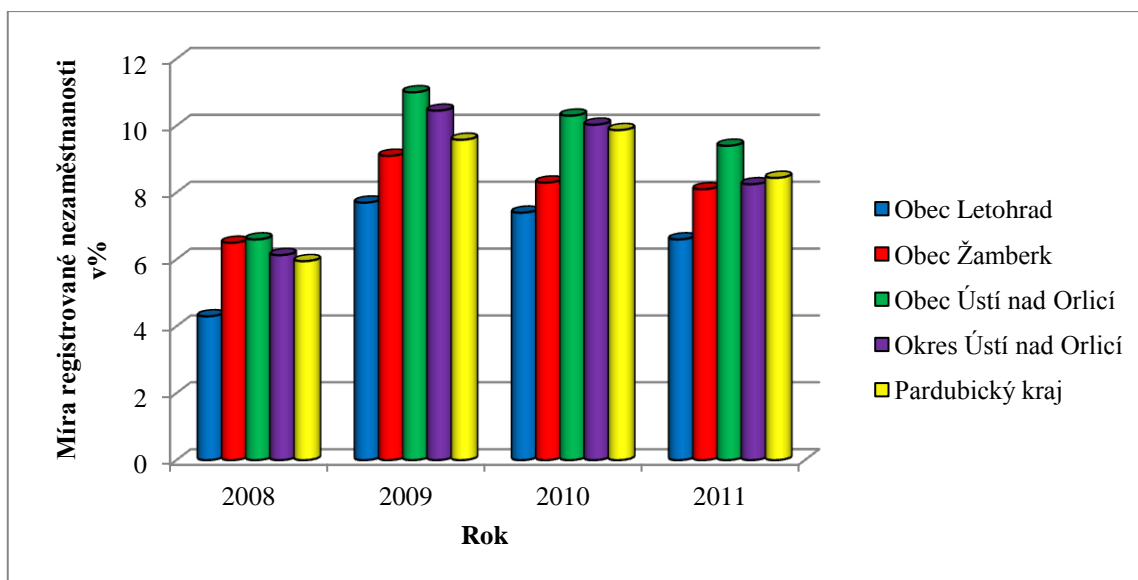
Tabulka 10: Míra registrované nezaměstnanosti dle územních celků

	2008	2009	2010	2011
<i>Obec Letohrad</i>	4,3	7,7	7,4	6,6
Obec Žamberk	6,5	9,1	8,3	8,1
Obec Ústí nad Orlicí	6,6	11	10,3	9,4
Okres Ústí nad Orlicí	6,13	10,45	10,03	8,25
Pardubický kraj	5,95	9,58	9,87	8,44

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

⁷⁸ Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. *Integrovaný portál MPSV* [online]. c 2002-2012 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/>>

Graf 11: Míra registrované nezaměstnanosti dle územních celků

Zdroj: ČSÚ 2013, vlastní zpracování

Z grafu 10 je patrné, že v Letohradě je ze všech zkoumaných územních celků míra registrované nezaměstnanosti (dále jen MRN) za všechny sledované roky nejnižší. Vůbec nejnižší byla MRN v Letohradě za sledované roky v roce 2008, kdy činila pouhých 4,3 %. V roce 2009 pak MRN v Letohradě prudce stoupla až na 7,7 % (tj. 1,8 krát oproti roku 2008). Poté v roce 2010 MRN v Letohradě mírně klesla na 7,4 % a v roce 2011 dále klesala až na 6,6 %.

Pořadí dle velikosti MRN v ostatních územních oblastech, které jsou zaneseny do grafu, není zdaleka jednoznačné, a v průběhu let se jejich pořadí mění. Pokud však byl vypočítán průměr MRN z jednotlivých let za jednotlivá území, pak po Letohradu druhou nejnižší MRN mělo město Žamberk (průměrně 8 %), poté Pardubický kraj (8,46 %), dále okres Ústí nad Orlicí (8,72 %) a na posledním místě by bylo město Ústí nad Orlicí (9,33 %).

Pravidlem však je, že město Ústí nad Orlicí má za každý analyzovaný rok MRN nejvyšší, v roce 2009 dokonce činila 10,5 %. V roce 2009 má každé analyzované území nejvyšší MRN, kromě Pardubického kraje, který měl MRN v roce 2010 ještě o 0,3 % vyšší, než v roce 2009.

Ve vývoji MRN na všech zkoumaných územích se zrcadlí ekonomická krize, která započala rokem 2009. V tomtéž roce ve městě Ústí nad Orlicí zkrachovala firma Perla, která vyráběla textil. To se jistě odrazilo i na nejvyšší MRN ve městě Ústí nad Orlicí. Naopak v Letohradě je velký zaměstnavatel v rozkvětu. Tomuto velkému zaměstnavateli v Letohradě je věnována následující kapitola.⁷⁹

5.3.2.2 Největší zaměstnavatel

Jednoznačně největším zaměstnavatelem v Letohradě je firma OEZ s. r. o. Zkratka znamená Orlické elektrotechnické závody a hlavními výrobky této společnosti jsou jističe a pojistky. Společnost působí na elektrotechnickém trhu více než sedmdesát let. V roce 1994 přešla do soukromého vlastnictví. Od roku 2007 vyrábí vedle značky OEZ také značku Siemens, tj. od doby, kdy společnost podepsala smlouvu se strategickým partnerem skupiny Siemens. OEZ se řadí k lídrům na trhu ve střední Evropě.^{80 81}

Tato firma se neustále rozrůstá, a buduje nové výrobní haly. Začátkem března 2011 byla otevřena nová výrobní hala, kam je v rámci konceptu Siemens přesunuta produkce vzduchových jističů z Berlína. Nová hala poskytla 180 nových pracovních míst. Starosta Letohradu k otevření této haly konstatoval: „*Siemens udělal vstupem do OEZ dobré strategické rozhodnutí. OEZ je zdaleka největším zaměstnavatelem v regionu a jak jsem měl možnost poznat, má současně velmi silnou pozici ve skupině Siemens. A proto optimisticky vidím i budoucnost Letohradu a jeho okolí.*“⁸²

Poslední velké rozšíření firmy proběhlo taktéž v roce 2011, kdy se rozrostla o výrobní v nedalekém městě Králíky. Zde k 31. lednu 2013 pracovalo 112 zaměstnanců, z toho 11 s trvalým pobytem v Letohradě.^{83 84}

⁷⁹ Ústecká textilka Perla zkrachovala. *IDnes.cz* [online]. c 1999 - 2013 [cit. 2013-03-26]. Dostupné z: <http://ekonomika.idnes.cz/ustecka-textilka-perla-zkrachovala-d6a-/ekoakcie.aspx?c=A090623_105148_ekoakcie_vem>

⁸⁰ Historie. *OEZ* [online]. c 2013 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <<http://www.oez.cz/o-spolecnosti/historie>>

⁸¹ O společnosti. *OEZ* [online]. c 2013 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <<http://www.oez.cz/o-spolecnosti>>

⁸² OEZ slavnostně otevřel novou halu. *OEZ* [online]. c 2013 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <<http://www.oez.cz/aktuality/oez-slavnostne-otevrel-novou-halu>>

⁸³ Historie. *OEZ* [online]. c 2013 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <<http://www.oez.cz/o-spolecnosti/historie>>

⁸⁴ Straková, Eva; Personální oddělení: OEZ Letohrad. V Letohradě. 26. únor 2013

Ke dni 31. ledna 2013 OEZ zaměstnával celkem 1 583 zaměstnanců. Z toho 599 zaměstnanců s trvalým pobytem v Letohradu. Při Sčítání lidu domů a bytů v roce 2011 bylo zaznamenáno v Letohradě 3 127 ekonomicky aktivních obyvatel. Pokud bude uvažováno, že k 31. březnu 2013 bude ekonomicky aktivních obyvatel podobně jako v roce 2011, pak firma OEZ zaměstnává 19,2 % obyvatel s trvalým pobytem v Letohradě z celkového počtu ekonomicky aktivních obyvatel ve městě. Jedna firma tedy zaměstnává téměř 20 % ekonomicky aktivního obyvatelstva v Letohradě, což je velice vysoké procento.^{85 86}

Ostatní zaměstnavatelé Letohradu se svou kapacitou zaměstnanců nemohou s firmou OEZ měřit. Například jedna z větších firem ve města je společnost Dietfurt, která se zabývá výrobou textilu. Celkový počet zaměstnanců firmy Dietfurt je cca 200 zaměstnanců a firmě OEZ se nemůže rovnat.⁸⁷

Takto velká firma jako je OEZ ve městě s počtem obyvatel něco přes 6 000 není příliš obvyklá. Příležitost, kde pracovat je tedy v Letohradě s porovnáním s ostatními přílehlými městy velká. Nutno se také zamyslet nad situací, kdy by došlo k negativnímu vývoji firmy, což by rapidně zvýšilo nezaměstnanost města Letohrad i jeho okolí. Tyto neblahé dopady by měly vliv na životní úroveň obyvatel. V současné době tato myšlenka však nepřipadá v úvahu.

⁸⁵ Straková, Eva; Personální oddělení: OEZ Letohrad. V Letohradě 26. února 2013

⁸⁶ SLDB 2011, Letohrad

⁸⁷ Dietfurt s r. o. *KOMPASS* [online]. c 2013 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <<http://cz.kompass.com/live/cs/CZ005793/dietfurt-s-r-o.html#.US3yt2cXrRQ>>

5.4 Vybavenost města sociálními službami

Vybavenost města sociálními službami Letohradu bude nejlépe přiblížena charakterem sociálních služeb, které město poskytuje, nebo naopak které ve městě chybí. Budou představeny dvě organizace, které ve městě poskytují sociální služby.

5.4.1 Sociální služby

Pro město Letohrad a okolí byl vypracován komunitní plán sociálních služeb (dále jen KPSS) s platností od roku 2008 do roku 2013. V rámci KPSS pro Letohrad a okolí byly zjištěny:

Služby, které ve městě Letohrad a okolí chybí:

- kvalitní dětské hřiště
- azylový dům pro matky s dětmi (ten je od roku 2007 v nedalekém Žamberku – vzdálenost 7,5 km)
- služby pro děti s postižením
- hlídání dětí
- doprovod na kroužky (vzhledem k bezpečnosti v dnešní době, by mohlo být vhodné zajistit takovou službu)
- denní stacionář pro nemocné
- Letohrad, Orlice nemá školku ani dětské hřiště

Služby, o které by měli občané města Letohrad a okolí největší zájem:

- zařízení/místo pro volnočasové aktivity mládeže (skate-park, víceúčelové hřiště apod.)
- poradny (poradenství v oblasti vhodnosti a získání sociálních služeb, státní sociální podpory, sociálních příplatků apod.)
- doprava a svoz osob s postižením do různých zařízení
- domov důchodců
- dopravní služby pro přepravu osob se ztíženou pohyblivostí
- chráněné dílny (zaměstnávání osob se změněnou pracovní schopností)

- lepší informovanost o sociálních službách a další

V návaznosti na šetření o službách, které ve městě a okolí chybějí a jsou nejvíce žádané, byly v rámci KPSS stanoveny priority, a poté vypracovány cíle, kterých bylo stanoveno devět. Jelikož období KPSS, na které byl stanoven, končí, je nyní možno určit, které z cílů jsou již splněny.

Cíl 1: Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

Splněno. Tato služba slouží k přepravě občanů se sníženou pohyblivostí, například k doktorovi, na úřad či na různá setkání a zájmové činnosti. Od 1. 1. 2011 přepraveno 481 klientů.

Cíl 2: Občanská podpora:

Splněno. Poskytuje poradenství v mnoha odvětvích.

Cíl 3: Podpora terénních a ambulantních služeb:

Částečně splněno, nejsou zapojeny spádové obce.

Cíl 4: Rozšířit kapacitu bytů v domě s pečovatelskou službou:

V současné době probíhá monitoring žádostí do DPS. Nyní je doporučení ze zákona rozšířit službu za klientem se zachováním stávajících kapacit pobytových zařízení pro seniory.

Cíl 5: Podpora samostatného bydlení:

Tento cíl je splněn prostřednictvím domu na půli cesty v nedalekém Žamberku

Cíl 6: Informovanost:

Částečně splněno. Komunikace s vedením spádových obcí je stále problém. Cílem je ukončit stránky KPSS pro Letohrad a okolí. V roce 2013 je požadavek na zpracování přehledu přímo na stránky města Letohrad.

Cíl 7: Akviziční program pro osoby s psychickým postižením:

Splněno jinými subjekty než Letohradem (v Žamberku centrum CEDR a v Ústí nad Orlicí Péče o duševní zdraví o.s.). V Letohradě dle průzkumu nebyl prokázán zájem klientů.

Cíl 8: Denní stacionář pro seniory a osoby s tělesným postižením:

Nesplněno, dosud běží průzkum potřebnosti.

Cíl 9: Byty zvláštního určení:

Na tomto úkolu je v současné době pracováno^{88 89}

Skupiny uživatelů, s kterými je v současnosti pracováno v Letohradě a okolí jsou děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním, tělesným, zdravotním nebo sluchovým postižením, osoby v krizi, rodiny s dítětem nebo dětmi a senioři.

Poskytovateli sociálních služeb jsou ti, kteří služby provozují, prodávají, uskutečňují, dodávají, poskytují. Ve městě Letohrad jsou jimi samotné Město Letohrad, Dům s pečovatelskou službou a Oblastní charita Ústí nad Orlicí, pobočka Letohrad.

Sociální služby v Letohradě se budou stále vyvíjet a jejich nutnost bude čím dál tím více potřebná. Jedním z důvodů je stárnutí obyvatelstva v Letohradě. Nové trendy v sociálních službách podporují péči v domácím prostředí s důrazem na poskytování služeb směřujících k návratu jejich příjemců zpět do společnosti. Jednou z těchto služeb jsou například odlehčovací terénní sociální služby (mytí oken, dovoz obědů apod.).⁹⁰

⁸⁸ *Komunitní plán sociálních služeb pro město Letohrad a okolí 2008-2013*[online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.kpletohrad.cz/img-data/ext-47.pdf>>

⁸⁹ MORAVCOVÁ, Jana: Komunikace přes email. 22. února 2013

⁹⁰ *Komunitní plán sociálních služeb pro město Letohrad a okolí 2008-2013*[online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.kpletohrad.cz/img-data/ext-47.pdf>>

5.4.2 Organizace sociálních služeb

Dům s pečovatelskou službou Letohrad

Na základě Okresního úřadu v Ústí nad Orlicí, město Letohrad dne 1. října 1992 zřídilo Dům pečovatelské služby (dále jen DPS). Svým klientům poskytuje ubytování v tomto domě a služby jak pro klienty, kteří jsou v DPS ubytováni, tak i pro klienty zvenčí. Forma poskytovaných služeb je buď terénní, kdy pracovníci DPS docházejí nebo dojíždějí do místa trvalého bydliště klienta (například dovážení obědů) nebo ambulantní, kdy klient dochází nebo je dopravován do sídla Domu s pečovatelskou službou.^{91 92}

Posláním je poskytnout uživatelům služby a péči takovou, aby byli schopni co nejdéle žít samostatně ve svém bytě nebo v Domě s pečovatelskou službou a nebyli závislí na ostatních lidech. Služby DPS jsou poskytovány seniorům, zdravotně postiženým a nemocným lidem, kteří jsou soběstační s pomocí poskytovaných služeb. Dále je služba určena rodinám s dětmi, kteří jsou v situacích, kdy potřebují pomoc jiné fyzické osoby.

Konkrétními službami, které DPS poskytuje, jsou odborné masáže, reflexní terapie a aromaterapie, aktivní činnost (cvičení, zpívání, předčítání, atd.), kadeřnické služby, poradenství (při problémech a sociální poradenství). Jednou z důležitých služeb pro klienty je jistě služba zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, což zahrnuje například doprovod k lékaři, na úřad apod. Tato služba je určena pro seniory, rodiče s dětmi a zdravotně postižené. Dále pečovatelská služba pomáhá při nejrůznějších úkonech (pomoc při podání jídla a pití, obléhání, osobní hygieně, úklid domácností apod.).⁹³

Kapacita ubytování DPS pro klienty je v současné době nedostatečná (kolem čtyřiceti lůžek), s novou výstavbou město prozatím nepočítá. Novým trendem je však poskytovat péči v rodinném prostředí. Tam, kde klient žije, jelikož pro některé klienty je přestěhování do DPS náročné s ohledem na jejich věk a zdravotní stav. V současnosti se tedy služby DPS zaměřují na služby péče o osobu – koupání, podávání jídla a ranní a večerní hygiena, dříve se služby DPS zaměřovaly především na dovoz obědů a úklid. DPS

⁹¹ Cíl a způsob poskytování sociálních služeb. *DPS Letohrad* [online]. c 2009 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.dpsletohrad.eu/poskytovani-socialnich-sluzeb%20.pdf>>

⁹² Činnost. *DPS Letohrad* [online]. c 2009 [cit. 2013-02-23]. <Dostupné z: <http://www.dpsletohrad.eu/cinnost.htm>>

⁹³ Tamtéž

se potýká s nedostatkem financí, a tak spolupracuje s jinými sociálními zařízeními. V Letohradě DPS spolupracuje s Oblastní charitou Ústí nad Orlicí, která má svou pobočku i v Letohradě.⁹⁴

Oblastní charita Ústí nad Orlicí, pobočka Letohrad

Oblastní charita Ústí nad Orlicí rozvíjí svou činnost od roku 1992, jako nástupce Farních charit v Letohradě, Ústí nad Orlicí, České Třebové, Lanškrouně, Chocni, Jablonném nad Orlicí a ve Sloupnici. Tato Charita je nestátní nezisková organizace. Posláním je pomáhat bližním v nouzi bez rasového, národnostního nebo náboženského rozdílu. Oblastní charita je samostatná církevní právnická osoba registrovaná u Ministerstva kultury České republiky. Zřizovatelem je Biskupství královéhradecké.

Činnost Oblastní charity spočívá v poskytování pomoci potřebným osobám v okrese Ústí nad Orlicí. Cílové skupiny lidí, kteří pomoc potřebují, jsou zejména staří lidé, lidé se zdravotním nebo mentálním postižením, děti a mládež, rodiče s dětmi, sociálně slabé rodiny, opuštění lidé bez přístřeší, osoby, které se ocitly v osobní krizi, migranti a uprchlíci.⁹⁵

Tato organizace poskytuje pestrou škálu služeb. Avšak pobočka Letohrad zajišťuje pouze některé, a také ty, které jiná pobočka naopak nezajišťuje. Základními službami, které pobočka charity v Letohradě poskytuje, jsou:

- Regionální půjčovna kompenzačních pomůcek. Jejím cílem je usnadnit lidem život a vypůjčit jim takovou pomůcku, která je pro ně v dané situaci nezbytná. Jde například o zapůjčení chodítka, stolečku k lůžku, mechanického invalidního vozíku, sprchovací židle, polohovací elektrické postele a další. Tyto pomůcky jsou poskytnuty vždy na měsíc za určitou cenu.
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Posláním je nabídnout podporu, zázemí a odbornou pomoc dětem a mládeži (10-20 let) v obtížné životní situaci. Cílovou skupinou jsou děti a mládež s agresivním chováním, drobní zloději, záškoláci,

⁹⁴ MORAVCOVÁ, Jana: Komunikace přes email. 22. února 2013

⁹⁵ Oblastní charita Ústí nad Orlicí. *Oblastní charita Ústí nad Orlicí* [online]. c 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://uo.charita.cz/oblastni-charita-usti-nad-orlici/>>

sociálně vyloučení apod. Klienti zde mohou využít bezplatného poradenství nebo volnočasových aktivit.

- Mateřské centrum Letohrad. Posláním je vytvořit otevřené a přátelské prostředí k neformálnímu setkání především maminek na mateřské dovolené a jejich dětí.
- Občanská poradna, která poskytuje odborné rady a informace na nejrůznější dotazy. Klienti jsou všech věkových skupin.
- Charitativní ošetrovatelská služba. Poskytuje zdravotní péči hrazenou pojišťovnou pro občany v domácím prostředí, především seniorům, nemocným a postiženým lidem.
- Charitativní pečovatelská služba. Cílem je zajistit co nejdelší pobyt ve vlastní domácnosti, aby senioři nemuseli být umístěni v domovech důchodců a podobných zařízeních. Poskytuje podobné služby jako DPS.⁹⁶

5.5 Vzdelanost a vzdělávání ve městě Letohrad

V této kapitole bude nejprve provedena analýza obyvatel Letohradu dle nejvyššího dosaženého vzdělání vztažena na obyvatele ve věku 15 a více let. Zde bude pro srovnání tato struktura obyvatel převedena na procenta pro účely porovnání této situace s průměrem území České republiky (údaje za Českou republiku budou tedy také převedeny na procenta). Na tomto základě bude stanoveno, zda je, co se dosaženého vzdělávání obyvatel týče, Letohrad podprůměrný či nadprůměrný v porovnání s průměrem v České republice. Následně bude analyzována situace ve školství v Letohradě. Budou popsány jednotlivé školy, zhodnocena jejich kapacita, popřípadě stav. Na konci kapitoly bude popsán vzdělávací projekt pro zaměstnance na Městském úřadě Letohrad.

⁹⁶ Oblastní charita Ústí nad Orlicí, Propagační letáky, 2013

5.5.1 Vzdělanostní struktura obyvatel

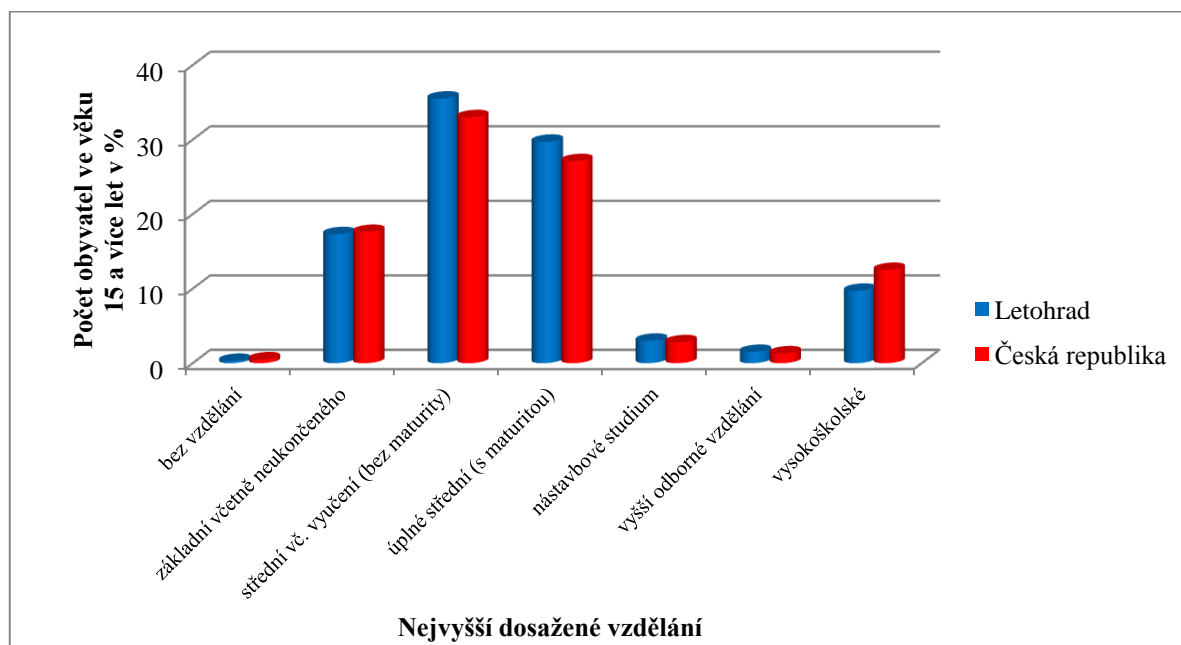
Následující tabulka a graf popisují obyvatelstvo Letohradu ve věku 15 a více let dle stupně ukončeného vzdělání. V tabulce jsou tyto obyvatelé uvedeny v absolutních číslech i v procentech.

Tabulka 11: Porovnání obyvatelstva dle nejvyššího ukončeného vzdělání na území Letohradu a celé České republiky v roce 2011

		Letohrad		Česká republika	
		Celkem	v %	Celkem	v %
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let		5 398	100	8 947 632	100
z toho podle stupně vzdělání	bez vzdělání	18	0,3	42 384	0,5
	základní včetně neukončeného	936	17,3	1 571 602	17,6
	střední vč. vyučení (bez maturity)	1 917	35,5	2 952 112	33
	úplné střední (s maturitou)	1 602	29,7	2 425 064	27,1
	nástavbové studium	160	3	247 937	2,8
	vyšší odborné vzdělání	79	1,5	117 111	1,3
	vysokoškolské	522	9,7	1 114 731	12,5

Zdroj: SLDB 2011, vlastní zpracování a výpočet

Graf 12: Obyvatelstvo Letohradu dle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011

Zdroj: SLDB 2011, vlastní zpracování a výpočet

Nejméně obyvatel Letohradu nedosáhlo žádného vzdělání (0,3 % obyvatel z věkové skupiny 15 a více let). Nízký podíl na dosaženém vzdělání obyvatel má pak vyšší odborné vzdělání (1,5 %) a nástavbové studium (3 %). Vysokoškolského vzdělání dosáhlo 9,7 % obyvatel Letohradu. Základního vzdělání včetně neukončeného dosáhlo 17,3 %. Nejvíce obyvatel v Letohradě dosáhlo středoškolského vzdělání včetně vyučení (bez maturity) a to 35,5 %. „Druhou příčku“ obsadili obyvatelé s úplným středním vzděláním (s maturitou), tj. 29,7 % obyvatel.

V porovnání s průměrem nejvyššího dosaženého vzdělání v České republice se obyvatelé Letohradu příliš výrazně neliší. Poměr obyvatel bez vzdělání, se základním neukončeným, s nástavbovým a vyšším odborným vzdělání je v procentuálním vyjádření za tyto dvě území téměř shodný. Větší rozdíl je patrný u obyvatel, kteří dosáhli středního vzdělání včetně vyučení (bez maturity) a úplného středního vzdělání (s maturitou). Lidí s tímto vzděláním je za každou z kategorií o více než 2 % více v Letohradě než je tomu v průměru za Českou republiku. Vysokoškolské vzdělání je však v Letohradě podprůměrné, a je téměř o 3 % nižší, než je průměrně v České republice. To lze vysvětlit tím, že vysokoškolský titul mají více lidé ve velkých městech, kde jsou vysoké školy.

Lze tedy shrnout, že vzdělanostní struktura obyvatel Letohradu je podobná jako průměr za Českou republiku, je zde však nadprůměrné množství obyvatel s dosaženým středním a učňovským vzděláním, a naopak podprůměrné množství obyvatel s vysokoškolským stupněm vzdělání.

Pro rozvoj obce je toto složení obyvatel s nejvyšším dokončeným vzděláním vhodné. Toto tvrzení lze zdůvodnit například na firmě největšího zaměstnavatele v Letohradě (firma OEZ), kde není potřeba přílišné zastoupení lidí s vysokoškolským titulem. Spíše je zde zájem o dělníky, kterým učňovské a střední vzdělání dostačuje.

5.5.2 Školství

V Letohradě se nacházejí dvě mateřské školy (dále jen MŠ). MŠ U Dvora má 4 třídy o kapacitě 28 dětí, dohromady tedy 112 dětí. MŠ Taušlova má tři třídy o kapacitě dva krát 28 a jeden krát 27 žáků, celkem tato MŠ pojme 83 dětí. Obě MŠ mají zcela naplnění kapacity a přijímají nové děti pouze ze zákona (rok před základní školou). Dle

Strategického plánu města Letohrad se může stát, že v horizontu 8 let by mohla chybět 1 třída. Situace by se dala řešit dojížděním do 5 km vzdálené MŠ ve Verměřovicích. Umístit děti sem by však jistě komplikovalo život rodičům i samotným dětem. Jako možnost rozšířit kapacitu v MŠ se nabízí možnost rozšířit MŠ U Dvora tím, že by se rekonstruoval byt školníka, který je nyní nevyužívaný a pojal by cca ½ třídy. V současné době si město dává za cíl provést zateplení obou MŠ.^{97 98}

Základní školy (ZŠ) jsou ve městě taktéž dvě. ZŠ Komenského s kapacitou 450 žáků. Kapacita však zdaleka není vyčerpaná a v roce 2011/2012 zde studovalo 237 žáků (zaplněno 53 %). Je zde 26 učeben, z toho 6 odborných a 1 pronajata Základní umělecké škole Letohrad. Tříd však zde za školní rok 2011/2012 bylo pouze 11. Tedy pokud se od 26 učeben odečtou odborné a pronajatá, zůstane 19 učeben na 11 tříd (téměř dvojnásobek). Toto ZŠ je tedy z velké části nevyužita. Navíc počet žáků je neustále klesající.^{99 100}

Druhá ZŠ, ZŠ U Dvora má kapacitu taktéž 450 žáků a ve školním roce 2011/2012 byla obsazena 351 žáky (tj. z 78 %). Tato ZŠ má svoji pobočku v části Letohradu – Orlice. V hlavní budově bylo ve školním roce 2011/2012 299 žáků a 13 tříd a na Orlici 52 žáků a 3 třídy. Průměrně je zde v každé třídě 22 žáků a do naplnění celkové kapacity ZŠ by zbývalo 99 žáků, tedy jsou zde minimálně 4 volné učebny. Jelikož jsou ZŠ a MŠ U Dvora vedle sebe, bylo by tedy možné zaplnit jednu z těchto volných učeben žáky z MŠ U Dvora.

U obou ZŠ je třeba zlepšit stav nemovitého i movitého majetku. Je zde poptávka po modernizaci učeben, jejich zařízení, a také po zřízení více specializovaných učeben. Také jsou potřebné úpravy venkovních prosto. U obou základních škol bylo provedeno jejich zateplení, což přispívá k úsporám energií, což má pozitivní vliv na životní prostředí.¹⁰¹

Dalším vzdělávacím zařízením v Letohradě je Základní umělecká škola Alfonse Muchy. Škola sídlí v budově letohradského zámku a má dvě pobočky – v Letohradě a v Dolní Dobrouči (vesnice vzdálená 7km od Letohradu). V roce 2011/2012 zde studovalo

⁹⁷ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

⁹⁸ 2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

⁹⁹ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

¹⁰⁰ SKÁCELÍKOVÁ, Pavla. Základní škola Letohrad, *Komenského 269: Výroční zpráva školy za školní rok 2011 – 2012*. Letohrad, 2012.

¹⁰¹ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

337 žáků. Město v současné době řeší vymístění školy z prostor zámku z důvodu využití současných tříd jako místnosti pro rozšíření expozice zámku. Jako nové stanoviště školy připadá zatím v úvahu Dům kultury, který by měl v budoucnosti projít rekonstrukcí, nebo nástavba na ZŠ Komenského. K těmto krokům musí obec důkladně zvážit ekonomické aspekty investice a budoucí provozní náklady, popřípadě navrhnout jiná řešení. Autor této práce by navrhoval rozhodně využít stávající přebytkové kapacity ZŠ Komenského a případně řešit i nějakou přístavbu. Kapacita je na této škole dostatečná a naplánuje se její rozšiřování.^{102 103}

Dosud uvedené školy jsou všechny příspěvkovými organizacemi a jejich zřizovatelem je město Letohrad.¹⁰⁴

V Letohradě se také nachází soukromé gymnázium. Tato škola je tedy nestátní a vznikla v roce 1993. Je zde osm tříd (prima až oktáva), ve kterých je průměrně 20 dětí. Povolená kapacita školy je 180 studentů a v současnosti na škole studuje 163 studentů, tedy kapacita je dostačující. Na této škole nestuduje příliš mnoho studentů, jelikož se studium platí. Finančně mnohem výhodnější pro studenty z Letohradu je dojíždět na Gymnázium v Ústí nad Orlicí (cca 12 km) nebo v Žamberku (cca 7 km).^{105 106}

Poslední ze škol je ve městě Letohrad Průmyslová střední škola s učilištěm. Zřizovatel je pardubický kraj. Je zde malá naplněnost studenty, za což může demografický vývoj obyvatel. Na této škole došlo v roce 2009 k realizaci významného projektu s názvem Realizace úspor energie - Průmyslová střední škola Letohrad. Projekt stál přes 10 mil. Kč a byl spolufinancován Evropskou unií, tj. Fondem soudržnosti a Státním fondem životního prostředí České republiky v rámci Operačního programu Životní prostředí. Cílem tohoto projektu bylo snížit provozní náklady a jejich co nejefektivnější využití prostřednictvím celkového snížení spotřeby energií. Konkrétně na škole byla provedena rekonstrukce a

¹⁰² Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

¹⁰³ 2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

¹⁰⁴ Městské organizace. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.letohrad.eu/?nadpis=Vc%F8cjne_zakazky&ids=1001>

¹⁰⁵ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

¹⁰⁶ Vše o našem gymnáziu. *Letohradské soukromé gymnázium* [online]. c 2006 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <<http://www.lsg.cz/stranky/nezarazene-0/vse-o-nasem-gymnaziu-148/>>

modernizace otopných soustav, výměna všech oken a dveří, zateplení budovy školy apod.
107 108

Institucí se školami je v Letohradě dostatek, pouze do budoucna budou zřejmě chybět místa v MŠ. S řešením tohoto problému však již město počítá. Na ZŠ je také třeba zlepšit vybavenost tříd. Pozitivní však je, že většina škol v Letohradě již proběhla zateplením a s dalším zateplením se počítá, což prospívá životnímu prostředí.

5.5.3 Vzdělávání na Městském úřadě Letohrad

V rámci Operačního programu lidské zdroje a zaměstnanost probíhá od 1. 7. 2011 probíhá na Městském úřadě Letohrad projekt „Efektivní vzdělávání v Městě Letohrad“. Tento projekt je financován z Evropského sociálního fondu prostřednictvím operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu.

Projekt realizuje město Letohrad. Jedná se o vzdělávání celkem 30 zaměstnanců Městského úřadu Letohrad, a také se do projektu zapojí Městský úřad Jablonné nad Orlicí (město v blízkosti Letohradu), který se do projektu zapojí vzděláváním 17 svých zaměstnanců. Součástí je i vzdělávání zastupitelů města. Témata vzdělávání jsou Řízení a rozvoj lidských zdrojů, Manažerské vzdělávání, Komunikační a prezentační dovednosti, Projektové řízení a Vzdělávání v oblasti korporace.

Projekt si pokládá za hlavní cíl posílit institucionální kapacity a efektivnost výkonu Městských úřadů Letohrad a Jablonné nad Orlicí. To by se mělo odrazit do zkvalitnění služeb pro občany měst Letohradu a Jablonného nad Orlicí.¹⁰⁹

Tento projekt je jedinečný v tom, že jednak vzdělává zaměstnance obce, zároveň toto vzdělávání z velké části kofinancuje, a také nabízí finanční prostředky pro modernější vybavení Městského úřadu Letohrad (počítače, tiskárny apod.).¹¹⁰

¹⁰⁷ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

¹⁰⁸ Realizované projekty Evropské unie. *Pardubický kraj* [online]. c 2011 [cit. 2013-02-28]. Dostupné z: <<http://www.pardubickykraj.cz/realizovane-projekty-eu/58261/realizace-uspor-energie-prumyslova-stredni-skola-letohrad>>

¹⁰⁹ Projekt „Efektivní vzdělávání v Městě Letohrad“. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Aktualn%EC...&ids=1766>>

¹¹⁰ 2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

5.6 Analýza domácností a současného rozvoje bydlení v Letohradě

Tato kapitola poskytne analýzu hospodařících domácností v Letohradě s návazností na určení rodinného stavu obyvatel města. Dále zde bude provedena analýza dokončených bytů od roku 2002 do roku 2011 v okrese Ústí nad Orlicí, se zaměřením na město Letohrad. Následně z četnosti dostavěných bytů za toto období bude určeno, zda je město nakloněno rozvoji bytové výstavby či nikoliv, s čímž souvisí rozvoj a životní úroveň obce.

5.6.1 Hospodařící domácnosti a obyvatelstvo dle rodinného stavu

Nyní bude provedena analýza hospodařících typů domácností dle Sčítání lidí domů a bytů 2011. Hospodařící domácnosti jsou myšleny společně bydlící osoby, které společně hospodaří, to znamená, že společně hradí výdaje na domácnost (strava, náklady na bydlení aj.) Do těchto obyvatel patří i děti, i když samy na výdaje domácnosti nepřispívají. Pro porovnání je v následující tabulce uveden i počet hospodařících domácností dle druhů za celou Českou republiku, a následně je pro potřeby srovnání s územím Letohradu převeden na procenta.¹¹¹

¹¹¹ SLDB 2011

Tabulka 12: Hospodařící domácnosti, procentuální porovnání Letohradu a České republiky dle SLDB 2011

			Letohrad		Česká republika		
			Hospodařící domácnosti	Hospodařící domácnosti v %	Hospodařící domácnosti	Hospodařící domácnosti v %	
Hospodařící domácnosti (HD) celkem			2 525	100	4 375 122	100	
v tom	tvořené 1 rodinou		1 667	66	2 667 867	61	
	v tom	úplné	bez závislých dětí	788	47,3 (31,2 z HD celkem)	1 236 561	46,4(28,3 z HD celkem)
			se závislými dětmi	598	35,9 (23,7 z HD celkem)	860 470	32,3 (19,6 z HD celkem)
	v tom	neúplné	bez závislých dětí	149	8,9	271 859	10,2
			se závislými dětmi	132	7,9	298 977	11,2
	tvořené 2 a více rodinami		34	1,3	69 694	1,6	
	domácnosti jednotlivců		742	29,4	1 422 147	32,5	
	vícečlenné nerodinné domácnosti		82	3,2	215 414	5	

Zdroj: SLDB 2011, vlastní výpočet a zpracování

Z tabulky je patrné, že v Letohradě je oproti průměru za Českou republiku nadprůměrně úplných rodin tvořených jednou rodinou a naopak podprůměrně rodin neúplných tvořené jednou rodinou. Což je pro Letohrad ze sociálního i ekonomického hlediska pozitivní zjištění. Lidé v Letohradě dále žijí oproti celorepublikovému průměru méně v rodinách tvořenými 2 a více rodinami, v domácnostech jednotlivců a ve vícečlenných nerodinných domácnostech. V Letohradě je tedy více zachován klasický typ rodiny (1 rodina s dětmi či již bez dětí).

Pro člověka je přirozené tvořit manželské (či nemanželské) páry, a žít tak v hospodářské domácnosti tvořené jednou rodinou ať už s dětmi nebo bez dětí. Tudíž teoreticky nejideálnější skupinou jsou ti, kteří žijí v hospodařící domácnosti, kterou tvoří jedna úplná rodina (ať už s dětmi či bez dětí). V Letohradě v takto tvořených rodinách žije 54,9 % z celkových hospodařících domácností. Za průměr České republiky žije hospodařících domácností tvořených jednou úplnou rodinou o 7 % méně (48 %). S tímto

tématem jistě souvisí rodinný stav obyvatel, který ukáže za Letohrad a Českou republiku následující tabulka.

Tabulka 13: Obyvatelstvo Letohradu a České republiky dle rodinného stavu (v absolutních číslech a v procentech)

		Letohrad		Česká republika	
		SLDB 2001	SLDB 2011	SLDB 2001	SLDB 2011
Obyvatelstvo celkem		6 283 (100 %)	6 318 (100 %)	10 230 060 (100 %)	10 436 560 (100 %)
z toho rodinný stav	svobodní, svobodné	2 576 (41 %)	2 566 (40,6 %)	3 833 575 (37,5 %)	4 164 427 (40 %)
	ženatí, vdané	2 912 (46,3 %)	2 786 (44,1 %)	4 743 757 (46,4 %)	4 409 474 (42,3 %)
	rozvedení, rozvedené	371 (6 %)	558 (8,8 %)	811 590 (8 %)	1 072 947 (10,3 %)
	vdovci, vdovy	396 (6,3 %)	408 (6,5 %)	784 624 (7,7 %)	761 146 (7,3 %)

Zdroj: SLDB 2001 a 2011, vlastní výpočet a zpracování

Z tabulky vyplývá, že rozvodovost v roce 2011 je v Letohradě nižší o 1,5 %, než je tomu průměrně v České republice, také je zde podprůměrné množství vdovců a vdov (o 0,8 % méně), naopak je v Letohradě nadprůměrné množství ženatých a vdaných obyvatel, než je tomu průměrně v České republice (Letohrad o 1,8 % více). Počet svobodných osob se v Letohradě v roce 2011 příliš nevzdaluje republikovému průměru (v Letohradě o 0,6 % více). Tyto všechny aspekty působí na výše zmíněné typy hospodařících domácností. Například to, že je v Letohradě za rok 2011 nadprůměrné množství hospodařících domácností tvořených jednou úplnou rodinou, je zřejmě zapříčiněno právě nižší rozvodovostí a zároveň vyšší sňatečností obyvatel v Letohradě než je tomu v průměru za Českou republiku.

Z tabulky 13 lze dále vyčíst, že v Letohradě se v roce 2011 oproti roku 2001 jen nepatrně snížilo množství svobodných obyvatel. Za celou Českou republiku se procentuálně tento počet naopak zvýšil, tedy přibýlo svobodných o 2,5 %. Ženatých a vdaných obyvatel v Letohradě v roce 2011 oproti roku 2001 ubylo (o 2,2 %), tento vývoj je podobný za celé území České republiky. Zde však byl úbytek znatelnější (4,1 %). Rozvedených obyvatel v Letohradě v roce 2011 oproti roku 2001 přibýlo o 2,8 %, toto procento je za Českou republiku nižší, zde přibýlo rozvedených o 2,3 %. Tedy v Letohradě

stoupila rozvodovost od roku 2001 do roku 2011 rychlejším tempem, než jaký stoupila v České republice. Za průměr v České republice však bylo procento rozvedených za oba roky vyšší (avšak v roce 2011 se procentuální rozdíl za tyto dvě území začíná více přibližovat). Pokud by počet rozvedených obyvatel v Letohradě v roce 2001 byl brán jako 100 %, pak v roce 2011 by byl nárůst na 150 % (558 z 371), tedy je zde 50% nárůst rozvedených obyvatel. Tento jev může mít za následek sociální i ekonomický problém pro rozvedené obyvatele, zejména pak pro matky, které zůstanou sami s dětmi. Tento problém se může projevit především ve snížení životní úrovně pro tyto rizikové skupiny obyvatel.

5.6.2 Novodobá bytová výstavba v Letohradě

Od roku 2002 do roku 2011 proběhla v Letohradě četná výstavba bytů. Následující tabulka udává sedm obcí v okrese Ústí nad Orlicí, ve kterých bylo za období od roku 2002 do roku 2011 dokončeno nejvíce bytů. Pro porovnání velikostí jednotlivých obcí je v tabulce uveden i počet obyvatel na jednotlivých územích.

Tabulka 14: Počet dokončených bytů dle pořadí obcí okresu Ústí nad Orlicí

Pořadí v počtu dokončených bytů	Města okresu Ústí nad Orlicí	Počet obyvatel k 1. 1. 2011	Počet dokončených bytů za rok:										Celkem
			2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
1.	Lanškroun	10 123	59	58	86	99	22	82	47	28	26	9	516
2.	Rudoltice	1 730	72	2	2	1	136	97	42	60	10	5	427
3.	Vysoké Mýto	12 558	27	46	49	36	19	13	21	15	118	13	357
4.	Česká Třebová	16 032	18	16	78	40	16	25	54	25	10	18	300
5.	Letohrad	6 366	14	26	7	20	30	25	20	25	22	40	229
6.	Choceň	9 007	31	28	11	14	17	16	5	31	9	19	181
7.	Ústí nad Orlicí	14 499	12	13	31	21	11	13	18	11	17	9	156

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní zpracování

Ve městě Letohrad se každý rok od roku 2002 do roku 2011 dokončilo průměrně 23 bytů. Nejvíce jich bylo dokončeno, za sledovaná období, v roce 2011 (40 bytů). Celkem se v Letohradě za sledovaných 10 let dostavělo 229 bytů. Z výše uvedené tabulky je dobře patrné, že toto město obsadilo 5. pozici v počtu dostavěných bytů ve sledovaném desetiletí mezi obcemi okresu Ústí nad Orlicí. Celkové množství dokončených bytů v sedmi

sledovaných obcích, které se na počtu dokončených bytů od roku 2002 do roku 2011 podílejí nejvíce, dohromady tvoří 55 % všech dostavěných bytů v okrese Ústí nad Orlicí, samotný Letohrad se podílí 5,8 %.

Okres má 115 obcí a Letohrad tedy zaujímá mezi nimi 5. místo v celkovém počtu dostavěných bytů od roku 2002 – 2011 a má téměř 6% podíl na celkové novodobé výstavbě dokončených bytů v okrese (za sledované období 2002 - 2011). Toto je velice pozitivní zjištění. Je zde vidět, že ve městě Letohrad neustále probíhá rozvoj bytové výstavby, s kterou souvisí i životní úroveň obyvatel a atraktivita města. To, že o byty v Letohradě roste zájem, dokazuje fakt, že v roce 2011 zde bylo dokončeno vůbec nejvíce bytů za sledovaných 10 let.^{112 113}

Současný 2. místostarosta města Letohradu také potvrzuje zájem o byty i volné pozemky pro výstavbu rodinných domů. V současné době město nedisponuje velkými pozemky, které by mohlo nabídnout k výstavbě. Město nyní může nabídnout pouze lokalitu Na Stráni, kde mohou být vystavěny 3 rodinné domy. Proto současná výstavba probíhá na soukromých pozemcích. Především na okrajových částech města – Orlice, Kunčice. Město má v současné době v jednání pozemek Nad Bažantnicí, kde by mohla být v budoucnu provedena další velká výstavba bytů a domů. Převod těchto pozemků na město zdržuje především jednání města se Státním pozemkovým úřadem o bezplatném převodu těchto pozemků na město. Město však věří, že vše bude zdárně vyřešeno a bude moci poskytnout další pozemky pro výstavbu (ať už výstavbu bytů a domů přímo městem, ze zdrojů investorů, či zda budou pozemky nabídnuty soukromým osobám).

Lidé obecně mají zájem o atraktivní lokalitu pro své bydlení a život. Letohrad atraktivním městem jistě je, ať už co se týče nízké míry nezaměstnanosti či mnoha příležitostí pro volný čas, avšak nových bytů, o které je největší zájem, je v Letohradě stále

¹¹² Dokončené byty v obcích vybraného okresu. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. 2013 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&cislotab=BYT7010PC_OB2.71&voa=tabulka&go_zobraz=1&verze=0>

¹¹³ Územní zařazení, počet obyvatel a výměra v obcích Pardubického kraje k 1. 1. 2011. *Český statistický úřad* [online]. c 2013 [cit. 2013-03-01]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/xs/redakce.nsf/i/uzemni_zarazeni_pocet_obyvatel_a_vymera_v_obcich_pardubickeho_kraje_k_1_1_2011>

nedostatek. Město se snaží tuto situaci řešit a vkládá veškeré úsilí do uskutečnění brzké výstavby bytů na již zmíněném území v prostorách Nad Bažantnicí.¹¹⁴

5.7 Doprava

V kapitole bude nejprve analyzován stav komunikací, poté autobusová a vlaková doprava. Poté se kapitola bude zabývat vyjíždějícími obyvateli Letohradu do zaměstnání.

5.7.1 Stav komunikací

Stav komunikací je v Letohradě nevyhovující. 43 km místních komunikací je v průměrném a horším stavu. Ve špatném stavu jsou zejména krajské komunikace směrem na Žamberk, tj. silnice II/310 v ulici Komenského (okraj města) a silnice směrem na Jablonné nad Orlicí, komunikace III/3141, která vede částí obce Letohrad – Orlice. Také v neodpovídajícím stavu je silnice III/3604, která se nachází v části Letohradu – Kunčice. Dokonce velmi špatným stavem je označena komunikace do Červené, tj. silnice III/3604. Problém je také s pátevní komunikací II/310, která vede centrem města. Po této komunikaci jezdí těžká nákladní doprava a zatěžuje náměstí, tedy památkovou zónu Letohradu. Naopak největší krok kupředu v posledních letech bylo nahrazení staré silnice II/360 Šedivská kompletně novým potahem. Tato silnice byla dříve velice nebezpečná a docházelo zde k častým dopravním nehodám.^{115 116}

Silnice nejen v Letohradě nejvíce ohrožují výkyvy počasí, kdy se střídá mráz s oblohou. To pak působí na silnice v podobě děr, jejichž oprava je každoročně na celém území České republiky, tedy i v Letohradě, velice nákladná. Otázkou je, jestli by větší kvalita silnic vzniku trhlin (a posléze možnosti urvání kola) nepředcházela, jelikož zničené silnice mrazem se například v Německu zdaleka nevyskytují tolik, jako u nás.

¹¹⁴ 2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

¹¹⁵ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

¹¹⁶ Finanční úřad Letohrad, *Vyhodnocení rozpočtu rok 2007 – 2011*. V Letohradě 2013

5.7.2 Autobusová a vlaková doprava

V roce 2009 začala pro Letohrad velká změna v autobusové dopravě. Do té doby mělo hlavní autobusové stanoviště místo přímo na náměstí v Letohradě. Tato situace byla nevyhovující a zatěžovala náměstí. Proto město realizovalo projekt Rekonstrukce přednádraží v Letohradě. Tedy autobusové nádraží se z náměstí přesunulo přímo před budovu zastávky železniční stanice v Letohradě. První autobus z tohoto nového stanoviště vyjel 12. srpna 2009. Tento projekt byl spolufinancován městem a z fondu Evropské unie. Konkrétně město zažádalo o dataci z Evropského fondu pro regionální rozvoj, z prioritní osy 1: Rozvoj dopravní infrastruktury, oblast podpory 1.2. Podpora projektů zlepšujících dopravní obslužnost území. Z tohoto Evropského fondu bylo na realizaci projektu vyčerpáno 22,78 mil. Kč. Město se na projektu finančně podílelo přibližně 3 mil. Kč. V rámci projektu, krom vybudování nového autobusového nádraží, dochází i k celkové přestavbě prostoru před nádražím, vznikla zde nová parkovací místa, nové chodníky a zeleň. K této investici se také přidal Pardubický kraj rekonstrukcí silnice III/3601, která protíná nové nádraží ve výši přibližně 10 mil. Kč. Velkou výhodou této stavby je v podstatě propojení autobusového nádraží s železničním, cestující tak mohou pohodlně přecházet z autobusu na vlak a naopak. Také se výrazně zlepšila situace na náměstí, kterému se ulevilo od autobusového nádraží a na náměstí je nyní pouze zastávka. Velkou výhodou je i fakt, že autobus má zastávku přímo u firmy O EZ, kam denně autobusem dojíždí mnoho zaměstnanců. Autobusové spoje mají velkou hustotu na všechny směry s výjimkou víkendů (nižší obslužnost).^{117 118 119}

Železniční stanice v Letohradě má velice výhodnou pozici. Jezdí zde vlaky třemi směry. První vede přes Žamberk do Hradce Králové. Další vede přes Lichkov až za hranice Polska. Na trati Letohrad – Lichkov proběhla elektrifikace a modernizace, a poprvé byl nově elektrifikovaný úsek uveden do provozu v listopadu 2008. Pro cestující to znamená, že tato trať je nyní bezpečnější a rychlejší. Zkrátila se tedy doba vlakových spojů a rychlost, kterou se nyní mohou vlaky po trati pohybovat až 90 km/h (předtím jezdily 60-70

¹¹⁷ Středa 12.8.2009 7,05 – čas příjezdu prvního autobusu na nové autobusové nádraží. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?navez=&idsn=161>>

¹¹⁸ Rekonstrukce přednádraží v Letohradě. *Regionální rada NUTS II Severovýchod* [online]. c 2007 - 2009 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.rada-severovychod.cz/realizovane-projekty/rekonstrukce-prednadrazi-v-letohrade>>

¹¹⁹ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

km/h a v Lichkově dokonce pouze 40km/h). Náklady na projekt činily téměř 2 mld. Kč a Evropská unie přispěla z Fondu soudržnosti v rámci prioritní osy 1 - Modernizace železniční sítě TEN-T a oblasti podpory 1.1 - Modernizace a rozvoj železničních tratí sítě TEN-T včetně železničních uzlů finanční částkou 1 187 773 089 Kč (projekt byl realizován státní organizací Správa železniční dopravy). Toto zrychlení trati je pozitivní především pro obyvatele Letohradu, kteří denně dojíždějí za prací směr Lichkov a využívají právě tento vlakový koridor. Zkrátí se jim čas strávený ve vlaku a zbude více času na volnočasové záležitosti, a tím dojde k částečnému zkvalitnění jejich života. Tato trať může pozitivně ovlivnit i nezaměstnané, kteří by si mohli s větší chutí hledat práci i mimo obec Letohrad (díky kratší časové vzdálenosti měst směrem na Lichkov).

Třetím směrem, kterým vede železniční trať z Letohradu, je Ústí nad Orlicí. Z tohoto města vede hlavní železniční koridor, který vede západním směrem přes Pardubice do Prahy a východním směrem do České Třebové, odkud vede koridor do Ostravy, a také přes Brno do Olomouce. Například vzdálenost 168 km z Letohradu do Prahy lze vlakem překonat za 2,5 hodiny (autem, pokud bude využita dálnice, za cca 2,25 hodiny). Hustota spojů do Prahy je přes den zhruba po hodině.^{120 121 122}

Díky tak dobré dostupnosti autobusové a vlakové dopravy Letohrad poskytuje svým obyvatelům snadnou dojížděku do zaměstnání mimo obec, především do blízkého okolí (Žamberka, Ústí nad Orlicí, Jablonného nad Orlicí apod.). I tato dobrá dostupnost může mít vliv na nízkou míru nezaměstnanosti v Letohradě.

5.7.3 Obyvatelé vyjíždějící do zaměstnání

Nyní bude porovnána vyjížděka do zaměstnání obyvatel na území Letohradu, Žamberku, který se nachází do 10 km od Letohradu a má přibližně stejný počet obyvatel a České republiky. Pro porovnatelnost budou celkové počty obyvatel převedeny na procenta

¹²⁰ Tisková konference Letohrad - Lichkov. *Správa železniční dopravní cesty* [online]. c 2009 - 2012 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/pro-media/tiskove-zpravy/tk-letohrad-lichkov.html>>

¹²¹ Elektrizace trati včetně PEÚ Letohrad - Lichkov st.hr., 1.stavba Letohrad (mimo) - Lichkov st.hr. *Operační program doprava* [online]. c 2009 - 2012 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://www.opd.cz/Modules/OpdProject/Pages/Project.aspx?id=35>>

¹²² Jízdní řády IDOS. *iDnes.cz*. [online]. c 2013 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <<http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni/>>

(tabulka i s celkovými počty viz příloha č. 4). Jako základ, tedy 100 % bude bráno ekonomicky aktivní obyvatelstvo jednotlivých územních celků.

Tabulka 15: Vyjíždějící do zaměstnání na území Letohradu, Žamberku a České republiky v roce 2011

		Letohrad	Žamberk	Česká republika
		Podíl z celkového počtu EA v %	Podíl z celkového počtu EA v %	Podíl z celkového počtu EA v %
Počet EA obyvatel celkem		100	100	100
Vyjíždějící do zaměstnání		37,1	37,9	40,6
v tom	v rámci obce	48,5	44,9	44,9
	do jiné obce okresu	36,9	33,8	30
	do jiného okresu kraje	3,5	1,9	12,3
	do jiného kraje	9,2	18,1	12,1
	do zahraničí	1,8	1,2	1,8

Zdroj: SLDB 2011, vlastní zpracování

Z tabulky je vidět, že v Letohradě i v Žamberku je téměř totožné procento obyvatel vyjíždějících do zaměstnání. Obě obce jsou pak v porovnání s průměrem České republiky podprůměrné (průměr České republiky o cca 3 % více vyjíždějících do zaměstnání). To, kam lidé na sledovaných územích dojíždějí se pak různí více. V rámci obce vyjíždí do zaměstnání za průměr České republiky a obec Žamberk totožně procento lidí, avšak v Letohradě je dojíždějících obyvatel v rámci obce o téměř 4 % více, což je pro obyvatelé obce jistě pozitivní zjištění. Do jiné obce okresu vyjíždí v Letohradě i v Žamberku nadprůměrné množství obyvatel oproti průměru za Českou republiku. Data vztahující se k vyjíždění obyvatel do zaměstnání do jiného okresu se velmi liší. V Letohradě je takovýchto lidí 3,5 krát méně než jaký je průměr za Českou republiku, v Žamberku dokonce 6,5 krát méně. Vyjíždějících obyvatel za prací do jiného kraje je pak v Letohradě oproti Žamberku polovina a oproti průměru České republiky je v Letohradě vyjíždějících do jiného kraje jen o 3 % méně. Procenta vyjíždějících do zaměstnání se na všech sledovaných územích příliš neliší.

V Letohradě nejvíce obyvatel vyjíždí do zaměstnání v rámci obce (téměř polovina z celkového počtu obyvatel vyjíždějících do zaměstnání), poté do jiné obce okresu (téměř 36,9 %). Lidé, kteří vyjíždějí do zaměstnání za hranice své obce je v Letohradě o 3,6 %

méně než v Žamberku, a dokonce o 4,7 % méně než je průměr v České republice. Lze tedy říci, že obyvatelé Letohradu snáze najdou práci ve své obci než obyvatelé v Žamberku a snáze než průměrně obyvatelé obcí v celé České republice.

5.8 Životní prostředí

Jedním z nejdůležitějších článků při rozvoji města je životní prostředí. Ke zhodnocení životního prostředí tato práce dala prostor pro vyjádření 2. místostarostovi obce Letohrad.

5.8.1 Stanovisko místostarosty obce

Z konzultace s místostarostou obce vyplynulo, že město se v současné době nepotýká s žádnými závažnými ohroženími životního prostředí. Pouze se jako každá obec potýká s výpary z provozu na místních komunikacích. Naopak místostarosta vyzdvihl snahu města o šetrnost k životnímu prostředí. Jedním z důkazů o tom je i fakt, který již v práci byl zaznamenán, a to, že se město zasloužilo již o zateplení základních škol, a dále má za cíl zateplit i budovy mateřských škol.

Místostarosta také kvitoval akci „Sázení stromů prvňáčku“, která se od roku 2003 koná každý rok a spočívá v tom, že každý žák první třídy má možnost (za doprovodu rodičů či blízkých) zasadit si strom ve městě v místech k tomu určených. Každoročně jsou tak prvňáčky zasazeny desítky stromů. Tato akce je konaná ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody. Kromě nových stromů má projekt přinést i výchovu žáků k pozitivnímu vztahu k přírodě a životnímu prostředí.

Město podporuje místní svaz rybářů. Místí rybáři dostávají každoročně od města dotaci na odchov vzácné ryby Mníka jednovousého. V roce 2013 dostali od města 30 000 Kč.¹²³

¹²³ 2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

Místostarosta se v souvislosti s šetrností města k životnímu prostředí, zmínil o kanalizaci, kterou má město naplánované vybudovat. Konkrétně se jedná o výstavbu kanalizace v části města Kunčice. Plánovaný začátek výstavby je stanoven na duben roku 2013 a má trvat jeden rok. V této části obce dosud kanalizace chybí, čili tato výstavba bude mít značný vliv na rozvoj obce v oblasti životního prostředí.^{124 125}

Místostarosta také chválil nakládání města s odpady, o kterém bude více specifikováno v následující kapitole.

Ohrožení životního prostředí v Letohradě by mohlo přijít ze strany globálního oteplování, znečištěním řeky, která ve městě protéká a to vlivem vnějších i vnitřních faktorů apod.

5.8.2 Nakládání s odpady

Město nabízí tyto služby v souvislosti s nakládáním s odpady:

Bioodpad

Město zapůjčuje svým občanům na základě smlouvy o výpůjčce nádoby na bioodpad. Město má od roku 2007 k dispozici okolo 1500 těchto nádob (objem 240 litrů). Pořízení nádob bylo podpořeno fondem Evropské unie v rámci Operačního programu Životní prostředí. Nádoby jsou zapůjčovány výhradně občanům (o zapůjčení firmám se zatím neuvažuje). Od roku 2008 navíc město zapůjčuje zahradní drtiče. Do těchto nádob občané ukládají pouze rozložitelný bioodpad, zejména listí, plevy, trávu, odpady z ovoce a zeleniny, drcenou nebo naštěpkovanou dřevní hmotu apod. Odpad musí být ukládán do nádob bez obalů. Svoz těchto odpadů probíhá od března do listopadu 1 krát za 14 dní. Tento odpad pak putuje na kompost, který se nachází také ve městě. Zde se pak z odpadu může stát produkt, který je dále využíván v zemědělství (hlína, hnojivo).

¹²⁴ Tamtéž

¹²⁵ Kanalizace Kunčice. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://www.letohrad.eu/?nadpis=Kanalezacc_Kun%E8ecc&ids=3505>

Svoz dům od domu

Pro svozovou společnost odpadů se mnohem jednodušeji manipuluje a balíky a pytli než se směsí z nádob na třídění odpadů. Proto byl zaveden způsob svážení odpadů právě v pytlích a balících. Proces svozu dům od domu je takový, že každý občan města může plast dávat do pytlů o objemu 110 l (pytel si musí opatřit každý sám), dále nápojové kartony občané třídí do oranžových pytlů o objemu 80 l, které obdrží na určených místech zdarma. Pytle pak musí být řádně uzavřeny. Papír musí být v papírových krabicích a nárok na zpeněžení je pro objem papíru od 10 kg. Dále občan obdrží na Městském úřadě Letohrad samolepky s čárovým kódem, kterými pak pytle (110 či 80 l) a krabice (1 nálepka na 10 kg) označí. Za každý čárový kód pak občan obdrží 5 Kč, které mu v dalším roce budou odečteny od poplatků spojených s odpady. Svoz probíhá každý týden.

Další sběr

Dále je ve městě umístěno spoustu kontejnerů pro třídění odpadu, také zde existuje sběrný dvůr, kam mohou občané odvést papír, plasty, sklo, nápojové kartony, kovy, vyřazená elektrozařízení pocházející z domácností, pneumatiky (za úplaty dle ceníku) apod. Sběrný dvůr má otevřeno každý všední den a některé dny i o víkendu.

V lednu 2012 byl také zahájen sběr věcí pro humanitní účely (textil a jiné věci), v tomto roce byl svoz prováděn systémem sběr dům od domu. Od ledna 2013 je tento sběr organizován pouze prostřednictvím sběrných dvorů.

Město má opravdu promyšlený systém třídění odpadů a občany, kteří se o třídění zaslouhují, město peněžitě odměňuje, což přináší občanům i finanční motivaci, proč odpad třídít. Letohrad se účastní soutěže obcí Pardubického kraje nad 5 000 obyvatel (v kraji 17 takových obcí) ve třídění odpadů. Město se během pěti let (2008 - 2012) umístilo 2 krát na 1. místě (naposledy v roce 2012). To značí, že občané města vynikají v třídění odpadů a starají se o životní prostředí a rozvoj města kupředu.¹²⁶

¹²⁶ Nakládání s odpady. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012 [cit. 2013-03-08]. Dostupné z: <http://www.letohrad.eu/?nadpis=Vc%F8cjne_zakazky&ids=1345>

5.9 Další vybavenost města a možnost aktivit v něm

Tato kapitola poskytne základní informace z oblasti zdravotnictví, kultury a cestovního ruchu a ubytování. Také zde bude analyzováno sportovní a volnočasové využití v obci.

5.9.1 Zdravotnictví

V Letohradě mají občané pět ordinací praktického lékaře pro dorost a dospělé a dvě ordinace praktického lékaře pro děti a dorost. Dále se zde nachází pět stomatologických ordinací. Gynekologické ordinace jsou zde dvě. Dále Letohrad poskytuje i jednu ordinaci rehabilitace. Jsou zde i ambulance, které ordinují pouze jeden den v týdnu na pár hodin. Je to ambulance kožní, interní a neurologická a rehabilitační a psychiatrická. Obec je vybavena dvěma lékárnami. Nejbližší nemocnice je v 12 km vzdáleném Ústí nad Orlicí.¹²⁷

S ohledem na velikost města a dostupnost nemocnice v blízkém okolí jsou ve městě zdravotní služby dostačující. Město přispívá Orlicko – ústecké nemocnici když pořádá různé sbírky (naposledy sbírka na laparoskopickou věž). Krom blízkosti této nemocnice je navíc v Žamberku (7 km od Letohradu) pobočka Pardubické záchranné služby – Zdravotní záchranná služba Žamberk (zde se nachází i plicní sanatorium).¹²⁸

5.9.2 Kultura a cestovní ruch

Město má bohatou historii a s účinností od 1. listopadu 1990 byla v Letohradě vyhlášena městská památková zóna v centru obce s dominantou letohradského zámku a zámeckého parku. Tyto dvě chlouby města má možnost navštívit široká veřejnost. Historii města si občané také mohou připomenout v místním Muzeu řemesel Letohrad. V roce 2012 byla otevřena zrekonstruovaná tvrz (v 16. století renesanční zámek), a tím vznikl nový turistický cíl ve východních Čechách. Návštěvníci se zde mohou těšit na několik prohlídkových tras a je zde k vidění například originální gotické a renesanční sklepení, sbírka dobových zbraní apod. Celý tento komplex nese název Tvrz Orlice a jeho součástí je i hotel (viz kapitola níže). Ve městě je také pro obyvatele Letohradu i okolí zřízena

¹²⁷ Zdravotnictví. *Informační centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/zdravotnictvi/>>

¹²⁸ 2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

knihovna, která funguje již od roku 1899. Pro kulturní vyžití nabízí Letohrad i Dům kultury, kde se nachází kinosál, taneční klub, taneční sál pro pořádání plesů a restaurace. Občané města požadují, aby toto zařízení bylo v budoucím období zrekonstruováno, jelikož je budova nyní v nevyhovujícím stavu. K tradičně konaným akcím města patří Mezinárodní hudební festival, Kopečková pouť, prázdninová akce pro děti Letohrádky (konaná ve spolupráci s partnerským městem v Polsku-Bardo) a další. S cestovním ruchem jistě úzce souvisejí i dvě následující kapitoly^{129 130 131 132}

5.9.3 Ubytování

Letohrad skýtá kolem patnácti možností ubytování v tomto městě. Do roku 2012 kapacita ubytovacích míst byla velice nedostačující a ubytování například plného autobusu turistů zde nebylo možné. Do tohoto roku byly největšími ubytovacími zařízeními, (pro širokou veřejnost) co do počtu lůžek, Hotel na Zámku (16 lůžek + 16 přistýlek), Penzion Forche (30 lůžek), Chata v lomu (27 lůžek) a Penzion Jitřenka (18 lůžek). Ostatní veřejná ubytování poskytují každá maximálně do 8 lůžek. Také je zde Dětský tábor Ráj (280 lůžek), který slouží však především pro ubytování dětských táborů a nemá vyhovující zázemí pro každého. Také Domov mládeže při Střední průmyslové škole se řadí do ubytovacích kapacit Letohradu (139 lůžek). Jeho kapacita slouží především pro studenty Střední průmyslové školy v Letohradě, avšak lze tu sehnat i ubytování pro veřejnost, zejména v letních měsících, kapacita pro veřejnost je dle aktuální nabídky. V roce 2012 byla tedy tato nedostatečná kapacita ubytovacích míst napravena. Od 28.7. 2012 v Letohradě funguje 4hvězdkový hotel Tvrz Orlice, který má kapacitu 56 ubytovacích lůžek + 19 přistýlek. Nutno však podotknout, že takto velký komplex „na malém městě“ s sebou přináší i rizika a musí se počítat i s tím, že o tak velkou ubytovací kapacitu (či o

¹²⁹ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

¹³⁰ Domů. *Tvrz Orlice* [online]. c 2010 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.tvrzorlice.cz/>>

¹³¹ O knihovně. *Kulturní centrum Letohrad – knihovna* [online]. c 2009 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.knihovna.letohrad.eu/index.php?kat=o-knihovne>>

¹³² Sloupek starosty. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nazev=&idsn=401>>

celý komplex Tvrz Orlice – vit kapitola výše) nebude zájem, čímž by se majitel tvrze mohl lehce dostat do finančních potíží.^{133 134 135}

5.9.4 Sport a volný čas

Ve sportu Letohrad skýtá spoustu možností. Nacházejí se tu dvě tělocvičny s posilovnou. Je zde zřízeno i fitness centrum (spinning, aerobic, apod.). Dále je zde nově zrekonstruovaný tenisový areál. V letních měsících nabízí město i provoz koupaliště. Toto koupaliště je v nevyhovujícím stavu a občané Letohradu požadují jeho rekonstrukci. Město s rozsáhlou rekonstrukcí do budoucna počítá. Dále jsou v Letohradě, díky velké fotbalové přízni letohradských obyvatel, zřízena dvě fotbalová hřiště. V zimních měsících je v provozu i malá sjezdovka v části Letohradu nazvané Kunčice. Je zde zřízen i jezdecký klub, florbalový a hokejbalový klub, také klub biatlonu, fotbalový klub a v neposlední řadě i klub společenského a sportovního tance a další. Letohrad má tedy bohatou spolkovou základnu, což svědčí o pospolitosti místních občanů (ta může vést k rozvoji města, jelikož rozvoj je vykonáván v první řadě lidmi). Výčet zájmových skupit viz příloha č. 5.^{136 137 138}

Na celém území České republiky je vidět v posledních letech výstavba cyklostezek. Jsou lidmi oblíbené a žádané. I Letohrad „propadl“ tomuto trendu a z města vedou cyklostezky dvěma směry. Z jednoho konce města vede cyklostezka vhodná i pro in-line (kolečkové bruslaře) do Ústí nad Orlicí (úsek 15 km). Z Ústí nad Orlicí se pak cyklostezka větví dvěma směry – do České Třebové (úsek 10 km) a do Chocně (úsek 15 km). Z druhého konce města Letohrad se vine nejnovější část tohoto komplexu cyklostezek do města Žamberk (úsek 5 km), její otevření proběhlo 26. 5. 2010. Na síti cyklostezek převažuje nová konstrukce šíře 2,5 – 3 metry. Stezky se vinou převážně klidným údolím v přírodě a mimo sportu můžou poskytnout i relaxaci. Cyklostezky využívají obyvatelé

¹³³ Ubytování. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/ubytovani>>

¹³⁴ Ubytování pro veřejnost. *PRŮMYSLOVÁ STŘEDNÍ ŠKOLA LETOHRAD* [online]. c 2009 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.pssletohrad.cz/ubytovani-pro-verejnost.html>>

¹³⁵ Domů. *Tvrz Orlice* [online]. c 2010 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.tvrzorlice.cz/>>

¹³⁶ Sport a relaxace. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/relaxace>>

¹³⁷ Sloupek starosty. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nazev=&idsn=401>>

¹³⁸ Zájmové organizace. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.info.letohrad.eu/zajmove-organizace/>>

Letohradu velice často k trávení volného času, ale také zdatnější občané při dojížděce do zaměstnání. Využíváním cyklostezek se zvýšila bezpečnost cyklistů.^{139 140}

Slabou stránkou cyklostezek je, že nejsou navzájem propojeny po městě. Cyklistů je díky cyklostezkám stále více, a tak přibývá těch, kteří na kole křižují centrem města z jedné cyklostezky (směr na Ústí nad Orlicí) na druhou (směr na Žamberk). Vznikají zde tak nebezpečné situace a ohrožení cyklistů na místních hlavních dopravních tazích. Nebezpečné se stávají i úseky mezi místem bydliště občana Letohradu a začátkem cyklostezky. Proto je zde jednoznačný požadavek občanů nejen na provázanost cyklostezek mezi sebou, ale i na výstavbu stezek určených právě pro cyklisty (bruslaře), které by především odkláněly provoz kol a bruslařů z hlavních komunikací. Debaty na toto téma jsou v městském zastupitelstvu teprve v počátcích.^{141 142}

5.10 SWOT analýza

Slovo SWOT je složeno z počátečních písmen čtyřech anglických slov S = Streight (Silné stránky), W = Weaknesses (Slabé stránky), O = Opportunities (Příležitosti) a T = Threats (Ohrožení). Tato SWOT analýza vyplývá z předchozí analýzy města Letohrad v sociálně - ekonomických oblastech. Silné a slabé stránky vyplývají z vnitřní analýzy města a příležitosti a ohrožení z vnější analýzy.

	Silné stránky	Slabé stránky
Struktura obyvatel	Vyrovnané přírůstky narozených dětí (neklesá) za analyzované roky 2001 – 2011	Vysoký počet obyvatel ve věku 70 a více let oproti průměru za Českou republiku
		Rychlé tempo přibývání obyvatel III. biologické generace
		Ubývající počet obyvatel I. biologické generace
		Přibývající počet nepracujících důchodců

¹³⁹ Cyklostezka údolími řek. *Region Orlicko - Třebovsko* [online]. c 2001 - 2009 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.orlicko-trebovsko.cz/cycle-&-in-line/>>

¹⁴⁰ Cyklostezka Letohrad - Žamberk slavnostně otevřena. *Orlický.net* [online]. c 2006 - 2013 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.orlicko-trebovsko.cz/cycle-&-in-line/>>

¹⁴¹ Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012 [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>

¹⁴² 2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

Rozpočet	Dobrá schopnost města využít dotaci (především z EU, SR)	
	Výstavba nové silnice II/360 Šedivská (v minulosti velice nebezpečná)	
	Výstavba nové radnice (pro usnadnění a zkvalitnění výkonu místní správy a samosprávy)	
	Přebytkový rozpočet v posledních dvou zúčtovacích obdobích	
Ekonomická aktivita a nezaměstnanost	Přibývající počet pracujících důchodců	Přibývající počet nezaměstnaných obyvatel
	Velmi nízká míra nezaměstnanosti	Přibývající počet seniorů
	Zaměstnavatel evropského formátu (přes 1500 zaměstnanců, zaměstnává cca 20 % EA obyvatel)	
Vybavenost města sociálními službami	Splnění většiny stanovených cílů z Komunitního plánu sociálních služeb pro město Letohrad a okolí na rok 2008 - 2013	Absence domova důchodců
	Dvě sociální zařízení se službou pomoc seniorům v domácnosti	Nedostatečná kapacita míst v Domově s pečovatelskou službou
		Oproti průměru v České republice podprůměrné množství obyvatel s dosaženým vysokoškolským vzděláním
Vzdělanost a vzdělávání	Dostatečná kapacita míst na základních školách	Nedostatečná kapacita míst v mateřských školách
	Možnost žáků studovat na třech místních středních školách	
	Posílení efektivnosti výkonu Městského úřadu Letohrad prostřednictvím dotovaného programu „Efektivní vzdělávání v Městě Letohrad“	
Analýza domácností a současný rozvoj bydlení	Více hospodařících domácností tvořených jednou úplnou rodinou než je průměrně v České republice	Strmější růst rozvodovosti v obci oproti průměru za Českou republiku (z roku 2001 na rok 2011)
	Hojná výstavba nových bytů (Letohrad 5. pořadí v počtu dostavěných bytů od roku 2002 do 2011 ze všech měst v okrese Ústí nad Orlicí)	Obec v současné době může nabídnout jen malý počet parcel (nyní pouze na 3 RD) k výstavbě nových bytů, o které je v Letohradě stále zájem
Doprava	Propojení autobusového a vlakového nádraží	Nevyhovující stav některých komunikací (např. II/310 v ulici Komenského)
	Výborná autobusová a vlaková dostupnost (po okolí i do vzdálenějších velkých měst)	
	Méně obyvatel pracujících mimo obec ve srovnání s průměrem České republiky a s městem Žamberk	
Životní prostředí	1. místo obce v soutěži o tříděné odpady obcí v rámci Pardubického kraje (2008, 2012)	
	Akce „Sázení stromů prvňáčků“	

Další vybavenost a možnosti aktivit	Zdravotnictví: Blízkost Orlicko-ústecké nemocnice	Nevyhovující stav Domu kultury
	Bohatá tradice spolků – občanská pospolitost	Absence cyklostezek uvnitř města
	Bohatá kultura a historie města	Špatný stav místního koupaliště
	Cyklostezky na dvou okrajích města, napojené na dlouhou síť cyklostezek	
	Dostatečná kapacita ubytovacích míst	

	Příležitosti	Ohrožení
Struktura obyvatel	Regionální rozvoj prostřednictvím lidského faktoru	Stárnutí populace obyvatel na území České republiky
Rozpočet	Poskytování dotací z EU, SR	Nedodržování smluv o poskytnutí dotace (možnost neproplacení velkých investic)
Ekonomická aktivita a nezaměstnanost	Silná pozice společnosti Siemens na trhu	Úpadek společnosti Siemens
		Rostoucí nezaměstnanost jako důsledek ekonomické krize
Vybavenost města sociálními službami	Rostoucí zájem o sociální služby podporující péči v domácím prostředí	Přibývající počet seniorů jako obecný trend stárnoucí populace
Analýza domácností a současný rozvoj bydlení	Zájem o atraktivní lokalitu k bydlení, vysokou životní úroveň	Rostoucí tempo rozvodovosti jako obecný trend
		Státní pozemkový úřad (možnost nepřevedení pozemků na město)
Doprava	Elektrizace trati Letohrad – Lichkov (snížení času dojezdové vzdálenosti)	Nekvalitní materiály na výstavbu silnic spolu s působením mrazu (trhliny-možnost urvání kola)
	Hlavní vlakový koridor protínající Ústí nad Orlicí	
Životní prostředí		Globální oteplování
		Znečištění řeky protékající obcí vnějšími faktory
Další vybavenost a možnosti aktivit	Zájem turistů o ubytování	
	Atraktivita Letohradu pro turisty	
	Zvyšující se zájem lidí o výstavbu cyklostezek	

5.10.1 Výsledky SWOT analýzy

Výsledkem SWOT analýzy je SWOT matice. Ta propojuje silné stránky a příležitosti (SO). Zde se doporučuje „využít silné stránky ve prospěch příležitostí“. Dále se propojují slabé stránky a příležitosti (WO), kde se mají „překonat slabé stránky využitím příležitostí“. Dále se propojují silné stránky a ohrožení (ST). Doporučuje se „využít silné stránky k odvrácení hrozeb“. A jako poslední se propojují slabé stránky a ohrožení (WT), kde se doporučuje „minimalizovat slabé stránky a vyhnout se ohrožení“.

	Silné stránky	Slabé stránky
Příležitosti	(SO)	(WO)
	Mladá generace může být v budoucnu iniciátorem rozvoje regionu, potažmo obce	Starší občané by se mohli podílet na rozvoji obce
	Využívání dotací k dalšímu rozvoji města	Využití silné pozice firmy Siemens ke snížení přibývajících počtu nezaměstnaných obyvatel
	Využití silné pozice společnosti Siemens k rozvoji firmy a k nabídce dalších pracovních míst	Využití dotací ze z EU a SR k výstavbě nových kapacit v oblasti sociálních služeb
	Rozšiřování nabídky sociálních služeb podporující domácí práci ve dvou ze sociálních zařízení v Letohradě	Nezaměstnaní si mohou díky dobré dopravní dostupnosti hledat zaměstnání i mimo obec
	Výstavba nových bytů dává příležitost bydlení v atraktivní lokalitě, tj ve městě Letohrad	Využití dotací z EU či SR pro rekonstrukci Domu kultury, propojení cyklostezek po městě či k rekonstrukci koupaliště
	Propojení autobusové a vlakové dopravy dává možnost snadněji využívat elektrizovanou trať Letohrad – Lichkov i vlakový koridor protínající Ústí nad Orlicí	
	Využívání dostatečné ubytovací kapacity turisty	
	Využívání sítě cyklostezek díky zájmu o ni	
	Starší občané by se mohli podílet na rozvoji obce	
	Využití silné pozice firmy Siemens ke snížení přibývajících počtu nezaměstnaných obyvatel	
	Využití dotací ze z EU a SR k výstavbě nových kapacit v oblasti sociálních služeb	
Ohrožení	(ST)	(WT)
	Rostoucí nezaměstnanost odvrátit pomocí zaměstnavatele evropského formátu	Minimalizovat nevyhovující stav komunikací a vyhnout se výstavbě silnic z nekvalitních materiálů
	Postarat se o přibývajících počet seniorů (jako obecný trend) prostřednictvím dvou sociálních zařízení	
	Využití dobré vlakové a autobusové dopravy k zabránění jízdě po silnici plné trhlin (hrozí urvání kola)	

6 Závěr

Regionální rozvoj, tj. růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, vede ke zvyšování životní úrovně a kvality života obyvatel. Rozvoj území se v současné době začíná více decentralizovat a jsou to obce, jakožto základní článek územní samosprávy, které získávají stále výraznější postavení ve veřejné správě. Obce tedy především sami rozhodují o svém rozvoji. Nástrojem rozvoje je obecní rozpočet, sloužící k prosazení lokálních zájmů. Finance na rozvoj obec může získat především buď ze svých zdrojů, ze zdrojů kraje, státu či Evropské unie.

Pro tuto práci byla vybrána obec Letohrad, u které byla provedena charakteristika a analýza v sociálně – ekonomických oblastech, v oblastech nejdůležitějších pro rozvoj obce, potažmo každého území. Letohrad čítá kolem 6 300 obyvatel, je zasazen do podhůří Orlických hor. Pyšní se bohatou historií s dominantou raně barokního zámku.

Z analýzy města Letohrad vyplývá, že jeho populace stárne. Slabou stránkou tak v Letohradě je chybějící domov důchodců. Ubytování pro seniory zabezpečuje pouze Domov s pečovatelskou službou Letohrad, jeho kapacita je však nedostatečná. Toto zařízení by se mělo snažit i nadále rozšiřovat služby prostřednictvím domácí péče (ty již v současnosti provádí), o kterou je v současnosti obecně zvyšující se zájem. Doporučení pro obec spočívá v tom, že by se díky své dobré schopnosti využívat dotací (u EU či SR) mohla zasloužit o výstavbu domova důchodců.

Rozpočet v Letohradě za poslední dva roky má přebytkové saldo, což je jistě pozitivní vývoj města. V rozpočtu se také zrcadlí schopnost vedení města vyjednat dotace. Posledním velkým realizovaným projektem především z dotací EU, byla výstavba nového Městského úřadu Letohrad. Touto výstavbou se usnadnil, zkvalitnil a zefektivnil výkon místní správy a samosprávy. Také výstavba nového autobusového nádraží, kterou bylo propojeno autobusové a vlakové nádraží, čímž došlo k vymístění bývalého stanoviště autobusů z náměstí, proběhla především za finanční podpory EU. Tímto a také elektrifikací železniční tratě Letohrad – Lichkov došlo v posledních letech k ještě lepší vlakové a autobusové dostupnosti města. Díky tomu se nezaměstnaným obyvatelům Letohradu nabízí možnost, hledat si práci i za „hranicemi“ města. Co se týče silniční dopravy, ve městě je mnoho silnic zasluhující si opravu. Doporučením pro obec je, aby si ohlíželo materiál,

ze kterého jsou nově vznikající komunikace na tomto území vyráběny. Kvalitní materiály budou mít větší odolnost před počasím, díky kterému na silnicích vznikají trhliny a díry. Ohrožení, které lidem při jízdě autem na „děravých“ silnicích vzniká, by mohli odvrátit využitím zdejší výborné vlakové a autobusové dostupnosti.

Nezaměstnanost v Letohradě je velice nízká. Od roku 2008 do roku 2011 byla nejnižší oproti pěti územím, s kterými byla porovnávána (dvě přilehlá města, kraj a okres Letohradu). V souvislosti s tím bylo zjištěno, že za touto silnou stránku se skrývá firma OEZ sídlící v Letohradě, která zaměstnává přes 1 500 obyvatel a dává práci přibližně 20 % obyvatel z ekonomicky aktivních obyvatel Letohradu. Tato firma se neustále rozvíjí, a tak by se mohla zasloužit i o další zaměstnanost obyvatel Letohradu. Ve vzdělanostní struktuře obyvatel je sice oproti průměru České republiky méně vysokoškoláků, ale více středoškoláků a učňů. Tato struktura je však v zasazení do prostoru Letohradu vhodná, jelikož například ve firmě OEZ není potřeba mnoho zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním, ale jsou zde potřeba především dělníci, kterým stačí vyučení či středoškolské vzdělání.

Co se školství týče, Letohrad se potýká s nedostatečnou kapacitou mateřských škol, především do budoucna, jelikož porodnost v Letohradě v poslední době vzrostla. Město však již plánuje, jak kapacitu rozšířit. Na městském úřadě probíhá projekt „Efektivní vzdělávání v Městě Letohrad“, což vede k rozvoji města prostřednictvím posílení institucionální kapacity a efektivnosti výkonu Městského úřadu Letohrad. To by se mělo odrazit ve zkvalitnění služeb pro občany města.

Ve městě byl také zjištěn nárůst rozvedených obyvatel, od roku 2001 do roku 2011 na 150 %. ¹⁴³ Tento jev může mít za následek negativní sociální i ekonomický dopad pro rozvedené obyvatele, zejména pak pro matky, které zůstanou sami s dětmi, který se může projevit především ve snížení životní úrovně těchto rizikových skupin obyvatel. Se životní úrovní souvisí i bydlení obyvatel. Za 10 let (od roku 2002) bylo v Letohradě dostavěno 229 nových bytů. V porovnání s výstavbou v ostatních obcích okresu Ústí nad Orlicí, do kterého město Letohrad spadá, se jedná o hojnou výstavbu. Z celkových 115 obcí tohoto okresu se Letohrad umístil na 5. místě v celkovém počtu dostavěných bytů od roku 2002

¹⁴³ Rok 2001 je 100 %, tj. celkem 371 rozvedených obyvatel, rok 2011 celkem 558 rozvedených obyvatel, tedy $558 \div 371 = 150 \%$

do roku 2011. Obyvatelé Letohradu i okolí mají stále zájem o výstavbu nových bytů na území města. Soukromníci i město s další výstavbou v budoucnu počítají. Život ve městě a jeho atraktivita je také spojena s ekologickým nakládáním s odpady, což souvisí i s trvale udržitelným rozvojem, což je požadavkem každého rozvoje, aby byl trvale udržitelný.

Letohrad poskytuje dostatečné zdravotní služby a od roku 2012 také dostatečné ubytovací kapacity v místních hotelech, díky novodobé výstavbě 4hvězdičkového hotelu s kapacitou cca 60 míst. Letohrad je městem s tradicí místních spolků a mnoha místy pro sport a trávení volného času. Nedostatkem však je nevyhovující stav koupaliště a domu kultury a nepropojenost cyklostezek po městě. Město by mělo využít dotací z Evropských fondů, na projekty, které by tuto situaci řešily, a tak by se město mohlo dále rozvíjet a být ještě atraktivnějším místem pro jeho obyvatele i okolí.

Z analýzy vyplývá, že město se rozvíjí směrem kupředu. Letohrad je městem atraktivním nejen pro své občany. Město je unikátní pro svoji nízkou nezaměstnanost, početnou výstavbu nových bytů, spolkovou činnost a ve snaze orgánů města neustále vycházet vstříc svým občanům. Díky dobré schopnosti vedení města využívat dotace (především z EU) je doporučením zasadit se o to, aby ve městě rostly další projekty ku prospěchu dalšího rozvoje města. Například vybudování domova důchodců, propojení cyklostezek po městě, čímž by se zvýšila bezpečnost cyklistů, zrekonstruovat nevyhovující koupaliště, které by mohlo být zdrojem zájmu nejen místních, ale i lidí z okolí. Také rekonstrukce kulturního domu by byla ve městě vhodnou příležitostí, jak dál sdružovat a sbližovat lidi v obci a okolí, jelikož o sdružování a spolčování ve městě je očividný zájem (vysoké množství spolků).

Tento dokument a jeho doporučení, která z něho vyplývají, jsou určena jako podklad pro zastupitelstvo města Letohrad, aby se zde mohli inspirovat a provádět další rozvoj města. Pokud by tato doporučení byla naplněna a ze strany největšího zaměstnavatele by nehrozil negativní vývoj, město by pak mohla čekat perspektivní budoucnost.

7 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

AUTORSKÝ KOLEKTIV. *Město Kyšperk/Letohrad 1308-2008*. Ústí nad Orlicí: Grantis, 2008. 296 s.

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie*. 1 vydání. Plzeň: Aleš Čeněk. 2010. 292 s.

HUDEČKOVÁ, Helena, LOŠŤÁK, Michal, ŠEVČÍKOVÁ, Adéla. *Regionalistka, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. 1 vydání. Praha: Reprografické studio PEF ČZU v Praze, 2005. 185 s.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 1 vydání. Praha: Grada Publishing, 2010. 332 s.

KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. Praha: Karolinum. 2001. 52 s.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Demografie (nejen) pro demografy*. 1. vydání. Praha: Sociologické nakladatelství a sociologický ústav AV ČR, 1993. 125 s.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s.

KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2005. 122 s.

MATES, Pavel, WOKOUN, René. *Malá encyklopedie regionalistiky a veřejné správy*. 1. vydání. Praha: Prospektum, 2001. 196 s.

PAVEL Jan, CÍSAŘOVÁ Eliška. *Průvodce komunálními rozpočty*, Praha: Transparence international, 2008. 94 s.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3. vydání. Praha: ASPI, 2008. 712 s.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření obcí a rozpočet*. 1. vydání. Praha: CODEX Bohemia, 1997. 296 s.

ŽEHROVÁ, Jana, PFEIFEROVÁ, Daniela. *Finance municipalit*. 2. vydání. Praha: ČZU, PEF, 2012. 166 s.

Internetové zdroje

Cíl a způsob poskytování sociálních služeb. *DPS Letohrad* [online]. c 2009. Dostupné z: <<http://www.dpsletohrad.eu/poskytovanisocialnichsluzeb%20.pdf>>

Cyklostezka Letohrad - Žamberk slavnostně otevřena. *Orlický.net* [online]. c 2006 - 2013. Dostupné z: <<http://www.orlicko-trebovsko.cz/cycle-&-in-line/>>

Cyklostezka údolími řek. *Region Orlicko - Třebovsko* [online]. c 2001 - 2009. Dostupné z: <<http://www.orlicko-trebovsko.cz/cycle-&-in-line/>>

Činnost. *DPS Letohrad* [online]. c 2009 [cit. 2013-03-25]. <Dostupné z: <http://www.dpsletohrad.eu/cinnost.htm>>

ČSÚ. *Český statistický úřad* [online]. c 2013. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/>>

Dietfurt s r. o. *KOMPASS* [online]. c 2013. Dostupné z: <<http://cz.kompass.com/live/cs/CZ005793/dietfurt-s-r-o.html#.US3yt2cXrRQ>>

Dokončené byty v obcích vybraného okresu. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. 2013. Dostupné z:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&cislotab=BYT7010PC_OB2.71&voa=talbulka&go_zobraz=1&verze=0>

Domů. *Tvrz Orlice* [online]. c 2010. Dostupné z: <<http://www.tvrzorlice.cz/>>

Elektrizace trati včetně PEÚ Letohrad - Lichkov st.hr., 1.stavba Letohrad (mimo) - Lichkov st.hr. *Operační program doprava* [online]. c 2009 - 2012. Dostupné z: <<http://www.opd.cz/Modules/OpdProject/Pages/Project.aspx?id=35>>

Historie města. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2011. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/historie-4>>

Historie. *OEZ* [online]. c 2013. Dostupné z: <<http://www.oez.cz/o-spolecnosti/historie>>

Hospodaření. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Hrsprda%F8cni&ids=53>>

Jízdní řády IDOS. *iDnes.cz* [online]. c 2013. Dostupné z:

<<http://jizdnirady.idnes.cz/vlakyautobusy/spojeni>>

Komunitní plán sociálních služeb pro město Letohrad a okolí 2008-2013 [online]. 2013

Dostupné z: <<http://www.kpletohrad.cz/img-data/ext-47.pdf>>

Letohrad má novou radnici. *Český rozhlas Pardubice* [online]. c 1997 - 2013. Dostupné z:

<http://www.rozhlas.cz/pardubice/zpravodajstvi/_zprava/778018>

Mapa města. *Město Letohrad* [online]. c 2008 - 2013. Dostupné z:

<<http://info.letohrad.eu/mapa-mesta>>

MĚSTO LETOHRAD: *Závěrečný účet města Letohrad za rok 2011* [online] c 2012.

Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4273.pdf>>

Město ve faktech. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012. Dostupné z:

<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Vc%F8cjne_zakazky&ids=964>

Městské organizace. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012. Dostupné z:

<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Vc%F8cjne_zakazky&ids=1001>

Metainformace k ukazateli. *Veřejná databáze ČSÚ* [online]. c 2013. Dostupné z:

<http://vdb.czso.cz/vdbvo/mi/mi_ukazatel.jsp?kodukaz=6245>

O knihovně. *Kulturní centrum Letohrad – knihovna* [online]. c 2009. Dostupné z:

<<http://www.knihovna.letohrad.eu/index.php?kat=o-knihovne>>

O společnosti. *OEZ* [online]. c 2013. Dostupné z: <<http://www.oez.cz/o-spolecnosti>>

O Ústavu územního rozvoje. *Ústav územního rozvoje* [online]. c 2001 - 2012. Dostupné z:

<<http://www.uur.cz/>>

Oblastní charita Ústí nad Orlicí. *Oblastní charita Ústí nad Orlicí* [online]. c 2013.

Dostupné z: <<http://uo.charita.cz/oblastni-charita-usti-nad-orlici/>>

Obrázky. *Google.cz* [online]. c 2013. Dostupné z: <<http://www.google.com/imghp?hl=cs>>

OEZ slavnostně otevřel novou halu. *OEZ* [online]. c 2013. Dostupné z:

<<http://www.oez.cz/aktuality/oez-slavnostne-otevrel-novou-halu>>

Orgány zastupitelstva obce a rady obce. *Epravo.cz* [online]. c 1999 - 2013. Dostupné z: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/organy-zastupitelstva-obce-a-rady-obce-63392.html>>

Projekt „Efektivní vzdělávání v Městě Letohrad“. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nadpis=Aktualn%EC...&ids=1766>>

Realizované projekty Evropské unie. *Pardubický kraj* [online]. c 2011. Dostupné z: <<http://www.pardubickykraj.cz/realizovane-projekty-eu/58261/realizace-uspor-energie-prumyslova-stredni-skola-letohrad>>

Rekonstrukce přednádraží v Letohradě. *Regionální rada NUTS II Severovýchod* [online]. c 2007 - 2009. Dostupné z: <<http://www.rada-severovychod.cz/realizovane-projekty/rekonstrukce-prednadrazi-v-letohrade>>

SLDB 2001. *Český statistický úřad* [online]. c 2005. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/index>>

SLDB 2011. *Český statistický úřad* [online]. c 2009 - 2011. Dostupné z: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=0&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>

Sloupek starosty. *Město Letohrad* [online]. c 2012. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/?nazev=&idsn=401>>

Sociální rozvoj. *Ústav územního rozvoje* [online]. c 2001-2012. Dostupné z: <<http://www.uur.cz/default.asp?ID=214>>

Sport a relaxace. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 – 2013. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/relaxace>>

Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. *Integrovaný portál MPSV* [online]. c 2002-2012. Dostupné z: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/>>

Strategický plán města Letohradu. *Město Letohrad* [online]. c 2012. Dostupné z: <<http://www.letohrad.eu/img-data/ext-4758.pdf>>

Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013. *MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ*. [online]. Dostupné z: <<http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>>

Středa 12.8.2009 7,05 – čas příjezdu prvního autobusu na nové autobusové nádraží. *Město Letohrad* [online]. c 2006 - 2012. Dostupné z:

<<http://www.letohrad.eu/?navez=&idsn=161>>

Tisková konference Letohrad - Lichkov. *Správa železniční dopravní cesty* [online]. c 2009 - 2012. Dostupné z: <<http://www.szdc.cz/pro-media/tiskove-zpravy/tk-letohrad-lichkov.html>>

Ubytování pro veřejnost. *PRŮMYSLOVÁ STŘEDNÍ ŠKOLA LETOHRAD* [online]. c 2009. Dostupné z: <<http://www.pssletohrad.cz/ubytovani-pro-verejnost.html>>

Ubytování. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/ubytovani>>

Ústecká textilka Perla zkrachovala. *IDnes.cz* [online]. c 1999 - 2013. Dostupné z: <http://ekonomika.idnes.cz/ustecka-textilka-perla-zkrachovala-d6a-ekoakcie.aspx?c=A090623_105148_ekoakcie_vem>

Vše o našem gymnáziu. *Letohradské soukromé gymnázium* [online]. c 2006. Dostupné z: <<http://www.lsg.cz/stranky/nezarazene-0/vse-o-nasem-gymnaziu-148/>>

Zájmové organizace. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013. Dostupné z: <<http://www.info.letohrad.eu/zajmove-organizace/>>

Zákon o místních poplatcích (Zákon č. 565/1990 Sb.) [online]. Dostupné z: <http://i.iinfo.cz/urs-att/p_565-90-108075210413437.htm>

Zákon o obcích. (Zákon č. 128/2000 Sb.) [online]. Dostupné z: <<http://www.sbirkazakonu.info/zakon-o-obcich-obecni-zrizeni/>>

Zákon o podpoře regionálního rozvoje (Zákon č. 248/2000 Sb.) [online]. Dostupné z: <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb00248&cd=76&typ=r>>

Zákon o životním prostředí (Zákon č. 17/1992 Sb.) [online]. Dostupné z: <http://www.eis.cz/dokumenty/44_5_0_12005-10-29_18-25-54.htm>

Zdravotnictví. *Informační centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/zdravotnictvi/>>

Ostatní zdroje

2. místostarosta obce Letohrad: Ústní konzultace. V Letohradě. 22. února 2013

Oblastní charita Ústí nad Orlicí, Propagační letáky, 2013

SKÁCELÍKOVÁ, Pavla. Základní škola Letohrad, *Komenského 269: Výroční zpráva školy za školní rok 2011 – 2012*. Letohrad, 2012.

STRAKOVÁ, Eva; Personální oddělení: OEZ Letohrad. V Letohradě. 26. únor 2013

Odbor výstavby a ŽP Letohrad, *Rejstřík staveb uvedených do užívání*. Letohrad, 2013

Finanční úřad Letohrad, *Vyhodnocení rozpočtu rok 2007 – 2011*. Letohrad, 2013

MORAVCOVÁ, Jana: Komunikace přes email. 22. února 2013

8 Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka 1: Počet obyvatel dle věku od roku 2001 do roku 2011	47
Tabulka 2: Vývoj počtu obyvatel dle věkových kategorií v roce 2011 za Letohrad a Českou republiku v procentech.....	51
Tabulka 3: Počet narozených a zemřelých obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011	53
Tabulka 4: Počet vystěhovalých a přistěhovalých obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011 ..	53
Tabulka 5: Celkový přírůstek obyvatel v letohradě od roku 2001 do roku 2011.....	54
Tabulka 6: Vývoj příjmů obce Letohrad v letech 2007-2011	56
Tabulka 7: Vývoj výdajů obce Letohrad v letech 2007-2011	60
Tabulka 8: Vývoj salda rozpočtu obce Letohrad v letech 2007-2011.....	63
Tabulka 9: Porovnání ekonomické aktivity v Letohradě v roce 2001 a 2011	65
Tabulka 10: Míra registrované nezaměstnanosti dle územních celků.....	67
Tabulka 11: Porovnání obyvatelstva dle nejvyššího ukončeného vzdělání na území Letohradu a celé České republiky v roce 2011	77
Tabulka 12: Hospodařící domácnosti, procentuální porovnání Letohradu a České republiky dle SLDB 2011	83
Tabulka 13: Obyvatelstvo Letohradu a České republiky dle rodinného stavu (v absolutních číslech a v procentech)	84
Tabulka 14: Počet dokončených bytů dle pořadí obcí okresu Ústí nad Orlicí	85
Tabulka 15: Vyjíždějící do zaměstnání na území Letohradu, Žamberku a České republiky v roce 2011.....	90

Grafy

Graf 1: Celkový počet obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011	48
Graf 2: Počet obyvatel dle věku od roku 2001 do roku 2011	49
Graf 3, Graf 4: Procentuální vyjádření stavu počtu obyvatel dle věkových generací v roce 2001 a 2011.....	50
Graf 5: Vývoj počtu obyvatel dle věkových kategorií v roce 2011 za Letohrad a Českou republiku v %	52
Graf 6: Celkový přírůstek obyvatel v Letohradě od roku 2001 do roku 2011.....	55
Graf 7: Vývoj celkových příjmů obce Letohrad v letech 2007-2011	57
Graf 8: Vývoj příjmů obce Letohrad dle druhů v letech 2007-2011	58
Graf 9: Vývoj výdajů obce Letohrad v letech 2007-2011	60
Graf 10: Vývoj salda rozpočtu obce Letohrad v letech 2007-2011	63
Graf 11: Míra registrované nezaměstnanosti dle územních celků	68
Graf 12: Obyvatelstvo Letohradu dle nejvyššího ukončeného vzdělání v roce 2011	77

9 Přílohy

Příloha č. 1: Zámek Letohrad	111
Příloha č. 2: Začlenění Letohradu do mapy České republiky	112
Příloha č. 3: Vývoj počtu obyvatel dle věkových kategorií v roce 2011 za Letohrad a Českou republiku v absolutních číslech a v procentech	112
Příloha č. 4: Vyjíždějící do zaměstnání na území Letohradu, Žamberku a České republiky v roce 2011.....	113
Příloha č. 5: Zájmové organizace v Letohradě	113

Příloha č. 1: Zámek Letohrad

Obrázky. *Google.cz* [online]. c 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.google.com/imghp?hl=cs>

Příloha č. 2: Začlenění Letohradu do mapy České republiky

Zdroj: Mapa města. *Město Letohrad* [online]. c 2008 - 2013 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <<http://info.letohrad.eu/mapa-mesta>>

Příloha č. 3: Vývoj počtu obyvatel dle věkových kategorií v roce 2011 za Letohrad a Českou republiku v absolutních číslech a v procentech

K 26. 3. 2011		Letohrad	Letohrad v %	Česká republika	Česká republika v %
Obyvatelstvo celkem		6 318	100,00	10 436 560	100,00
z toho ve věku	0 - 19	1 327	21,00	2 064 743	19,78
	20 - 29	923	14,61	1 392 780	13,35
	30 - 39	967	15,31	1 751 377	16,78
	40 - 49	808	12,79	1 391 747	13,34
	50 - 59	885	14,01	1 411 203	13,52
	60 - 69	771	12,20	2 002 289	19,19
	70-79	397	6,28	386 794	3,71
	80 +	220	3,48	35 627	0,34

Zdroj: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha č. 4: Vyjíždějící do zaměstnání na území Letohradu, Žamberku a České republiky v roce 2011

	Letohrad		Žamberk		Česká republika		
	Počet obyvatel	Podíl z celkového počtu EA v %	Počet obyvatel	Podíl z celkového počtu EA v %	Počet obyvatel	Podíl z celkového počtu EA v %	
Obyvatelstvo celkem	6 318		6 092		10 436 560		
Počet EA obyvatel celkem	3 127	100	3 016	100	5 080 573	100	
Vyjíždějící do zaměstnání	1 160	37,1	1 142	37,9	2 062 124	40,6	
v tom	v rámci obce	563	48,5	513	44,9	924 948	44,9
	do jiné obce okresu	428	36,9	386	33,8	596 686	30
	do jiného okresu kraje	41	3,5	22	1,9	254 617	12,3
	do jiného kraje	107	9,2	207	18,1	248 625	12,1
	do zahraničí	21	1,8	14	1,2	37 248	1,8

Zdroj: SLDB 2011, vlastní zpracování

Příloha č. 5: Zájmové organizace v Letohradě

HUDBA LETOHRAD, o. s.

AUTOMOTOKLUB LETOHRAD

ASOCIACE SPORTU PRO VŠECHNY

BALESTRA – šermířské sdružení

BIG BAND – swingový orchestr

BREAK DANCE LETOHRAD DSC

BUDOS – sportovní a kulturní centrum

CENTRUM POD STŘECHOU

ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ

ČESKÝ SVAZ BIATLONU – KLUB BIATLONU LETOHRAD

ČESKÝ RYBÁŘSKÝ SVAZ LETOHRAD

ČESKÝ SVAZ CHOVATELŮ LETOHRAD

ČESKÝ SVAZ CHOVATELŮ LETOHRAD – KUNČICE

ČESKÝ SVAZ OCHRÁNCŮ PŘÍRODY LETOHRAD

ČESKÝ SVAZ VČELAŘŮ, o. s.
ČESKÝ ZAHRÁDKÁŘSKÝ SVAZ
FAMILIA CANTORUM – letohradský smíšený pěvecký sbor
FOTBALOVÝ KLUB OEZ LETOHRAD
HROLEZECKÝ KLUB
JEZDECKÁ TJ PODORLICKO
JUNÁK, SVAZ SKAUTŮ A SKAUTEK ČR
KAMPELIČKA KUNČICE, o. s.
KARATE TEAM KCK
KLUB CHOVATELŮ EXOTICKÉHO PTACTVA, o. s. LETOHRAD
KLUB FILATELISTŮ
KOLÁR – spolek divadelních ochotníků
KRAJKÁŘKY – ATELIÉR PAVUČINA
LETOHRADSKÝ ŽELEZNIČNÍ KLUB
MODEL CLUB ORLICKO – letečtí modeláři
MYSLIVECKÉ SDRUŽENÍ LUKAVICE – LETOHRAD
MYSLIVECKÉ SDRUŽENÍ NA TICHÉ ORLICI LETOHRAD – KUNČICE
OREL – LETOHRAD
OREL – ORLICE
ORLIČÁNEK – divadelní spolek
PETRKLÍČ – dětský pěvecký sbor
SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ LETOHRAD
SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ ORLICE
SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ LETOHRAD – KUNČICE
SBOR DOBROVOLNÝCH HASIČŮ ČERVENÁ
SK OEZ Testa Letohrad – hokejbalový klub
SPOLEČNOST F. V. HEKA
SPOLEK PŘÁTEL VZDUCHOPLAVBY LETOHRAD
SDRUŽENÍ PŘÁTEL UMĚNÍ LETOHRADU
STARÁ GARDA FK OEZ Letohrad
SVAZ TĚLESNĚ POSTIŽENÝCH
TANEČNÍ KLUB PAVLA A PAVLÍNY JANTAČOVÝCH

TANEČNÍ STUDIO „Ká“

TENISOVÝ KLUB

TJ SOKOL LETOHRAD

TJ SOKOL ORLICE – KUNČICE

TJ SPARTAK O EZ

YMCA LETOHRAD

ZÁKLADNÍ KYNOLOGICKÁ ORGANIZACE LETOHRAD

ŽENSKÝ KOMORNÍ SBOR – CANZONETTA

Zdroj: Zájmové organizace. *Kulturní centrum Letohrad* [online]. c 2008 - 2013 [cit. 2013-03-06]. Dostupné z: <http://www.info.letohrad.eu/?ids=1806>